

PN1399

Biblioteca Bucureștilor

4
Aprilie
2008

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMANIA BIBLIOTECA METROPOLITANĂ DIRECTOR FLORIN ROTARU

ROMULUS VULPESCU

– 75 de ani –

... Dac-ar trebui să spună o vorbă amabilă despre cărțile pe care le-a scris și care au și apărut pînă acum, ar trebui să constate că le-a conceput ca un editor – pe cît i-a stat în putere, detașat și obiectiv – al unui ideal și inaccesibil Romulus Vulpescu, autor defunct și uitat. Tot ceea ce este de prisos în culegerile lui de versuri, de proză, de teatru – pagini depășite-n durată și a căror tristețe obosită are solemnitatea țeapănă a retrospectivelor cu melancolice pete de umbră – toată maculatura deci, îi este în întregime imputabilă numai acestui editor ratat, culpabil de egolatrie, ins căruia puținii prieteni îi spun «bărbosul», rarii cititori – «incomodul», și unicul lui admirator (care este – iertată fie-mi vorba proastă! – el însuși),

Romulus Vulpescu

Sumar

Răsfoiri
N. IORGA – Cartea de înțelepciune 2

Ovidiana – 2000
Ovidiu DRIMBA – Doar propria-mi durere inspiră al meu cânt (I) 3

Bucureștii de altădată

R. G. WALDECK – Scena românească 7

Arhive bucureștene
Georgeta FILITTI – Costacopol 11
Construcția Palatului de Justiție din București 13

Patrimoniu 14

Istoria cărții

Gabriela TOMA – Sensul diferențial și logosul în fragmentul VIII din
Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Theodosie 15

Autografe contemporane

Mircea POPOVICI – Veac alb 18

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Politici ale tehnologiilor informaționale 20
Recomandările Comisiei Europene din 24 august 2006 privind digitizarea,
accesul online la materiale culturale și conservarea digitală 22
Alan DANSKIN – Ar putea aduce ziua de mâine sfârșitul catalogării? 24
Laura CAPLEA – Biblioteca de la Igriș 26

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București
Ion CONSTANTIN – Basarabia în timpul regimului comunist 27
Liliana RADU, Sergiu GĂBUREAC – O nouă imagine 29
Nesomnul cuvintelor 30
Evenimente pentru tineri 30

Orizonturi
Valeriu RÂPEANU – Constantin C. Giurescu la Istanbul: înainte și după 23 august 1944.
Correspondență inedită cu Victor Papacostea 31

Catalog 36

Repere
Refuzul NATO riscă să îndepărteze Macedonia și de obiectivul integrării europene ..38

Calendar 39

Răsfoiri

Cartea de înțelepciune

N. IORGA

Cărțile care se îngrămădesc, cu ușurința de a scrie și de a se imita unii pe alții, așa de multe încât e o întrebare ce se va face în bibliotecile care-și sapă acum și adăposturi sub pământ, cu masa imensă a volumelor pe care nu le mai cetește nimeni, se pot împărți în trei, sub raportul, nu al lucrurilor pe care îl spun, ci al spiritului care se găsește în ele, al izvorului dela care pornesc.

Cărțile de petrecere. Ele sunt făcute ca să împodobească viața cu ce nu poate să deie ea însăși, care, în unele privinți, fiind așa de scurtă, e și atât de săracă. Ele poartă pe moșiile întinse ale aventurilor și isprăvilor neobișnuite pe aceia pe cari soarta-i ține legați de meșteșugul și îndeletnicirea lor: un scaun la un birou, un loc înțepenit într-un atelier sau o fabrică. Ele arată celor cari ar voi să fie buni, dar, neînțelegători sau supuși patimilor, mânați de puterile ascunse ce zac în fiecare din noi, nu pot să fie astfel, ce este cea mai curată și jertfitoare bunătate. Uneori pe cei curioși de ce e rău, dar cari n-au curajul să meargă la faptă, ori sunt opriți de o nebiruită pornire a conștiinței, îi face să zărească fără primejdie ce se găsește acolo în fundul prăpastiei ce se deschide pentru dânsii. Ele deprind pe cel sărac cu viziunile bogăției, iar pe cel bogat îl fac să simtă fiorul îngustării și al sărăciei.

Sunt apoi cărțile de mărturisire. Simte cineva, printr-o poruncă la care nu se poate împotrivi, nevoia de a spune ce se petrece în sufletul lui însuși. Această poruncă este așa de puternică, încât omul biruie sfiala de a vorbi însuși despre sine. Și astfel dureri și bucurii, speranțe și înfrângeri, gânduri care străbat viața sau se ridică deasupra ei își află vădirea înaintea tuturor.

Dar sunt și cărțile pe care eu le numesc: de înțelepciune, nu de filosofie. Filosofia poate să fie o încercare îndrăznească de a desluși rostul ascuns al lucrurilor pe care le vedem numai pe deasupra; ea poate urmări dezvoltarea logică a unor principii abstracte. Cu sau fără dânsa noi ne găsim înaintea aceluiași întrebări care au chinuit omenirea de când a început să cugete și spre deslegarea căroră mii de generații au întins în zădar mâini desnădăjduite. Aceasta în afară de faptul, care nu pare să fi supărat pe vreun filosof, că limbajul care se întrebuințează are o anumită obișnuință și că el întrece cu mult nivelul chiar al oamenilor cu o cultură aleasă și solidă.

Numai cu filosofia, care e deosebită dela un gânditor la altul și care mărturisește dorința ei de a găsi neconținut lucruri noi în acea frumoasă lume fumurie-albastră, nu ni-am ști îndrepta pașii pe cărările lunecoase ale vieții cu mai multă siguranță decât înainte de a ști ce este „subiect“ și „obiect“ și în câte feluri mărețe se pot spune lucruri care, îmbrăcate în graiul nostru obișnuit, ar părea poate așa de puțin.

Cărțile de înțelepciune nu pleacă dintr-o gândire măiestru desfășurată, ci din experiența unei vieți întregi sau din acel dar pe care-l au așa de puțini oameni de a găci din chiar înțaiia lor tinerețe ceia ce li rezervă viața, lor și oricărui altuia. Ele sunt de sigur și o mărturisire. Din formulele lor generale, din povețele lor se poate găci prin ce încercări a trecut acel care simte nevoia să învețe pe alții, din ce luptă

dureroasă au ieșit adevărurile pe care el se crede îndatorit să le proclame. Cărțile acestea sunt esența însăși a vieții trăite sau găcite de un om deosebit și pot fi folositoare oricui, fără osteneți și pericole, va fi chemat a merge pe aceleași drumuri, de praf stropit cu sânge, ale vieții.

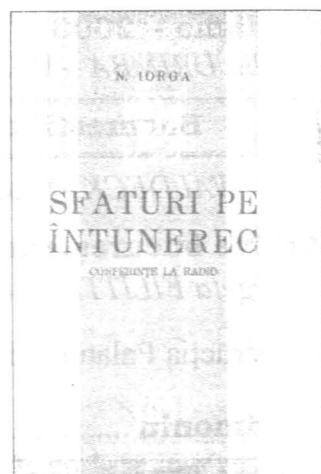
Cărțile acestea se întâlnesc la început supt forma religioasă, numai sub această formă religioasă. Din ce a trăit poporul evreiesc se desface înțelepciunea Psalmilor dăruia regelui David sau preceptele Parimiilor, Proverbelor, atribuite unui rege care probabil nici nu s-a gândit să scrie vreodată, Solomon. Din pățaniile poporului chinez s-au desfăcut normele pentru viață ale lui Confucius, care a ținut să arate neamului său cum trebuie să se poarte fiecare ca să poată ținea societatea, Statul. [...]

Nu odată între cărțile de înțelepciune, făcute de oameni cari nu pretind că li s-a vorbit din ceruri și că puteri mai presus de oameni i-au ales pe dânsii ca să vorbească lumii, și între cărțile credinții, care sunt pecetluite cu un semn pe care nu-l putem da noi, este o deosebire. Se poate întâmpla chiar ca acea deosebire să fie astfel, încât cetitorul să se întrebe dacă nu face un păcat umblând pe drumuri pe care nu le-a arătat Pronia divină și care sunt chiar altele decât acelea pe care le ordonă Biserica.

Hotărârea nu e ușoară, dar, fără a jigni religia de care e legat fiecare, trebuie să se ție în samă că graiul cerurilor se desface de pe buze omenesti și că acele buze sunt deprinse a rosti numai anume cuvinte, dincolo de care s-ar cere altele ca să îmbrace idei care întrec măsura obișnuită. Și, oricât de mult omenirea ar cădea din când în când iarăși în întunerecul începuturilor sale, este totuși o înaintare a minții omenesti, care, dacă nu vede mult mai sus și mult mai adânc, deslușește totuși mai multe lucruri împrejur. Nu e o singură religie care să nu se îngăduie, ba chiar să nu se ceară întregită cu trecerea vremurilor. Și, astfel, după vădirea sfântă, după revelație vin acele sfaturi de oameni către oameni, căutate numai în gândul omenesc, care pot fi de un așa de mare folos.

Ar fi bine chiar ca fiecare să-și înceapă ziua de lucru cercetându-le, culegând din ele o pagină, un precept, o îndrumare. S-ar simți astfel îndemnat și mângăiat pentru ce are să facă și să înfrunte, pentru cine știe ce năcaz pe care soarta i-l pregătește pe ziua aceia și care trebuie combătut cu un suflet tare. [...]

N. Iorga, *Sfaturi pe întuneric. Conferințe la radio*,
Fundatia pentru Literatură și Artă «Regele Carol II»,
București, 1936

Ovidiana – 2000

Doar propria-mi durere inspiră al meu cânt

(I)

Ovidiu DRIMBA

Nici el, nici cei din Roma nu știau prea multe despre acest ținut sălbatic și pustiu al Sciției Mici, decât că se află undeva la marginile cele mai îndepărtate ale imperiului. El o numise, în versurile *Metamorfozelor*, „țara foametei, a spaimii și a gerului cumplit”. Iar la școală elevii învățau că Taurida, țara în care și acum oamenii erau jertfiți de vii pe altare precum odinioară Ifigenia, se întindea nu mult prea departe de Tomis, pe țărmul de miazănoapte al Pontului Euxin; că sciții din Sciția Mare, cum spunea Herodot, scot ochii prizonierilor de război ca să nu mai poată fugi din robie; că femeile sciților de acolo cunosc meșteșugul*vrăjitoresc de a se preschimba în păsări; sau că Medeea, spre a-l opri în drum pe tatăl său care o urmărea, își omorase fratele, tăindu-i apoi trupul în bucăți și răspândindu-le pe țărmul mării, chiar prin locurile acelea... De aceea orașelul fusese botezat „Tomis”, ceea ce pe grecește însemna „cetatea omorului”.

În afara acestor lucruri știute încă din școală, în care fantezia legendei ținea locul oricărei informații serioase, Ovidiu își amintea de spaima provocată la Roma de dârzenia dacilor care amenințau imperiul și despre care scria și Horațiu; și își mai amintea de Virgiliu care vorbea în *Georgice* de „câmpiile nesfârșite ale geților”, de „oamenii îmbrăcați în cojoace”, de „agatârșii tatuați”, de „iernile grele”, când „vinul înghețat se taie cu securea”, iar „carele merg pe marea înghețată”. Mai aflase apoi, la Roma sau mai degrabă aici la Tomis, că, după moartea marelui rege dac Burebista, ținutul ajunsese din nou pradă stăpânirii altor șefi de triburi „barbare”. Când, în urmă cu aproape patru decenii (prin 29 – 28 î.Hr.), proconsulul Macedoniei M. Licinius Crassus îi alun-gase de aici pe traci și pe bastarni, Sciția Mică, fără a fi încorporată imperiului roman, deveni un ținut clientelar condus de regele get Roles, care trecuse de partea romanilor. Rămăseseră însă sub protecție romană cetățile grecești, întemeiate cu patru, cinci și șase veacuri în urmă de către negustorii greci milezieni și doricci pe țărmurile Pontului. După moartea lui Roles și alipirea întregului său regat la regatul clientelar al odryzilor – care se întindea între munții Haemus și Istru, Balcanii și Dunărea de mai târziu – trecu și paza orașelor grecești în grija acestora, de formă rămânând însă supuse direct jurisdicției romane. Dar paza odryzilor – sub formă de ajutor ocazional – era cu totul insuficientă, nesiguranța domnea tot timpul, invaziile triburilor barbare nu se mai terminau, încât August trebui în câteva rânduri să trimită oști conduse de proconsulii Macedoniei să pacifice ținutul și să desăvârșească cucerirea Sciției Mici. Cu câțiva ani (poate cu cinci, poate cu zece) înainte de sosirea lui Ovidiu la Tomis, cetățile pontice fuseseră anexate imperiului, fapt care le asigura o oarecare ocrotire, în același timp lăsându-le și independența.

Ocrotirea acestor orașe însă era cu totul neîndestulătoare. Ce folos că Tomisul, de pildă, era pus sub protecția guvernatorului Macedoniei, când în oraș nu exista un singur

soldat roman și nici un demnitar roman? Căci în spatele orașului, pe întinsul stepei, rătăceau cete de nomazi sciți înarmați, pletoși, bărboși, cu chipul încrunțat și privirile întunecate – barbari asemenea celor pe care Ovidiu îi văzuse pe când străbătuse pământul Traciei. Porneau adeseori să prade avutul satelor de băștinași geți și să atace orașele negustorilor greci. Știa de mult asta, înainte de a ajunge aici; Încă pe corabie fiind și gândindu-se la locul surghiunului, scrisese:

*Și barbarii din stânga sunt puși pe jafuri numai;
Acolo-i numai sânge, războaie și omor...*

Dregătorii orașului cărora ordinul guvernatorului Macedoniei le încredința grija cavalerului roman relegate, îi dădură o locuință desigur mai bună, și în interiorul zidurilor cetății, unde locuiau și demnitarii.

Primele zile stătu copleșit de gândul nenorocirii, al barbariei, al pustiuului, al mizeriei în care fusese aruncat, poate pentru totdeauna, aici, în această margine de lume...

Și totuși, orașul nu avea câtuși de puțin înfățișarea unei așezări barbare. Își dădu mai bine seama de asta când porni să-i străbată străzile, să-i privească clădirile, să-i cerceteze cartierele, să vadă oamenii și îndeletnicirile lor.

Într-adevăr, orașul întreg – așezat pe o scurtă peninsulă – era mult mai mic decât un singur cartier al Romei, și avea cam de o sută de ori mai puțini locuitori. Străzile, drepte, înguste, bine pietruite, urcau dinspre port până la zidul ce închidea mica peninsulă la mai puțin de o mie cinci sute de pași de la port. Dincolo de zidul de apărare, care se întindea pe înălțimea dinspre miazănoapte a orașului, continuau cartierele, cu case făcute însă nu din piatră, ci din nuiiele lipite cu lut. Și aici ca în tot orașul, poetului venit de la Roma casele i se păreau foarte mici, înghesuite, sărăcicioase. Totuși, orașul acesta din Sciția Mică avea un teatru frumos, avea un stadion încăpător, și un circ unde aveau loc lupte și vânători de tauri sălbatici, avea portice cu gust împodobite, apoi terme destul de mari, iar în zona sacră a cetății, temple închinat lui Apollo, lui Dionysos, Cybellei, sau Dioscurilor, divinități ale luminii solare, protectori ai corăbierilor; temple frumoase, cu coloane din marmură, cu capituluri lucrate în stil ionic sau corintic, cu frize împodobite cu basoreliefuli înfățișând cu multă artă chipuri și scene din mitologie.

Tomisul era un oraș negustoresc înfloritor, mai ales de când orașul dinspre miazănoapte, Histria, decăzuse în importanță din pricina înnisipării portului său. Era un oraș negustoresc, dar avea și întinse proprietăți rurale, terenuri obținute de la geții băștinași prin bună învoială uneori, alteori prin silnicie; pământul acesta – fie al unor tomitani mai bogați, fie al obștei orașului – nu era lucrat aproape deloc cu sclavi, ci de țărani traci în schimbul unei părți din recoltă. De obicei însă, când venea vremea recoltei, năvăleau triburile nomade și jefuiau tot ce puteau jefui, astfel încât, din cauza veșnicei nesiguranțe, mult pământ rămânea în paragină. Totuși, de secole, cetățile pontice exportau cantități mari de grâne: orașele acestea, printre care se număra și Tomisul, erau socotite printre grânarele lumii grecești.

Statui din Callatis

tari tomitani îi recrutau din doi în doi ani. În turnurile de apărare paznicii vegheau zi și noapte, ca și pe drumurile din preajma orașului. Orașul, care avea de mult și dreptul de a bate monedă proprie, era condus de adunarea poporului, în fruntea căreia se afla colegiul de arhontii. Unii din acești dregători erau însărcinați cu strângerea dărilor și cu treburile vistieriei, alții cu gospodărirea orașului și a portului, alții cu îngrijirea or-

fanilor și bătrânilor, alții cu apărarea orașului.

Colegiul preoților de pe lângă templele diferitelor divinități veghea la îndeplinirea ritualurilor, la cinstirea zeilor și sărbătorilor; în jurul unora din temple se formaseră și asociații religioase. Erau în oraș și școli de „gramatică“, dar pentru studii mai înalte fiii bogătașilor tomitani se duceau la școlile de retorică din Grecia. În sfârșit, mai erau și organizații de cântăreți, de dansatori, de actori, în vederea reprezentațiilor publice. Ca organizare și socială și spirituală, era aici o viață nu barbară, ci grecească.

Deși, străbătând străzile Tomisului, Ovidiu nu-și putuse da seama de acestea dintru-nceput. Mai ales că populația se arăta a fi foarte amestecată.

Și Homer știa despre țărmurile Pontului Euxin, vestite în bogății. Tomitanii întrețineau legături strânse cu șefii triburilor sau uniunilor de triburi traco-scitice – care, după modelul grecesc, se dau, pompos, „basilei“. În urma înțelegerii stabilite, acești basilei se angajaseră să protejeze și să aplece cetățile grecești de pe urma cărora trăgeau bune foloase. În schimbul mărfurilor produse sau prelucrate de sclavii lor din ce în ce mai numeroși și mai apăsați, șefii triburilor locale obțineau monede de aur sau bijuterii, veșminte scumpe, vase sau alte obiecte de artă, vinuri grecești sau mirodenii aduse din depărtările Răsăritului. Iar negustorii tomitani încărcau pe corăbiile lor aur brut din munții și văile Daciei, sau mari cantități de molift pentru catargele corăbiilor grecești; apoi produse ale băștinașilor agricultori geți sau ale păstorilor sciți: grâne, miere, ceară, dar mai ales vite, lână, blănuri, piei și pește sărat – precum și sclavi, prinși în timpul luptelor dintre triburile localnicilor și vânduți de basileii traco-sciti negustorilor tomitani, care la rândul lor îi vindeau pe piețele Greciei. Ovidiu își putea aminti de sclavii geți întâlniți în comediile lui Menandru. În cetățile pontice nu era nevoie de prea mulți sclavi; doar la corăbii, în unele ateliere și pe lângă câteva case bogate. Dincolo de zidurile orașului ar fi fost cu neputință să fie stăpâniți sau controlați.

Negustorii tomitani aduceau vinuri, ulei, vase, stofe și alte produse meșteșugărești. Meșteșugarii pricepuți se aflau și la Tomis, mai ales la lucraturile oalelor, al pietrii, al marmurei sau al mozaicului.

Orașul era organizat după modelul *polis*-urilor grecești, ca o cetate-republică independentă. Nici o îndatorire politică nu-l lega nici de Grecia, nici de imperiul roman, nici chiar de „basilei“, de șefii triburilor locale care-l apărau. Ovidiu află că încă de o jumătate de veac Tomisul avea, pentru asigurarea ordinii în oraș și pentru apărarea lui, o ceată de patruzeci de ostași, călăreți și arcași greci și geți, pe care cei doi șefi mili-

În primul rând, din cauza climei mai aspre, grecii înșiși umblau îmbrăcați altfel decât cei din Grecia. Dar ceea ce-l izbi de la-nceput pe cavalerul roman fu prezența în oraș a altor populații. Astfel, șefii triburilor traco-scite din apropiere aveau locuințe și înăuntrul zidurilor orașului, cu un număr de sclavi în jurul casei. Apoi, o mulțime de băștinași erau stabiliți în cetate ca meșteșugari, cărăuși sau pescari. Erau mulți, erau amestecați cu grecii; nu atât de mulți însă și nici atât de amestecați încât să schimbe limba administrației, să modifice ceva din structura politico-socială a acestui *polis* grecesc sau să influențeze cât de cât organizarea sa administrativă. Localnicii izbutiseră să influențeze numai viața religioasă a grecilor, care adoptaseră de la ei divinități, sărbători și multe forme de cult: străvechiul cult scit al zeiței pământului fusese preluat și de coloniștii greci; de asemenea și Hero, zeu funerar reprezentat sub chipul unui călăreț trac, divinitatea cea mai răspândită în lumea tracă din Sciția Mică; iar „Marele Zeu“, la origine Hades-Pluton, era cinstit sub denumirea tracă de Derzelates.

Geții, de neam trac, erau mulți dar înapoiați. Mai înapoiați însă erau sciții – barbarii aceia cu căutătură mândră și aspră, altădată nomazi, păstori și crescători de vite, veniți peste geții agricultori și tinzând acum și ei spre o viață sedentară. Locuiau mai ales în satele dinspre miazăzi, și Ovidiu îi vedea adesea venind cu căruțele în cetate, unii aducând tot felul de mărfuri, alții doar alimente. Apoi, înrudiți de aproape cu sciții și vorbind cam aceeași limbă, erau sarmații, veniți în Sciția Mică de prin părțile de miazănoapte ale Pontului Euxin.

În toată lumea aceasta pestriță de aici, poetul nu vedea

un singur om de neam roman. Și, printre graiurile barbare care îi zgâriau auzul, nici o fărâmbă de vorbă latină! Limba greacă o cunoștea bine, dar limba grecilor de aici parcă era o limbă stricată; doar când i se adresau lui vorbeau ceva mai curat. Într-un oraș din Grecia, oricât de mic, s-ar fi simțit mai între ai săi. Aici însă...

La urma urmei Tomisul era un orașel destul de curat, în orice caz un orașel mult mai civilizat decât s-ar fi așteptat să găsească într-un ținut barbar: cu case de piatră, cu străzi pavate, cu apeduct, cu temple împodobite cu statui, cu teatre, cu băi, cu școli... un orașel în care se putea trăi. Da – dar nu când vii din Roma! Nu când ai părăsit o vilă frumoasă înconjurată de grădini, ca cea de pe via Flaminia! Nu când ai lăsat acolo o societate atât de rafinată! Nu când aici ești singur, fără soție și fără prieteni! Nu când viața ți-e veșnic în primejdie! Și nu când prin aceste locuri stai surghiunit fără să știi până când – poate pentru todeauna...

Grija acestei veșnice nesiguranțe și gândul chinuitor că nu se va mai întoarce niciodată îl făceau să vadă totul în jurul său în culori mult mai negre. Știa că August l-ar putea ierta – dacă Fabia și prietenii lui vor depune toate stăruințele pe lângă el. Și dacă poetul, prin versuri noi care să circule în public, își va face mereu resimțită lipsa din mijlocul vieții Romei. Și mai ales, dacă va ști să înduioșeze pe August și pe ceilalți, descriindu-le realitățile de aici, suferințele lui, soarta lui, în culori cât mai întunecate.

Prima carte, cuprinzând unsprezece elegii – *Căntecele Tristeții*, cum le numise el – o trimisese unui prieten din Roma, încă înainte de a ajunge la locul exilului; peste câteva luni, multiplicată în zeci și sute de copii, vor fi citite de toți cei ce citiseră și *Arta iubirii*. Acum, ajuns la Tomis, primul gând i-a fost să scrie o elegie lungă, de peste cinci sute de versuri, adresată lui August, în care, încercând să-l îmblânzească, chiar și flătăndu-l, să dovedească, cu toată limpezimea argumentelor logicii, că măsura luată împotriva lui a fost prea aspră. O elegie care să fie în același timp un binemotivat memoriu justificativ și o adulare solemnă de curtean, așa cum de altfel obișnuiau toți poeții de curte, pe plac lui August; așa făcuse și marele Virgiliu când îl rânduisese pe împărat printre constelații, o constelație întunecându-le pe celelalte... O elegie în care să-și rânduiască limpede gândurile asupra tristului său destin, gânduri frământate de zeci și sute de ori în nopțile de nesomn.

Iată: prima învinuire era adusă imoralității scrierilor sale. Ovidiu știa prea bine că *Arta iubirii* fusese încriminată numai de formă; că doar opera circulase nestingherită timp de zece ani; că temeiurile ascunse ale hotărârii împăratului aveau nevoie de acest pretext, de această minciună oficială; dar poetul căuta să intre în voia lui August stăruind să combată aproape numai această „minciună oficială”, cu o logică și o strălucire de adevărat retor.

Era mai bine și mai cu tact să acrediteze și el părerea că pricina de căpetenie a exilului a fost *Arta iubirii*. În orice caz, nu trebuia să vorbească nimic despre cea de a doua învinuire pe care i-o adusese edictul de relegare. Căci, la urma urmei, *lex de adulteriis* prevedea pedeapsa cu exilul și pentru complici, cu pierderea tuturor drepturilor cetățenești și confiscarea averii. Și, mai aspru încă putea fi pedepsit pentru învinuirea de a fi făcut parte dintre cei ce adunați în jurul Iuliei Minor sau a lui Agrippa Posthumus – uneltiseră împotriva planurilor

împăratului și voinței Liviei. Trebuia deci să recunoască, măcar în scris, dacă nu și în sinea lui, că August nu-l pedepsise prea aspru, căci alungându-l din Roma, îi lăsase și viața, și averea și drepturile civile.

Ușoară în formă, pedeapsa era însă grea prin alegerea tocmai a acestui ținut ca loc al relegării. De ce nu l-a trimis într-o insulă oarecare din Grecia, sau într-un oraș oricât de mic din Egipt? Îl pedepsise printr-un simplu ordin, căci August evitase să-l cheme în fața unui tribunal, pentru ca prin depozițiile martorilor să nu se ajungă a fi discutate în public scandalurile Iuliei – și mai ales unele chestiuni secrete de stat! Așa că, nici el nu se putea referi acum decât la primul motiv specificat în edict. Dar în cazul acesta nu putea să nu spună că, totuși, relegarea la Tomis era o pedeapsă pe cât de grea, pe atât de nedreaptă. În definitiv, August ar fi putut avea în vedere că el era cineva în Roma. Mai întâi că nu se trăgea dintr-un neam de rând, ci dintr-o veche și onorabilă familie de cavaleri. Dar mai presus de originea sa cavalierească era opera sa, era talentul său:

*Deși cândva acesta mi-a fost mai flușturistic,
În lumea asta mare un nume mare port.
Tot omul cel cu carte cunoaște pe Ovidiu
Și îl așază printre poeții cei de preț!*

Într-adevăr, îi fusese mai flușturistic talentul pe vremea când scria versuri de dragoste. Dar să se spună că prin versurile lui, cele din *Arta iubirii* mai ales, i-ar fi împins pe cititori la desfrânare, era cu totul nedrept. În primul rând, la Roma nici nu exista o lege care să pedepsească scrierile frivole, așa că el nu călcase nici o lege. Și apoi, de ce să fie socotită *Arta iubirii* o scriere frivolă, îndemnând la desfrâu? Cartea nici nu se referea la matroane cinstite, nici nu se adresa lor. Că ele puteau găsi în ea un îndemn la păcat? Bine, dar atunci ar însemna ca matroanele să nu citească nimic, căci, dacă la asta le stă gândul, în orice operă pot găsi o asemenea îndemn... Ar însemna să închizi și teatrele, și circuri, și porticele, și chiar templele – pentru că o femeie pornită pe gândul adulterului poate găsi îndemnuri peste tot; și nu numai în ispitele vieții, ci și în povestirile tragediilor grecești sau ale legendelor mitologice! August însuși, oare nu ținea și el în locuința sa tablouri de felul celui al lui Apelles, reprezentând-o pe Venus goală, ieșind din baie? Apoi, legende de toți știute nu spun că eroii naționali se născuseră, ca Eneas, din amoruri nelegitime? Amorul a fost cântat de toți poeții mari, de la Homer și Euripide până la Lucrețiu și Tibul. Ba și în solemnă epopee națională, în *Eneida*, de ce să nu recunoști că:

*Nimic nu se citește din toată epopeea
Mai mult ca al Didonei amor nelegiuit.*

De ce să pedepsești atât de aspru un poet care, glumind în versuri scrise cu inteligență și spirit, scrisese despre iubire ca despre o artă, elegantă și rafinată, când pe scenele teatrelor toată lumea „onorabilă” urmărește fără să se scandalizeze povestea unui adulter, râde de soțul naiv înșelat, simpatizează pe amantul isteț și pe soția necredincioasă. Și aceste piese în care se face o adevărată propagandă a desfrăului, adeseori și într-un limbaj obscen, sunt îngăduite, sunt văzute cu plăcere chiar de August, sunt plătite cu bani grei!

*Ia cată socoteala spectacolelor tale
Și vezi cu-aceste piese câți bani s-au cheltuit!*

Atunci? Când nu-ți dau un temei nici legile imperiului, nici judecata sănătoasă, nici faptele de fiecare zi, nu e absurd să pedepsești atât de aspru pe un poet? Pe un om care, de altminteri, și-a îndeplinit odinioară cu cinste îndatoririle civice, în calitate de triumvir și centumvir? Dacă n-ar fi dus o viață destul de demnă, împăratul, ca „cenzor al moravurilor“, l-ar fi șters din rândul cavalerilor! Dar, oricât îi plăcuse să glumească, să ducă o viață mai lipsită de griji, să cânte în versuri de iubire „simțiri închipuite“, să simuleze – spre a fi pe placul cititorilor – aventuri galante, totuși nimeni nu-i reproșase că ar fi dus o viață destrăbălată! Ar fi căutat el viața așezată de cămin, căsătorindu-se – și încă în trei rânduri! – dacă i-ar fi stat gândul la o viață ușuratică? Și care poet roman dintre cei ce scriseseră versuri de dragoste s-au căsătorit? Nici Catul, nici Gallus, nici Propertiu, nici Tibul – și nici Virgiliu sau Horațiu! Drept era oare să fie bănuț tocmai el, Ovidiu, că ar fi dus o viață frivolă, doar pe temeiul unor versuri, spirituale, vesele și nevinovate plămuiți îngăduite dintotdeauna închipuirii libere a unui poet?

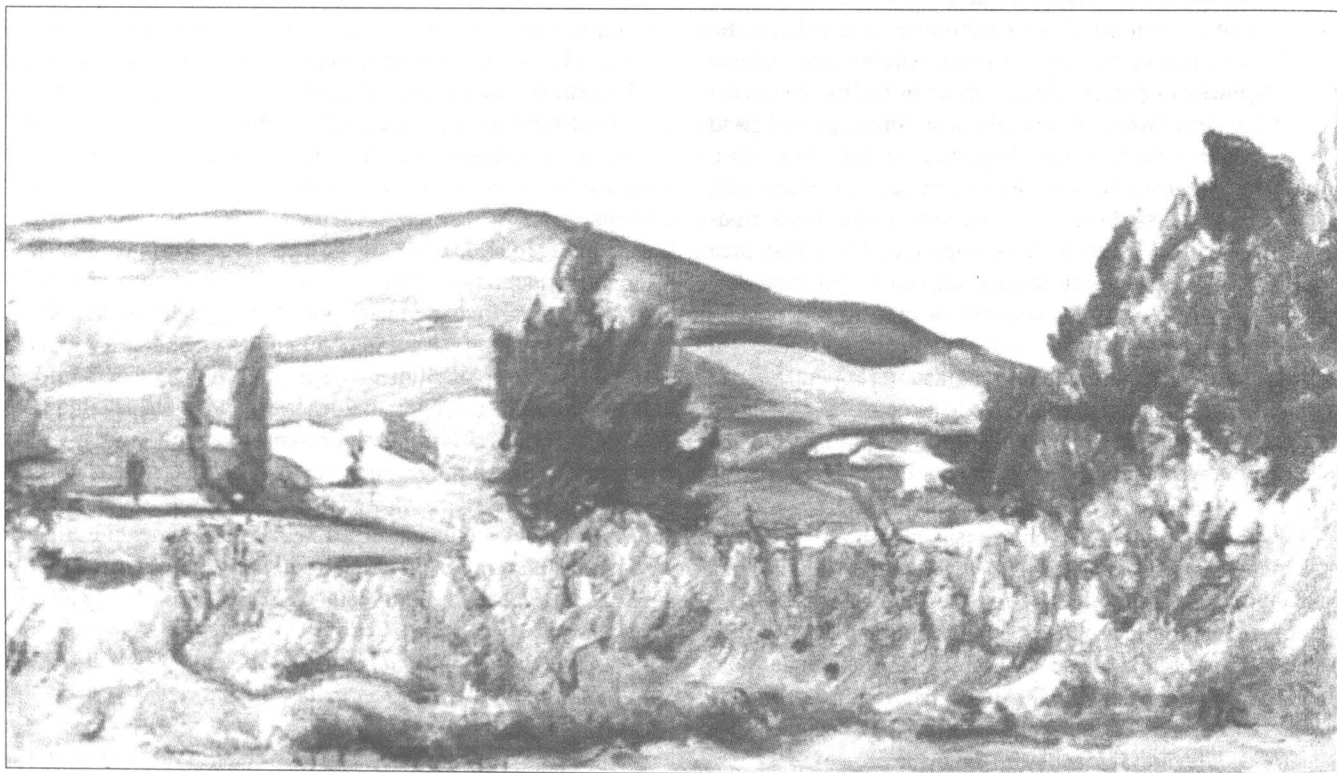
*Eu am făcut, ce-i dreptul, distihuri amoroase,
Dar vorbe despre mine prin lume n-au umblat ...*

*Purtarea mea e una și alta-i poezia,
Viața mi-i cinstită, dar versul zvăpăiat!
Și opera mea este mai mult o plăsmuire,
Ea, decât mine însumi, mai mult a îndrăznit.
O carte nu e doară oglinda unui suflet;
Ea este-o desfătare, un joc neprihănit!*

Și apoi – de ce să fie judecat numai după aceste opere, când el a mai scris și altele? Alte opere – rămase neterminate: *Fastele*, lăsate la jumătate, și *Metamorfozele*, pe care le-a luat de asemenea cu el. Prima, ca să o termine, a doua să o desăvârșească. Deși presimțea că aici nu le va putea termina, căci îi lipseau și climatul moral și mediul intelectual și cărțile, în afara celor câteva pe care le luase cu el.

Poate că, totuși, August îi va permite după un timp să se întoarcă la Roma. Până atunci, măcar de i-ar schimba locul exilului...

Ovidiu Drimba, *Ovidiu: Marele exilat de la Tomis*,
ediție definitivă, prefață de Tudor Vianu,
Editura Saeculum I.O.,
București, 2001

Peisaj Burgos

IOSIF ISER

1881 – 1958

Reproduceri în paginile 6, 10, 12, 17, 21, 25, 28, 35

Bucureștii de altădată

Scena românească

R. G. WALDECK

În dreapta hotelului, la o aruncătură de băț, în locul unde piața se unea cu Calea Victoriei, începea palatul alb al regelui Carol. Se poate spune „începea”, pentru că palatul, care arăta foarte nou și era neterminat, se întindea parcă la nesfârșit în sus pe Calea Victoriei, calea destinului României, calea pe care cuceritorii turci tăbăriseră asupra orașului de la miazăzi, iar cuceritorii germani coborâseră de la miazănoapte, și care a fost martora tuturor gloriilor trecătoare și tuturor nenorocirilor țării...

Cînd am sosit la Athénée Palace în acea după-amiază toridă de iunie, în 1940, eram o americană încredințată, chiar împotriva a ceea ce doream, că Hitler ar putea câștiga nu numai războiul, dar că va câștiga și pacea, și că în acest caz va organiza Europa. Cînd am părăsit Athénée Palace, într-o zi friguroasă la sfîrșitul lunii ianuarie 1941, eram convinsă că în nici un caz Hitler nu va putea să câștige pacea sau să organizeze Europa.

Recentele victorii militare ale lui Hitler aveau prea puțin de-a face cu convingerea mea anterioară că el ar putea câștiga războiul și pacea. Această convingere pornea de mult mai departe, dintr-o noapte din martie 1936 la Berlin. Trupele lui Hitler tocmai intraseră în Renania și am văzut oficiali germani care tremurau de teama consecințelor. Unul dintre ei mi-a mărturisit că fiecare comandant de regiment german aflat în marș primise un plic sigilat cu ordinul să se retragă din zona Rinului imediat ce francezii și englezii ar fi făcut o mișcare războinică. În acel caz, Hitler ar fi dat semnalul să se deschidă plicul. Am intuit că asta era ultima ocazie cînd o atitudine fermă a Franței și Angliei ar fi putut să spulbere coșmarul hitlerismului. Lupta nici nu ar mai fi fost necesară. Dar democrațiile au lăsat să treacă momentul favorabil.

De-atunci, tot ce am văzut în călătoriile mele de-a lungul și de-a latul continentului european a părut să confirme această convingere. Oamenii de stat din fruntea democrațiilor, nehotărîți, slabi, meschini, au trădat înseși principiile după care ar fi trebuit să se călăuzească; toate eforturile lor de a prezenta un front unic împotriva dictaturii au dat greș; au nesocotit orice ocazie de a găsi soluții generoase și imaginative pentru situațiile de criză create de cruzimea revoluției totalitare; au dat greș mai ales în formularea unui program care să atragă popoarele europene.

Aceste popoare europene deveniseră ele însele din ce în ce mai indiferente față de democrație, care le era prezentată în termeni de libertate de gîndire și libertate de exprimare, dar care în termenii experienței lor de zi cu zi însemna mai ales libertatea de a muri de foame. Am constatat că nu mai mult de zece la sută din populația continentului european era preocupată de libertatea individuală, sau era sufi-

cient de motivată pentru a lupta ca s-o păstreze. În ceea ce privește restul de nouăzeci la sută, oamenii erau în parte inconștienți de adevărata natură a umbrei amenințătoare a lui Hitler, în parte o priveau cu indiferență și în parte erau gata să meargă pe mîna Führerului.

Față de această lume dezbinată, în stagnare, națiunea germană era puternic unită în jurul unicului țel al cuceririi, un țel care corespundea cu visele

cele mai intime ale poporului. Se adăuga aici uimitorul fenomen reprezentat de conducătorii germani, care înșelau și mințeau întruna, dar care-și permiteau să fie neînduplecat de sinceri cînd era vorba de sacrificiile pe care le cereau poporului și de necesitatea de a lupta; conducători cu o imaginație înspăimîntătoare și cu o îndrăzneală atît de mare cînd era vorba de a plănuși și a organiza, încît restul lumii încă se mai întreba cu dispreț dacă planurile lor se vor putea aplica, atunci cînd acestea erau deja fapt împlinit. Revoluția lui Hitler, mi se părea, era răspunsul la ceea ce Ortega y Gasset numea „strigătul înfricoșător care se înalță precum urletul a nenumărați ciini cerînd ca cineva sau ceva să preia comanda, să impună o ocupație, o sarcină”. Hitler, mă gîndeam eu, ar putea lua Europa din mîna democrațiilor așa cum iei o bomboană din mîna unui copil.

Nici vorbă ca toate astea să-mi fi făcut plăcere! Nu aveam nimic de câștigat ci totul de pierdut de pe urma victoriei unei ordini în care antisemitismul făcea parte integrantă. În plus, era penibil pentru un intelectual, vital interesat în libertatea de gîndire și de exprimare, să constate cît de puțini oameni se arătau la fel de interesați. Priveam diagnosticul pus de mine Europei cu fascinația îngrozită cu care un medic cercetează radiografia propriului său cancer letal, nutrind mereu speranța că diagnosticul se va dovedi greșit, dar interesat totuși, într-un mod științific și detașat, de progresele bolii ca atare. În cursul acestor ani presărați cu cedări și înfrîngerii, nu am găsit nimic care să-mi infirme diagnosticul – pînă am sosit la Athénée Palace. Atunci i-am văzut pe naziști de aproape, cucerind și impunînd noua lor ordine europeană...

Am văzut toate acestea în cursul celor șapte luni cât am stat la Athénée Palace.. Și de aceea am fost convinsă că Hitler, chiar dacă ar câștiga Europa, nu va fi în stare să câștige pacea și să-și stabilească Noua Ordine...

Regele Carol al II-lea era pentru români ceea ce era Hitler pentru germani, Mussolini pentru italieni sau Stalin pentru ruși. Dar era mai mult decât atât. Căci Carol nu era în fruntea dictaturii unui partid politic, precum ceilalți dictatori, ci guvernase ca dictator personal din anul 1938, când abrogase Constituția și vechiul sistem al partidelor politice. E adevărat că exista o Cameră a deputaților și un Senat, precum și un partid numit Frontul Renașterii Naționale. Dar toate acestea nu aveau nici o importanță. Regimul din România era cel al unui singur om, și acela era Carol, al treilea din dinastia Hohenzollern și primul rege Hohenzollern născut în țară, dacă omitem scurtul episod când fiul său Mihai, copil încă, a fost rege în locul său, în timp ce Carol era în exil cu doamna Lupescu.

Parcă-l vedeam pe Carol în noaptea aceea, așezat la biroul său de stil secolul al XVIII-lea încărcat cu fotografii, cutii cu țigări, vase cu flori, dar pe care era loc destul pentru tot felul de creioane ascuțite, carnete de note și alte ustensile de lucru așezate cu deosebită metodă. Înalt, subțire, în hainele sale impecabile croite la Londra, Carol se odihnea probabil în fotoliu, ținând într-o mână nervoasă veșnicul său port-țigaret de abanos. Frumosul său păr blond, ondulat natural, era tot bogat și mătăsoș ca al unui copil. Pe fața sa ușor umflată și în ochii săi furtunoși cenușii-verzi era o puternică asemănare cu străbunicul său, țarul Alexandru al II-lea. Era straniu că acest Hohenzollern, în vinele căruia curgea sângele cel mai nobil din Europa, semăna cel mai mult cu un Romanov...

Circulau prin București tot felul de povești fantastice despre Urdăreanu – le puteai auzi pe toate la Athénée Palace. Toate încercau să explice enigma extraordinarei influențe pe care o câștigase acest ofițer neînsemnat, din 1936 încoace, asupra regelui și, prin el, asupra întregii țări. Povestea cea mai fantastică era că regele o măritase pe doamna Lupescu cu Urdăreanu. Deși era aproape imposibil să pătrunzi prin perdeaua groasă de clevetiri și zvonuri până la adevăr, era sigur că doamna Lupescu era aceea care-l introdusese la Palat. A fost o vreme când Carol vorbea prea mult și prea deschis față de oricine, chiar despre Dudaia. Lucrul nu a fost pe placul ei și atunci l-a pus pe Urdăreanu să-l supravegheze pe mult prea guralivul rege și să învâluie tronul în secretul potrivit tronurilor. Rezultatul a fost că Urdăreanu a devenit omul cel mai influent din toată domnia lui Carol. Prim-miniștrii și cabinetele ministeriale se schimbau des, dar Ernest Urdăreanu era mereu acolo, neclintit între rege și lumea din afară. Nici un apel telefonic și nici o scrisoare nu ajungeau la rege fără aprobarea lui Urdăreanu. Regele nu primea în audiență decât persoanele agreeate de Urdăreanu, și chiar acestea erau primite în prezența sa. Chiar ministrul Maiestății Sale Britanice, solemnul Sir Reginald Hoare, și trimisul Führer-ului, bătos și politicos, Dr. Fabricius, trebuiau să țină seama de bunăvoința atotputernicului mareșal al Palatului.

Urdăreanu avea în jur de 45 de ani. Era un bărbat mic de statură, oacheș și de o eleganță bătătoare la ochi, avea o placă de argint în craniu și se spunea că făcea uz de pudră și

de ruj. Lua masa aproape în fiecare zi în casa doamnei Lupescu, vecină cu a sa. Tînărul Voievod Mihai nu putea să-l sufere; când tatăl său nu-l putea auzi, îi zicea Murdăreanu. Era omul cel mai detestat din România. Lumea îl considera corupt până în măduva oaselor. Marea avere pe care se spunea că o adunase într-un număr foarte mic de ani întărise această părere. Făcea parte din consiliile de administrație cele mai mănoase din România. Se zvonea că marile puteri europene, inclusiv Germania și Anglia, plăteau sume mari favoritului regelui, ceea ce, dacă era adevărat, ar corespunde cu cea mai bună tradiție a Balcanilor.

Însă chiar cei mai înverșunați dușmani ai lui Urdăreanu recunoșteau că el avea o adorație pentru rege și că-i era absolut leal. Ei admiteau chiar că, pe cât era în stare, Urdăreanu îi dădea lui Carol sfaturi privitoare la ceea ce socotea el că e mai bine pentru rege. Ceea ce-i supăra pe acești dușmani era că Urdăreanu era „în stare” doar de un fel de șiretenie primitivă lipsită de scrupule, care rareori era în interesul României...

Relația regelui Carol cu Codreanu, fiul unui profesor de liceu, era mai stranie decât orice roman. Chiar legătura sa cu doamna Lupescu, testată și ratificată ca marea romanță regală, părea destul de ștearsă, pentru că în timp ce dragostea regelui pentru ea era cauza, sau cel puțin pretextul primului său exil și al înstrăinării sale de poporul său, invidia pe care i-o purta lui Codreanu a provocat cercul vicios al răzbunării și violenței care i-a pătat domnia. În cele din urmă, așa cum mi-a fost dat să văd, cauza prăbușirii domniei lui Carol se putea regăsi, printr-o perdea de sânge și de ură, în gelozia regelui pentru Codreanu, denumit de partizanii săi „Căpitanul”.

Invidia sălbatică a lui Carol provenea din faptul că Codreanu era și făcea tot ce ar fi dorit Carol să fie și să facă. Încă din 1920, când pentru prima oară auzise de Mussolini, Carol a vrut să înființeze o mișcare fascistă în România. Însă Codreanu a fost cel care a înființat-o. Carol ar fi dorit să fie iubit de poporul său, mai ales de tineret. Dar Codreanu a devenit ghidul care robea inimile poporului său, mai ales cele ale tineretului. În imaginația românilor, Carol ar fi vrut să fie un tribun, nu un rege. Tribunalul era însă Codreanu care, în imaginația românilor, trecea drept martir și profet.

Cu toate că fusese sugrumat într-o noapte rece de noiembrie în pădurea de lângă Ploiești, Codreanu mai domina încă scena politică românească ca o contrapondere a regelui. El continua să trăiască: oamenii vorbeau despre el, subliniind că făptura sa înaltă și chipeșă avea ceva care ținea de un spirit al naturii, ceva care-l deosebea de ceilalți oameni și-l făcea să aparțină pădurilor, mărilor, munților. Dintre toți viitorii dictatori, doar el nu se bizuia pe vorbe, ci pe tăcere. Călare pe un cal alb, în costumul alb al țărânului român, Căpitanul, așa povestea lumea, trecea prin satele din Moldova și Muntenia, aclamat de țărani ca trimisul Arhanghelului Mihail. Nu era nevoie să vorbească, de altfel autoritățile i-o interziceau adesea, dar era prezent, aievea, surîdea cu surîsul său de copil, iar lumea îl iubea și credea în el.

Efectul pe care-l exercita Codreanu asupra maselor românești era atât de mare, încât atunci când a fost judecat la Turnu Severin pentru asasinarea prefectului de poliție Manciu, zeci de mii de oameni așteptau în fața tribunalului. După achitare – verdictul suna: autoapărare legală – s-a însurat:

nouăzeci de mii de români din toată țara, în mii de vehicule, au format un alai de nuntă lung de peste cinci kilometri. Autoritățile au confiscat și au ars filmul cu acest alai, ca un document care amenința ordinea și securitatea publică. Asta se petrecea în 1925!

În viața particulară, Codreanu era avocat și studiasă dreptul în România și în Germania. Dar nu s-a ocupat multă vreme de meseria sa. A stat mult timp în închisoare sau, pentru a-și reveni după întemnițare, s-a retras în munți cu ciobanii, construindu-și singur colibe. Sau a plecat cu soția sa în Franța, trăind din umile ocupații domestice. Căpitanul era un naționalist mistic mai mult decât un politician naționalist. Poporul român însemna pentru el unitatea tuturor românilor, cei în viață, cei care încă nu s-au născut și sufletele celor morți. Pentru el, statul era doar un veșmînt înfășurat în jurul trupului națiunii. Singura sarcină a guvernului era să înzdrăvească acest trup. Codreanu voia să creeze omul nou român, pentru că România nu ducea lipsă de programe bune, ci de oameni care să le îndeplinească. Căpitanul dorea ca România să aparțină românilor, adică tuturor românilor. Din această formulă de bază el a dezvoltat, ca tînăr student anticomunist la Iași în anii '20, lozincile sale de luptă: lozinci împotriva evreilor, care sub presiunea germanilor, apoi a Aliaților, erau pe cale să obțină drepturi egale în România; lozinci împotriva sistemului partidelor și parlamentarismului care, după părerea lui, era o copie deșartă a liberalismului occidental, străin de interesele reale ale României; lozinci pentru eliberarea țăranilor asupriți.

În 1927, îmboldit de o inspirație trezită de icoana Arhanghelului Mihail din paraclisul închisorii Văcărești, Codreanu a înființat Legiunea Arhanghelului Mihail. El avea atunci în urma lui aproape zece ani de luptă națională fanatică, de persecuție, violență și închisoare; dar și de succese însemnate. Însă nici el, nici cei cinci camarazi cu care a înființat Legiunea, nu aveau un program politic. Fără să proclame vreodată că propria sa putere politică ar fi cea importantă, Codreanu își prezenta Legiunea Arhanghelului Mihail ca un ordin religios și ca o școală de educare a caracterului, mai curînd decât un partid politic.

Baza acestui ordin religios era *cuibul* sau, după limbajul fascismului occidental, *celula*. Cuibul avea cel mult treisprezece membri. Cum se adunau mai mulți, se împărțea în mod automat în două cuiburi, și așa mai departe. Codreanu nu-i numea pe conducătorii cuibului, dar îi oferea fiecărui om șansa să adune în jurul său atîtea suflete înrudite cu al său cît îi îngăduia capacitatea sa morală să înmănuncheze. Numai atunci cînd individul se dovedea un conducător convingător și carismatic, era confirmat ca șef de cuib.

La adunările cuibului, membrii trebuiau să uite de grijile lor mărunte și să-și închine gîndurile României și celor șase legi ale lui Codreanu: disciplină, muncă, tăcere, educare pentru o viață eroică, iubirea aproapelui și onoare. Mișcarea și-a datorat supraviețuirea, în toți anii de neînduplecată persecuție, existenței acestor mici celule strîns unite. Legiunea făcea o selecție foarte strictă printre candidați. Codreanu a dat ordin ca din douăzeci de oameni doritori să fie membri ai unui cuib, nouăsprezece să fie refuzați; cei care erau acceptați trebuiau să facă un stagiu de trei ani

înainte de a fi primiți în mod solemn în Legiune. Legiunea era astfel într-adevăr formată din elite cînd, în 1930, a devenit stîlpul nou-înființatei organizații a Gărzii de Fier.

În timpul campaniei electorale din 1933, optsprezece mii de legionari, sau gardiști cum erau numiți acum, au fost întemnițați sau maltratați. Pînă la urmă, guvernul Duca a scos Garda de Fier în afara legii și, drept răspuns, un glonț a pus capăt vieții lui Duca însuși. Pentru o mișcare fascistă care se pretindea mai curînd religioasă decît politică, gardiștii lui Codreanu erau uimitor de repede cu degetul pe trăgaci; aceasta era însă reacția unor naționaliști pătimași și disperați față de cruda persecuție la care erau supuși de o clasă conducătoare coruptă.

Codreanu și vreo patruzeci de conducători ai Gărzii au fost acuzați de a fi fost autorii morali și intelectuali ai asasinării lui Duca, dar Codreanu nu a putut fi găsit. Dispariția lui a fost o acțiune surprinzătoare: s-a dus direct în gura lupului. S-a dus la Max Auschnitt, marele industriaș evreu, prieten cu regele și cu Lupeasca, și i-a spus: „Dacă nu găsiți un mijloc să mă scăpați, următorul glonț va fi pentru dumneavoastră“.

Auschnitt știa că nu era de glumit cu Codreanu și s-a dus să uneltească cu Lupeasca. Ei au hotărît să-l ascundă în casa unui văr al ei, unde Codreanu a stat pînă s-a hotărît să se predea. Mai tîrziu a fost achitat de acuzația de complicitate.

În timpul acela, Hitler se afla la putere în Germania, iar conducătorii celorlalte state europene încheiau pace cu mișcările lor fasciste sau încercau să le lichideze. Îndemnat de doamna Lupescu, Carol a încercat mai întîi să se împace cu Codreanu. Cei doi s-au întîlnit în casa lui Malaxa, celălalt mare industriaș român. Nu s-a publicat niciodată nimic în legătură cu întrevăderea lor, dar s-a zvonit că regele i-ar fi propus lui Codreanu un fel de parteneriat. Nu de împărțirea tronului era vorba; el voia să împartă cu Codreanu conducerea Gărzii. Deși convingerile lui Codreanu erau hotărît regaliste, el nu putea să împartă șefia Gărzii cu Carol atîta timp cît Garda se opunea corupției și abuzurilor regimului lui Carol.

Codreanu a folosit întreruperea temporară a ostilităților și fondurile despre care se spunea că le căpătase de la Auschnitt și Malaxa în această perioadă de liniște, pentru a ține întruniri de masă și pentru a-și întări mișcarea. Succesul său a fost copleșitor. În alegerile din 1937, el și partidul său au obținut șazece și șase de mandate în parlament, devenind astfel al doilea partid ca importanță în România. Atunci a înțeles Carol că Codreanu nu putea fi nici domolit, nici împiedicat să ajungă la putere prin mijloace legale. Invidia a fost mai puternică decît orice alt sentiment: el a vrut să-i arate lui Codreanu că tot regele era mai tare decît Căpitanul și s-a hotărît să se măsoare personal cu Codreanu și să opună revoluției de jos o revoluție de sus...

Astfel, deși Codreanu nu a recurs niciodată la violență sau la rebeliune împotriva regelui, poate pentru că nu s-a gîndit niciodată să ia puterea cu forța, el a fost arestat și tradus în fața unui tribunal militar. Pentru început, el a fost condamnat doar la șase luni închisoare pentru defăimarea fostului prim-ministru Nicolae Iorga; însă, după pregătirea scenariului printr-o uriașă campanie de presă, ultimul și cel mai mare proces al lui Codreanu a fost judecat de un tribunal

militar – un proces de înaltă trădare. De data aceasta, cu toate că autoritățile militare la cel mai înalt nivel, oamenii de știință, clerul și chiar adversarii politici au calificat acuzația de trădare drept absurdă, Codreanu a fost condamnat la zece ani muncă silnică, dovezile principale aduse de acuzare fiind o scrisoare găsită la un croitor, scrisoare pe care Codreanu ar fi scris-o unor prieteni de la Berlin și care ar fi dovedit o legătură interzisă cu Wilhelmstrasse, precum și propria declarație a lui Codreanu, anume că, dacă ar fi să vină vreodată la putere, România se va alătura Axei în următoarele 48 de ore.

Cu verdictul acestei curți marțiale, Codreanu și Garda de Fier păreau lichidați definitiv. Cu miile, gardiștii au fost întemnițați. Era ca și cum mișcării gardiste i s-ar fi frânt șira spinării. Apoi a fost epilogul sîngeros din pădurea de lângă Ploiești, provocat, poate, de observația răutăcioasă a lui Hitler că pentru el nu exista decît un singur dictator în România, și acesta era Codreanu.

La 30 noiembrie 1938, guvernul lui Carol a comunicat că, în timp ce erau transferați de la o închisoare la alta,

paisprezece gardiști, printre care Codreanu, au încercat să fugă și au fost împușcați. Comunicatele oficiale nu puteau să reducă zvonurile la tăcere sau să acopere adevărul multă vreme. Prizonierii nu încercaseră să fugă; neputincioși, legați și cu căluș în gură, ei au fost încărcați în două camioane sub cuvînt că erau duși la închisoarea militară de la Fortul Jilava. Și nici nu au fost împușcați; ei au fost sugrumați pe la spate. Un caporal, așezat în spatele lui Codreanu, i-a trecut o curea de piele în jurul gîtului, strîngînd apoi lațul. S-a vărsat acid peste cadavrele care au fost îngropate în Fortul Jilava. Peste groapă a fost așezată o lespede grea de ciment...

R. G. Waldeck, *Athénée Palace*,
cu o postfață de Ernest H. Latham jr.,
traducere din engleză de Ileana Sturdza,
Editura Humanitas, București, 2000

Familie de tătari

Arhive bucureștene

Costacopol

Georgeta FILITTI

Consemnarea istoriei proprii familiei poate părea un lucru comun. Încadrarea ei însă în desfășurarea generală a evenimentelor atrage o dată în plus atenția cititorului, amintind parcă de vechile letopisețe moldovenești.

Pe paginile rămase albe ale unei *Psaltiri* tipărite la Iași în 1835, familia Costacopol, a cărei arhivă se păstrează la Biblioteca Națională, fondul St. Georges, notează evenimentele deosebite din viața membrilor ei (nașteri, botezuri, căsătorii, decese), între care se strecoară, succint, fără comentarii, momente decisive pentru țară ori oraș: cutremure, revoluții, invazii străine. E un model de trăire a timpului său de către un om obișnuit, simplă verigă într-un lanț biologic nesfârșit.

„– Leat 1830, maiu 17, sâmbătă la nouă ceasuri turcești s-au născut cel dintâi prea iubit al nostru fiu Dimitrie și s-au botezat de către unchiul meu medelnicer Dimitrache Costacopol. Bucurie mare s-au vărsat în casa noastră cu nașterea acestui prunc căruia milostivul Dumnezeu să-i dăruiască norocire și viață îndelungată, însoțită cu a noastră deplină părintească blagoslovenie. Căsătorit la anul 1865, ghenar.

– Spre știință însemnez că la anul 1829 fevr. 12, m-am căsătorit după lege, însă eu în vârstă de 29 ani și Frusina în vârstă de 18, și cei mulți înaintea.

– Leat 1834, martie 15, joi de dimineața în revărsatul zorilor s-au născut cel de al doilea al nostru prea iubit fiu Niculae și s-au botezat de către cumnatul meu comisul Hristea, căruia milostivul Dumnezeu să-i dăruiască milă și sănătate iar de la noi desăvârșită blagoslovenie. S-au căsătorit după lege la anul 1859, noiembrie 1, naș fiindu-i marele ban Emanoil Băleanul.

– Leat 1835, februarie 20, miercuri noaptea la șapte ceasuri și jumătate s-au născut prea iubitul nostru fiu Răducanu și s-au botezat de către prea iubita mea soacră serdăreasa Zinca Trestianca, milostivul Dumnezeu să-i dăruiască norocire și zile multe și senine și s-au căsătorit la anul 1863, aprilie 7, naș fiind socră-său colonel Lăcusteanu.

– Leat 1836 februarie 28, vineri după toacă s-au născut prea iubitul nostru fiu Costandin și s-au botezat de către cumnată-miu Iancu Răducan. Au răposat la 26 maiu 1837. Domnul să-l așeze în corturile dreptilor și pe noi să ne mângâie.

– Leat 1837, iulie 25, sâmbătă spre duminică la șase ceasuri din noapte s-au născut prea iubitul nostru fiu Temistocle și s-au botezat de către cumnatul meu comisul Hristea, căruia Dumnezeu să-i dăruiască zile multe și noroc. L-au chemat Dumnezeu la anul 1838, febr.

– Leat 1839, martie s-au născut prea iubitul nostru fiu Ioan, pe care l-au botezat d-lui mare logofăt Constantin Bălăceanul. Au încetat din viață 1840.

– Leat 1838, ghenar 11, marți seara spre miercuri la opt ceasuri turcești s-au cutremurat pământul foarte tare încât s-au speriat toți de moarte, s-au sfârșat case, s-au dărâmat multe biserici și s-au omorât mulți oameni.

– Leat 1847, martie 24, în ziua Sfințelor Paști, la a doua Înviere, pe când oamenii se aflau în biserică, s-a întâmplat acel groaznic foc, încât au ars tot târgul și mai multe mahalale, s-au ivit focul de la casele Drugăneaschii din ulița Sfântului Dimitrie, dintr-o slobozitură de pușcă a unui nepot nevârstnic al Drugăneasăi și a pricinuit o mare pagubă.

– Leat 1848, iunie 11, s-au ivit revoluția în Țara Românească în capul cărie era domnul Iliad. Cei mai mulți boieri au părăsit capitala. Domnul țării Gheorghe Bibescu au abdicat, au venit în țară oști turcești și rusești, au numit de caimacam pe Cantacuzino la septembrie 11 iar la 1849 s-au numit de domn al țării Barbu Știrbeiu.

– Leat 1850, februarie 12, nemilostiva moarte ca un fulger și hrăpi din brațele mele pe preaiubita mea soțioară, mă lăsă pârilit și plin de amărăciune.

– Leat 1851, mai 2, au plecat din București la Paris iubitul meu fiu Nicu ca să studuiască legile. Milostivul Dumnezeu să mi-l poarte cu bine și să mă învrednicească a-l dobândi sănătos.

– Leat 1852, mai 18, au pornit de aici iubitul meu fiu Tache ca să meargă în Paris și să voiajeze pentru dobândirea sănătății și s-au întors la anul 1853, maiu.

– Leat 1853, iulie 25, au călcat în pământul țării noastre oștile rusești în fruntea căruia (sic!) era prințul Gorceakov.

– Leat 1854, iulie, s-au tras oștirea rusească din Valahia și au intrat îndată pe la Giurgiul oștirea turcească, amestecată cu englezi, polonezi și alte nații.

– Leat 1854, septembrie, s-au tras domnul Știrbeiu din oblăduirea țării, au plecat de aici în Giurgiu, iar fiindu-i teamă de turci s-au întors și au luat drumul pe la Sibiu în Viena și șezând acolo 10 luni, către luna lui iulie s-au întors în țară luând iarăși cârma țării, au întâmpinat aici opoziția boierilor țării împotriva defăimându-l despre oblăduirea sa. S-au aflat comisar turc Derviş pașa; au luat știință și s-au dus comisarul la Constantinopol la 1854, dechemvrie.

– 1864, iulie 12, duminică de dimineața la 10 ceasuri s-a născut prea iubita noastră nepoată Eufrosina, fiica prea iubitului meu fiu Canu și s-au botezat de către mine la 27 iulie în ziua sfântului Pantelimon.

– La anul 1880, ghenarie 11, despre zi a încetat din viață prea iubitul meu părinte Ioan Costacopol, a căruia pierdere am simțit-o adânc.

– La anul 1893 s-a căsătorit fiica noastră Zoe cu căpitănelul Theodor Petrescu, naș fiind tatăl său cu Eliza Tătăranu, august 22.

– La anul 1894 s-a născut iubitul nostru nepot Alexandru și s-au botezat de tatăl său mare, născut în ziua de 1 iunie.

– La 1899, august 21, s-a sfârșit iubitul meu soț Dimitrie Costacopol a căruia lipsă o simțim adânc.

– La anul 1901 s-a însurat iubitul nostru fiu Ionel cu d-ra Bereșteanu, aprilie 29.

– La anul 1908 s-a născut iubitul nostru Ștefan și s-a botezat de Nicolae Poppescu și Ecaterina Poppescu, născut la 1908, ianuarie 21, de dimineață.

– La anul 1916, august 15, s-a mobilizat și s-a declarat războiul, noi fiind uniți aliați cu rușii, englezii, francezii și italienii.

– La noiembrie 1916, ziua de 2, au intrat oștirile germane în București fiind predați de către P. P. Carp și Alexandru Marghiloman care au ieșit întru întâmpinare ca să nu bombardeze Bucureștiul după cum erau hotărâți.

La anul 1918, ianuarie 4, a încetat scumpul meu fiu Dumitru din viață, de febră tifoidă, la spitalul Colțea, singurel, departe de mama lui“.

Arhiva conține și destule acte care completează notațiile excesiv de lapidare ale acestei „cronici de familie“. Astfel, zestrea Frusinei Trestianu era formată din moșiile Coșereni și Giurăști (Ialomița), un han pe podul Șerban Vodă și lichidități de 58.500 lei aur.

Cei trei băieți, ajunși la maturitate, privesc diferit patrimoniul familiei. Nicolae pleacă la studii în Franța și de acolo trimite fratelui cel mare o procură, investindu-l cu depline puteri pentru exploatarea bunurilor sale din țară.

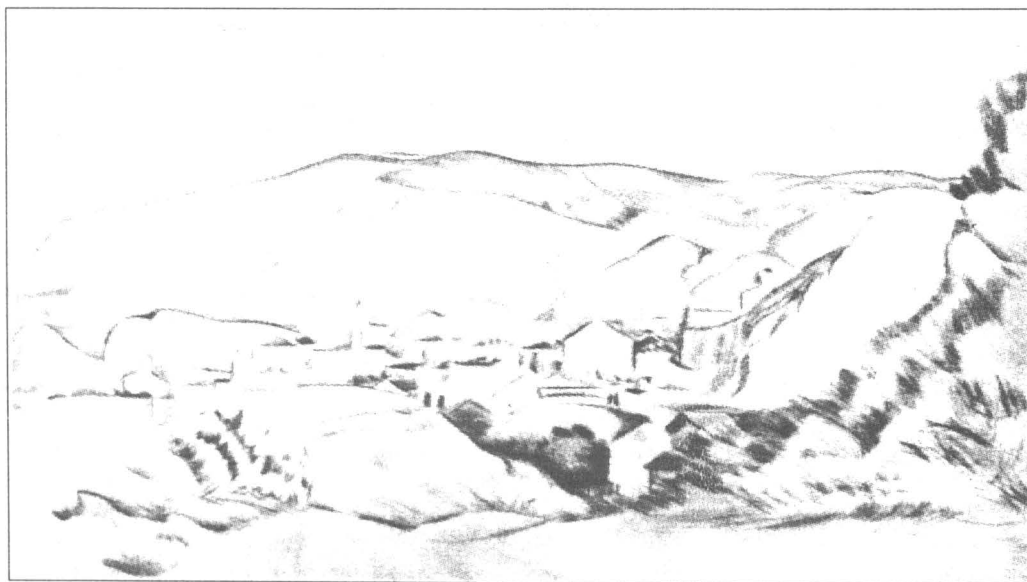
Mezinul, căsătorit și cu copii, e un nesocotit, încât tatăl său mărturisește în testamentul său: „... eu singur cunosc că tot fondul zestral l-au cheltuit fiul meu Răducanu în zădărnicii“.

Fiul cel mare, cu certă vocație de gospodar, primește de la părintele său în arendă moșiile mai sus pomenite pentru 2.100 de galbeni pe an, deoarece „ne-au dat destule dovezi în toate ocaziile de răvna și activitatea ce are spre îmbunătățirea acestor moșii“. Dar reforma agrară din 1864 reduce drastic averea familiei, 2/3 din suprafața moșiilor fiind cedate foștilor țărani clăcași. E necesară o nouă împărțire a pământului rămas și acum se constată absența titlului de proprietate (deopotrivă lipsește foaia de zestre a soției). Frații își vând între ei părțile

primite, se ajunge la procese ce scot la iveală operații „simulate“, prejudicierea intereselor unei minore, punerea drept gaj pentru un împrumut la Creditul Funciar București a unei părți de moșie necumpărată încă efectiv etc.

Piesa cea mai interesantă a arhivei, care iese din tiparele obișnuite este testamentul lui Iancu Costacopol. El mărturisește, de la început, că „nici facultatea... nici condeiul“ nu-l fac „destoinic“ a se putea „exprima cu desăvârșire“. E copleșit încă de moartea soției, survenită, cum am văzut mai sus, în 1850, „în pârga unei căsnicii unite și cu copilași nevârstnici“. Pentru el a însemnat să bea „înveninatul pahar al morții ei... din același minut“ n-a mai gustat „nici o altă mângâiere decât... cuvintele lăsate drept suvenir la cea din urmă convorbire“. În felul acesta se duce adesea la mormântul ei ca să-i dea „socoteală de toate faptele văduviei“. După 21 de ani, „petrecând în bună armonie“ cu Frusinica, citește în Evanghelie că pe lumea cealaltă „nu se vor cunoaște unul cu altul“. Se mângâie însă cel puțin cu gândul că oasele lui și ale ei, precum și țărâna amândurora „vor fi veșnic împreună“.

Vârsta i-a ajuns „povârnită“, nemaifiind de folos copiilor săi, „obosit de suferințele văduviei... dezgustat de toate plăcerile lumești“ dar cu cugetul împăcat își rânduiește astfel moștenirea: împarte toată averea între cei trei băieți, cu restricții însă în ceea ce îl privește pe Răducanu de a-și vinde partea deoarece până acum tocuse nu numai ce îi venise de la părinți dar și 10.000 de galbeni împărătești din zestrea soției. Aceeași opreliște pune îndureratul părinte și în ceea ce privește casele din mahalaua Scaune: Răducanu să nu-și înstrăineze partea până nu restituie împrumutul de 2.000 de galbeni contactat la „greul Ianache Caracaș“. Cât privește „căutarea sufletului“ său, aceasta o încredințează primului născut, fiind „mai cu aplecare către cele sfinte“. Ca să-și îndeplinească această îndatorire filială, Take Costacopol primește toată averea mobilă a părintelui său („toate mobilele, trăsura și până la cel mai mic lucru“).

Peisaj dobrogean

Construcția Palatului de Justiție din București

Încă din anul 1859, construirea unui palat de justiție era foarte simțită și un decret domnesc hotărâse facerea lui în mod definitiv pe terenul din *Piața Constantin Vodă*.

Pentru întocmirea proiectelor acestui palat s-a deschis un concurs public internațional, în urma căruia proiectul d-lui arhitect Al. Orăscu fusese admis a se executa.

Din cauza unor dificultăți bănești, dintre stat și județul Ilfov, care trebuia să contribuie cu jumătate prețul clădirilor, precum și din cauza evenimentelor ce au urmat, realizarea proiectului d-lui Orăscu a fost amânată.

De atunci și până în 1878 nu s-a mai lucrat nimic în acest sens, deși trebuințele se măriseră.

În 1878 o comisie de magistrați fu instituită spre a întocmi programele și toate detaliile necesare deschiderii unui concurs internațional pentru facerea proiectelor. După ce toate lucrările pregătitoare fură gata și terenul ales în fața bisericii Domnița Bălașa, ideea unui concurs căzu și dl. arhitect Montoreanu fu însărcinat să facă un proiect, conform cerințelor și explicațiilor comisiei. Acest proiect fiind foarte criticat și o comisie tehnică, chemată a-l examina, găsindu-l defectuos, Ministerul Justiției a renunțat la acest proiect și a însărcinat pe dl. arhitect Ballu fiul, din Paris, de a face un nou proiect, care a rămas cel definitiv să se execute.

Terenul pe care se va clădi Palatul Justiției este cel din fața bisericii Domnița Bălașa, pe care a și fost întocmit proiectul.

Având în vedere că acest teren este unul din cele joase ale albiei Dâmboviței, și știut fiind că matca veche a gârlei era printr-o parte a lui, este probabil că dificultăți foarte mari se vor prezenta la executarea fundațiilor și a subsolurilor în general.

Propunerea ce se făcuse, de a se clădi pe Bulevard, în fața grădinii Cișmigiu și lângă tipografia statului, era cea mai rațională și din punct de vedere al situației și din punct de vedere tehnic și artistic.

Propunerea însă n-a reușit, astfel că nu ne rămâne decât să regretăm că unul din cele mai importante palate se așează într-un loc nefavorabil.

Pentru a duce la bun sfârșit clădirea palatului, Ministerul Justiției a însărcinat pe dl. arhitect I. Mincu cu direcțiunea lucrărilor, asistat fiind de o comisie tehnică compusă din d-nii Capuțineanu, Sc. Vârnav și N. Cerchez. Modul cum au să lucreze împreună ministerul, direcția lucrărilor și comisia tehnică consultativă s-a hotărât prin decizia ministerială din 26 martie 1890¹.

*

Felicităm pe dl. ministru al Justiției pentru alegerea ce a făcut în persoana d-lui Mincu ca director al lucrărilor; această alegere măgulind corpul de arhitecți români care văd cu satisfacție apreciindu-se meritele arhitecților români și îi face să speră într-un viitor mai bun pentru ei.

Dl. Mincu va ști să dea probe, prin capacitatea și stăruința sa, că și românii sunt în măsură a servi țara, cel puțin tot așa de bine ca străinii, către care se îndreaptă prea lesne privirile când e vorba de lucrări de artă.

Notă:

1. Având în vedere legile din 5 iunie 1889 și 19 august 1886,

prin care se deschide acestui minister un credit de 5200,000 lei pentru construirea Palatului de Justiție din București;

Având în vedere că achizițiunile de teren necesare pentru construirea acestui edificiu sunt astăzi terminate, și că este deci venit timpul de a păși la execuțiunea lucrărilor;

Având în vedere necesitatea înființării serviciului de direcțiune al acestei lucrări;

Având în vedere necesitatea de a avea pe lângă minister o comisiune de oameni tehnici care să asiste pe ministru în toate chestiunile ce s-ar putea ivi cu ocaziunea acestei importante construcțiuni;

Decidem:

Art. 1. – Dl. arhitect I. Mincu, diplomat al guvernului francez, se numește arhitect dirigent al lucrărilor Palatului de Justiție din capitală, având d-sa a conduce această lucrare, conform stipulațiilor și condițiilor contractului încheiat tot astăzi între minister și d-sa.

Art. 2. – Se instituie pe lângă Ministerul Justiției, pentru tot timpul duratei executării Palatului de Justiție, o comisiune tehnică consultativă.

Această comisiune va avea a se pronunța asupra tuturor chestiunilor ce i se vor deferi de minister, și mai în special ea va fi însărcinată:

A raporta, la cererea ministerului, despre toate împrejurările executării palatului;

A-și da avizul asupra caietelor de sarcini și asupra contractelor întocmite de dl. arhitect diriginte;

A-și da avizul asupra licitațiilor privitoare la lucrări și la predări de materiale;

A-și da avizul asupra epocilor la care urmează a se ține diferitele licitațiuni, astfel ca întreaga lucrare să fie terminată în cel mai scurt timp putincios;

A-și da avizul asupra materialelor ce vor trebui alese pentru construcțiuni și asupra calității materialelor predate de întreprinzători, de câte ori s-ar cere aceasta de minister;

A-și da părerea asupra plății situațiilor prezentate de dl. arhitect diriginte;

A-și da avizul asupra tuturor afacerilor contencioase care ar necesita o deciziune ministerială;

A aviza la timp pe ministru de întârzierile eventuale ce ar surveni în mersul lucrărilor, propunând, în înțelegere și cu d. arhitect diriginte, și măsurile de îndreptare;

A veghea ca contabilitatea relativă la construcțiunea palatului să fie ținută de către birourile Ministerului Justiției, conform cu legea generală de contabilitate a Statului;

A face împreună cu dl. arhitect diriginte recepțiunile provizorii și definitive.

Art. 3. – Fac parte din această comisiune consultativă: dl. arhitect M. Capuțineanu, dl. inginer Sc. Vârnav, dl. inginer arhitect N. Cerchez.

Comisiunea se va întruni de câte ori va fi convocată de ministru. Fiecare membru va primi un jeton de prezență de 40 lei noi de ședință.

Dl. arhitect diriginte va fi prezent la ședințele comisiei de câte ori i se va cere.

Dl. I. Theodoru, șeful diviziunii personalului și al contabilității din acest minister, va figura ca secretar al comisiei și va fi însărcinat cu redacțiunea avizelor și ținerea în bună ordine a dosarelor și tuturor actelor relative la construcțiunea palatului.

Art. 4. – Dl. secretar general al Ministerului Justiției este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a deciziei de față.

„Analele Arhitecturii“, 1, nr. 5, mai, 1890

Text comunicat de Veronica ALDEA

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

Paul ZARIFOPOL, *Din registrul ideilor gingașe*
Cultura Națională, București, 1926

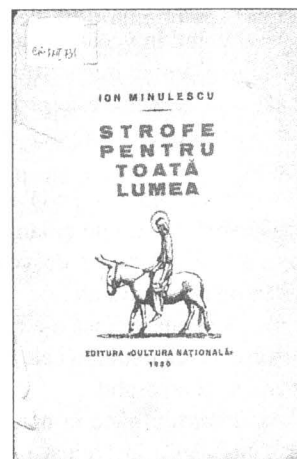
... *Viața omului cultivat este grea, astăzi. I se impune, des și sever, să cunoască lucruri nouă și să vorbească despre dânsle elegant și sigur. Mai ales pentru tineri obligația aceasta este constrângătoare. Pe cei mari societatea nu-i silește, cu acelaș zor ca pe tineri, la excese intelectuale. Conducerea afacerilor permite, în această privință, o dezinteresare care poate merge până la cea mai senină apatie; apoi în tot cazul rămân ceva idei cu care omul și-a ornat spiritul în tinerețe, și acestea, administrate prudent, pot face bune servicii până la anii venerabili...*

Am credința că o clasă, ca și un om se poate adapta chiar celor mai aspre și complicate încercări, fără a se deda la tumbe și grimase. Cetitorul a văzut de sigur că ținta celor cuprinse în această carte e mai ales să denunțe contraziceri și strâmbături sufletești și sociale, care vin să pocească din ce în ce mai des și mai disgrațios fizionomia omenirii cultivate.

Ion MINULESCU, *Strofe pentru toată lumea*
Editura „Cultura Națională”, București, 1930

În orașu 'n care plouă de trei ori pe săptămână, / Orășenii pe trotuare / Merg ținându-se de mână, / Și 'n orașu 'n care plouă de trei ori pe săptămână, / De sub vechile umbrele, ce suspină / Și se 'ndoie / Umede de atâta ploaie, / Orășenii pe trotuare / Par păpuși automate, date jos din galantare. // În orașu 'n care plouă de trei ori pe săptămână, / Nu răsună pe trotuare / Decât pașii celor care merg ținându-se de mână, / Numărând / În gând / Cadența picăturilor de ploaie, / Ce coboară din umbrele, / Din burlane / Și din cer, / Cu puterea unui ser / Dăător de viață lentă, / Monotonă, / Inutilă / Și absentă... // În orașu 'n care plouă de trei ori pe săptămână, / Un bătrân și o bătrână – / Două jucării stricate, / Merg, ținându-se de mână...

(Aquarelă)

N. IORGA, *Scrisori de boieri. Scrisori de domni*

Ediția a III-a, Așezământul tipografic „Datina românească”, Vălenii-de-Munte, 1932

... *Noi n'am avut, trăind ca săteni risipiți prin văi, iar nu ca oști rătăcitoare strânse împrejurul steagului, a tunului de coadă de cal, ca aceia, astfel de fruntași, în stare a da nației o nobileme. Din Voevod s'au făcut Domni, de la 1300 înainte, la organizarea Principatelor, dar din cnezi sau juzi nu ni s'au păstrat măcar conducători, cu oarecare prestigiu și neatarnare, ai satelor și grupelor de sate: cuvântul a ajuns să însemne numai țerani liberi. Voevozii-Domni n'au avut o Curte, și ei erau încunjurați, neapărat, în cele d'întăiu decenii, numai de sfetnici în port românesc, asămănători cu bătrânii chemați la judecățile țerănești...*

Istoria cărții

Sensul diferențial și logosul în fragmentul VIII din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Theodosie*

Gabriela TOMA

Fragmentul VIII din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Theodosie* referitor la solii, ocolind simplele opoziții, contradicții din interiorul textului, poate fi analizat din perspectiva conceptului de diferență a lui Deleuze și a autorității discursului colonialist. Această idee subscrisă depășirii antinomiei prin complementaritate la nivelul retoricii negației.

Deconstruind vechea concepție asupra sărăciei pe care o aduce simpla contradicție a conceptelor și a termenilor utilizați în discurs, analiza pe care o propun are capacitatea de a înlătura simplul contrast al autorului-consacrat și autorului-în devenire, unde ideea de autor sugerează autoritatea care emite și, respectiv, receptează discursul. Theodosie este un autor în devenire, fiind sfătuit de autoritatea consacrată – Neagoe Basarab – să „refacă” unele comportări pilduitoare, să urmeze unele exemple, să „îmite”. Sunt aici două aspecte de discutat: refacerea și imitația.

La nivel ideatic, primul aspect are în vedere conceptul general de eveniment aparținând mitului, religiei (din contextul istoric al operei lui Neagoe Basarab), și care trebuie „recitat”, „refăcut” de către autorul-în devenire prin prisma modelului predat (în sensul de dăruit, autorul-consacrat predă învățăturile pe care le deține autorului-în devenire) și actualizarea lui în prezentul discipolului. Recitarea acestui marcaj istoric e necesară pentru a înlătura fascinația singulară și hipnotizantă a unui singur tip de discurs. Discutăm astfel despre modalitatea de instanțiere a prezentului (ritualul de primire a solului) prin diferite discursuri care iau ostatică alte asemenea structuri fără a minimaliza valoarea unora în avantajul altora. Este întreținută mișcarea unui actual ca ceva pre-existent. Acest ceva trimite la o prezență, origine a prezenței, fără a fi ea însăși prezentă. Postura, fiind normativă și descriptivă, duce inevitabil la cuplul maestru-discipol și la imaginea străinului ce reface posibilitatea de diferențiere și complementaritate la nivelul cuvântului și la cel ideatic. Este *maieutica* diferenței această etapă, unde opozițiile sunt insuficiente luate ca atare, iar Binele și Răul devin concepte complementare, și unde negația este aparentă, venind mai mult în sprijinul unei afirmații puternice.

Al doilea aspect implică ideea de asemănare și de amenințare din punct de vedere al retoricii *predade*. Astfel, există o relație de asemănare stabilită între subiect și obiect din teoria lacaniană asupra procesului de reflectare inversă, aici prin cuvânt, dinspre oglindă și dinspre imaginea din oglindă înspre subiect. Privirea supraveghetătoare a eului colonizator tinde să se întoarcă asupra sa, iar observatorul se transformă în observat. Imitația de tip colonialist reprezintă tocmai dorința subiectului colonizator de a influența evoluția obiectului, astfel încât obiectul să capete aproape în totalitate

atributele subiectului („aproape” pentru că discursul colonialist se construiește în jurul unei ambivalențe). Astfel, Neagoe Basarab propune un model care este imaginea eului proiectat și care se reflectă în sine. Argumentele pentru acest aspect sunt cele legate de afirmațiile: „Din câte am putut cunoaște cu firea”, „Pentru aceea, eu te învăț pre tine, fătul meu, și pre voi alți frați și domni, pre toți, să faceți așa cum zic eu, că mie-mi pare să fie mai bun numele cel bun decât avuția”.

Indeterminarea atașată diferenței subiect-obiect îi acordă subiectului colonizator statutul de prezență parțială, o prezență incompletă, „virtuală”, este o prezență implicită textului. Este incompletă pentru că are nevoia de făptuire, de îndeplinirea celor scrise, este „virtuală”, deoarece este necesară o diferență mediată și este implicită textului pentru că textul este reflectarea celui ce predă și a celui ce primește totodată învățătura. Este, de fapt, în termenii lui Derrida, o egală forță a prezenței și absenței, a plinului și a golului, a originii și a vocii. Este *propedeutica* diferenței, cea care îi probează adevărurile ce transcend simplele contradicții de fond. Tratarea asemănătoare a cuvântului bun și a cuvântului rău la același nivel al autorității corespunde elementului diferențiator și complementar: „Iară voi să nu cinstiți nu mai pre cei ce vă vor aduce vești bune, ci să cinstiți și pre cei care vă vor aduce vești rele, că așa se cade”. Cuvântul determină diferența, ce cuprinde și asemănarea, și complementaritatea, instanța ce „Judecă pe fiecare cu dreptate după faptele lui, că de aceea ești domn care trebuie să fie ca un izvor nesecat ce dă tuturor aceeași apă, iar nu unora dulce, iar altora amară”.

Autorul-consacrat nu exclude celelalte voci – ale boierilor, ale sfetnicilor, neconsiderând nefundamentate celelalte opinii despre lume și viață: „Sfetnicii cei bătrâni niciodată de lângă tine să nu se dezlipească”. El ascultă și interpretează, iar apoi alege sensul cel mai bun. Este hermeneutica diferenței „Și nici să te foarte bucuri, căci va spune cuvinte bune, nici iar să te mânie, căci va spune și va zice cuvinte de rău”, „că domnul se socotește ca un deal mare și nalt, când are niște păzitori foarte buni”. Lipsa acestor păzitori aduce numele (cuvântul) rău, defăimarea sau ștergerea numelui (cuvântului) din istorie. Cuvântul e cântărit în diferențe, nu în opoziții. „Am văzut toate vorbele lui și cuvintele lui le-am auzit” este ipostaza

Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie

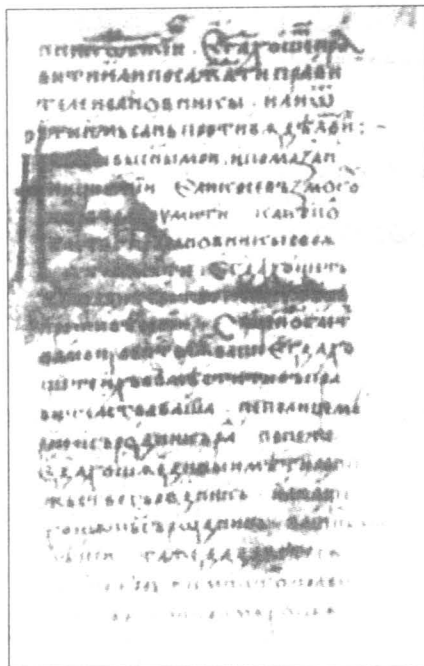
cuvântului auzit și văzut, rostit și înscris, unui același care cunoaște o diferență inerentă în posibilitățile lui de afirmare.

Cuvântul bun și inima trează sunt atributele necesare pentru a birui vorbele solului, „și-mi dă, Doamne, să pricep și-mi trimite cuvinte și vorbe dăn destul, de la dreapta ta cea puternică“. La masă, conducătorul e sfătuit „să nu vorbești niscare lucruri fără de ispravă și niscare cuvinte de nimic“, „cuvinte dășarte, ci cele ce ai cugetat la trezie, acelea să și vorbești“. Se accentuează simplitatea cuvântului ales, așadar nu cuvintele de taină și vorbele ascunse, ci vorbele proaste (simple, cele care pot accepta diferențele).

Solul este purtătorul mesajului, care trebuie ales bine pentru a nu „vă duce în tristăciune și în scârbe“. Cel ce poartă cuvântul (solul) și sfetnicul sugerează două ipostaze ale instanțelor diferențiale ale logoului, unul venind din afară, iar altul aparținând lui aici, înăuntrul spațiului unde va fi rostit. În loc de a distinge o ipostază de alta, sensul diferențial sugerează acel ceva care se distinge și în care totuși lucrul de care se distinge nu se distinge de acel ceva. Cuvântul (fondul) se distinge de purtătorul de cuvânt și de povățuitor (forme), dar le târăște după el, ca adversar insesizabil, ca și cum s-ar distinge de ceea ce nu se distinge.

„Că doar de va da Dumnezeu de va fi răspunsurile noastre mai bune și mai cinstite decât cuvintele solului care au adus la noi de la domnul său“. „Mai bune și mai cinstite“ nu sugerează simplul grad de comparație, ci un sens diferențial și problematic cu referire la numele bun și cinstit conferit de cuvânt. Și în discursul inventat al solului ce duce răspunsul domnitorului său se observă accentuarea ideii că faima e dată de cuvânt. „Și în locul cuvintelor noastre cele de nimic, iar ei m-au umplut de multe cuvinte ca mărgăritarul și pre mine foarte m-au cinstit și m-au dăruit bine (...) și de acum nu ai ce-i mai ispiti cu cuvintele, că ne-au rămas întru toate soliile ce am solit“. Mesajul pe care îl va duce solul ca răspuns la mesajul prim surprinde lanțul diferențial în cadrul căruia mesajul-replică trebuie să fie mai bun decât cel dintâi pentru ca și alții să învețe de la el.

Discursul de asistență este nararea din condiția de martor, din miezul faptelor, de pe scenă sau punere pe scenă (în cazul dialogului inventat), fapt ce îi conferă povestitorului posibilitatea de a de-construi erorile prezentului. Neagoe Basarab se adresează spectatorilor („fătul meu Theodosie și voi, alți domni și frați toți!“), îi ajută să citească structura mișcătoare a piesei totale, în scriitura ei generală, calculul de formare. Procedee precum persoana I, prin adresarea directă, apelul la citate din Biblie dau adevărata măsură a ideilor. Sensul trebuie să aștepte să fie spus sau scris pentru a putea să se locuiască pe sine și să devină ceea ce, diferind de sine, el e: sensul. Folosind aceleași coordonate în care se înscriu ideile, cităm din Sfântul Ioan Gură de Aur: „tocmai pentru că am refuzat harul, suntem noi nevoiți să recurgem la scris, care reprezintă a doua navigare“. Este importantă această expe-

Filă din manuscrisul unic
al versiunii originale din
Învățăturile lui Neagoe Basarab

riență a secundarității, dincolo de religie, ce se datorează dedublării prin care sensul e constituit.

A „citi“ diferența ca pe o simplă opoziție, atunci ar însemna să o depozedăm de propria consistență în care își afirmă pozitivitatea. „Iar tu să șazi și să cugeți de cele dumnezeiești, iar nu de cele lumești și de nimic“, „tu toate le ții în mintea ta și nimic dentri-nsele să nu uiți“. Astfel, pentru decodificarea mesajului celor două idei nu recurgem la simpla opoziție dumnezeiesc-lumesc sau memorie-uitare, ci la ideea de diferență-și-problematic care circumscrie cele două opoziții, așezându-le pe aceeași poziție, deducându-se astfel complementaritatea. Forma negativă ce se impune operează ca o geneză a afirmării (deși situată după afirmația propriu-zisă) și *simultan* ca o geneză a aparenței de negare. Structura afirmativ-negativ nu este o trăsătură a frazei lui Neagoe. Astfel, precedând ipoteza-afirmație în spirinjalul căreia vine negația, forma negativă are o mai mare putere în a nuanța *pozitivitatea* și pentru a ajunge la distingerea lanțului causal principal: a nu te bucura foarte, a nu te mânia duc la un comportament smerit și de aici la păstrarea numelui de bine. „Că de veți fi îndurători și darnici în viața voastră și după moarte se va pomeni numele de bine și nu se va uita niciodată“ este felul pe care trebuie să-l aibă un conducător de stat.

Afirmația ipotetică este dublată de o negație ce reprezintă starea problemei trădată de umbra ei. Negativul denunță indiferența opoziției și a limitării. Elementul conceptual ipotetic conservă pe unul și pe celălalt, chiar pe unul în celălalt, diferențial și problematic. Afirmația apare astfel multiplă, iar diferența este obiect al unei afirmații pure.

Elementele genetice extrapropoziționale precum afirmații ontologice – compun afirmația ca mod al propoziției sub aspectul problematic și diferențial.

Afirmațiile limitate în ele însele apar atunci când formele negativului apar în termeni actuali și relații reale, rupte de virtualitatea pe care o actualizează.

Se formează astfel legături profunde între problematic și diferență. Astfel, afirmația este făcută din raporturi reciproce între elemente diferențiale, complet determinate în aceste raporturi, care niciodată nu au vreun termen negativ sau vreo relație de negativitate. Aceasta este încărcată de sens problematic și diferențial atunci când operează o geneză a afirmării și, *simultan*, geneza aparenței de negare.

În ceea ce privește *eul*, acesta este un element ipotetic al simplului concept căruia îi sunt subsumate gradele infinite ale unei reprezentări identice spre deosebire de *eul* ocultat în retorică și în umbra unui pivot superior existenței individuale (în afara trimiterii la modelul divin). Procedul surprizei, care presupune alternarea frazelor lungi cu cele scurte, contrastul de viteză între frazele textului, este exclus din textul acestui fragment.

Diferența ca un concept reflexiv implică un transfer, un împrumut de atribute de la reflecție înspre diferență. Astfel,

putem vorbi de *diferența mediatoare*, *opoziția predicatelor*, *analogia judecării*. Diferența mediatoare în ceea ce privește cuvântul este reprezentată, de exemplu, prin imaginea solului a cărui misiune este de a duce mesajul, dar și de a-și exprima păreri despre cum a fost primit cuvântul domnitorului care l-a trimis. De asemenea, se întrevede și în relația autor-consacrat și autor-în devenire. Opoziția predicatelor se poate observa, spre exemplu, în textul: „Că aici ne iaste și mai lesne, că ne sfătuim și întrebăm unul pe altul, iar acolo nu vei mai fi cu mine, nici cu priiatnicii tăi să aibi cu cine te sfătui”, sugerând faptul că în contextul mai multor indivizi, cuvântul îmbracă mai multe ipostaze și diversități, într-un *aici* spre deosebire de *acolo*, unde cuvântul este depozat de fațete. Într-un acum, diferența se produce pe drumul spre acolo, se formează pe această durată, fără ca opoziția de timp să reflecte opoziția predicatelor. În ceea ce privește analogia judecării, putem aminti povestea despre împăratul Assa, unde nesmerenia lui l-a aruncat în batjocură și râs, unde așa-zisul model negativ este sugerat pentru a contrapune diferențial și problematic principiului smereniei.

Jacques Derrida (*Scriptură și diferență*. București: Edi-

tura Univers, 1998, p. 399) susținea că singura apărare în fața inevitabilei deconstrucții a sistemelor de putere de tip hegemonie ar trebui să se bazeze pe postulatul logoului. Semnificația logoului cunoaște trei aspecte: logoul ca prezență-răspuns sau ca absență-necesară în replica dată solului, logoul din discursul conducătorului și logoul ce formează sau deformează imaginea individului.

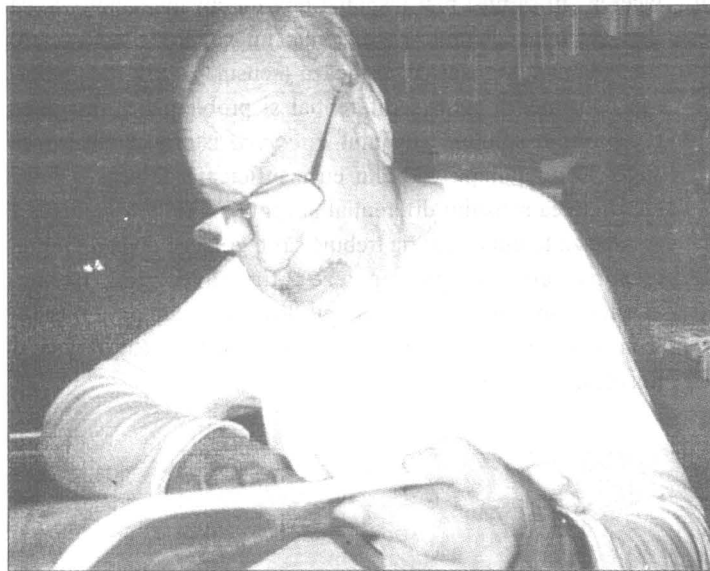
Logoul-absență necesară este acela care impune tăcerea „tu să nu-i mai răspunzi nici un cuvânt împotriva, că de-i vei mai răspunde ceva, nimic nu vei folosi”. Reversul acestuia este logoul ce formează (sensul pozitiv incomplet) sau deformează (sensul diferențial și problematic) imaginea receptorului solului. Cuvântul *înseamnă* istoria, unde istoria sugerează copulația verbului cu insuficiență de sens. Pentru cuprinderea sensului diferențial și problematic este necesar a se preciza faptul că istoria trebuie să se ghideze după o morală creștină, cu precepte, ipoteze afirmative pre-existente. „Deacii, cuvântul iaste ca vântul: deaca iase din gură nici într-un chip nu-l mai poți opri și măcar de te-ai căi și ziua și noaptea, nimic nu vei folosi”.

Turcoaică

Autografe contemporane

Mircea POPOVICI – 85

Biobibliografie

Născut în București la 21 aprilie 1923.

Studii: Facultatea de Drept din București și Institutul Politehnic din Iași. Debut literar în revista „Kalende” (1941).

Publicații: *Izobare*, versuri, 1946, Fundația Regală pentru Literatură și Artă; *Licențe emotive*, versuri, 1987, Ed. Junimea, Iași; *Tempera*, poezii, 1988, Ed. Cartea Românească, Buc.; *Paleta de amurg*, versuri, 1991, Ed. Junimea, Iași; *General Museum*, versuri, 2001, Ed. Cronica, Iași; *Izobare*, versuri, ediția a II-a, Min. Culturii, 2005.

Colaborări: *Caete de poezie* (Fundațiile Regale, revistele „Tribuna”, „Iașul”, „Cronica”, „Convorbiri literare”, „Dacia Literară”, „Ateneu”, „Însemnări ieșene”, „Adevărul literar și artistic”, „Aiudul” ș.a.; Radio România și Radio Iași, Televiziunea Centrală și locală.

Cronici în timp: George Călinescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici, Emil Manu, Mircea Dinutz, Bogdan Crețu, Cosmin Ciotloș, Vasile Spiridon, Constantin Pricop, Ion Holban ș.a.

Semnalat și discutat în: Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a literaturii române*, 1975; Chițimia și Dima, *Dicționar cronologic*, 1979; Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, 1975; Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc*, 1968; Ion Rotaru, *Curs de istorie a literaturii române*, 1992; Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, vol. IV, 1989; Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*, vol. II, 1968; Ana Selejan, *Trădarea intelectualilor*, Sibiu, 1992; Emil Manu, *Reviste Românești de Poezie*, 1972; Grigore Ilisei, *Portrete în timp*, 1990; Constantin Coroiu, *Dialoguri*, 2002; *Scriitori ieșeni contemporani*, (dicționar, 1997; *Dicționar General al Literaturii Române*, 2006, Academia Romană, literele P și R.

Membru al vechii Societăți a Scriitorilor Români, apoi al Uniunii Scriitorilor din România, prezent în *Who's Who în România* 2002, ediție princip.

Veteran de război decorat cu medalii.

Premii literare: Premiul Fundațiilor Regale (1945) pentru vol. *Izobare*; Premiul Asociației Scriitorilor Români pentru *Paleta de amurg* (1991).

Eroism

*Voi supraviețui marilor cataclisme
într-un coș de hârtii
din biblioteca municipală*

*Poate vreți să știți ce va fi?
Lumea se va așeza în bancă, la loc
așteptând lecția de harababură universală.*

Veac alb

*Fiind pe portativul unor note joase
am auzit salcâmii înflorind albine
și noaptea în cearșafuri cum mă coase*

*De mor soldații fără nici un preț
în duelări la ziuă pe maidan,
se sparg adesea cupe în dispreț.*

*Eu trec din ură spre ovații
înscris pe liste de-așteptare
și ceru-mparte lumii invitații*

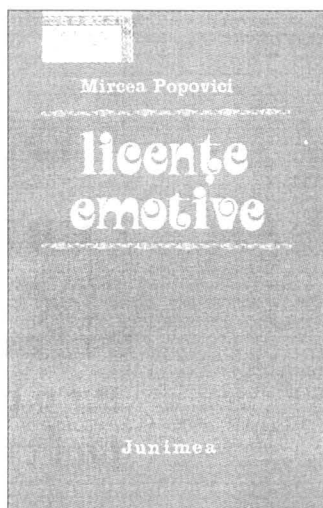
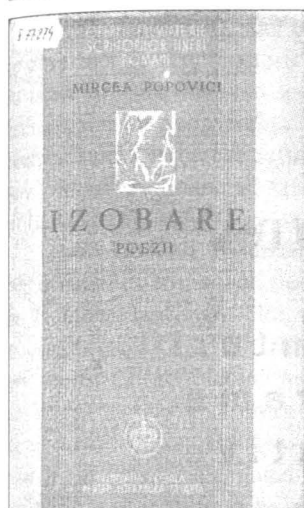
*Mulțimile se clatină-n landou
pe scutecele ude de istorii
dar alb e veacul ca un lavabou.*

Natura violetă

*În vinuri de cerneală cu violet pe deget
pe la sfârșitul verii, când nu sunt adjective
muște-necate în călimări de tuci
își șterg frunza aripilor pe coli de sugativă.*

*La geamuri, praful zilei lipit cu aracet
ne-ntoarnă iar privirea spre dungile de chit
și podu-i plin de rufe, supuse bucurii
ce își păstrează forma, cu gulerul scrobit*

*E o scamatorie de potoliri subtile
sprâncenele-s mirate cu semn de integrală
și-un fast nefast mai caut în orele târzii;
apusuri violete în umbra de cerneală.*

Sonet în dungi

*O clipă nu te văd la nunți
iar dacă ești, eu îmi încep deriva
între păcat și o iubire simplă
la turn, ce nimicește perspectiva.*

*Aș vrea să prind în plasă un parfum
din tema unui cântec nu prea cast,
la balul dat pe cap cu briantină
și să iubim ce este în contrast.*

*Mai dă-mi o nuntă fără miri
când îmi probam tricou-n dungi
și doar stăpân pe risipiri*

*Dac-ai plecat, un scaun este gol
și-n țări la nord cu nopți prelungi,
iubirea noastră-i simplu protocol.*

Baletul sirenelor

*Nopti calde, peștii lenevesc
și-n farfurii au să se culce
pe solzi de aluminiu reci
iar vara-i moale, para dulce*

*Și-i ora ceaiului amar
din fir de mătrăgună crudă
și-n el, femeii în cozi de pește
cu sânul doldora, de dudă*

*Cad aștri mici de zahăr tos
în cana golfului rotund
și-n dimineți de gălbenuș
sirenele se duc la fund*

*Aud motoare cum palpită
și din amnar scânteie peștii;
ce poate face un sărut
sărutul mut la gura ceștii?*

Mic roman sentimental

*Cad cercurile la butoaie
tu, doamnă, vino, sunt atent
cum cade seara-n ceasuri neîntoarse
originalul meu Roscoff Patent*

*Vecinii au s-adoarmă-n saci
visând plăceri duminicale.
Se-nscrie lumea-ntr-un pătrat,
un set de confidențe personale.*

*Iubesc odaia mea la cub
cu umbre duse-n tomberoane;
tu, doamnă, vino, sunt atent
pe zid am numai hebluri și butoane.*

*Ai vrea balerci să te cuprindă
să-mi storc melancolia-n leică.
în fum ard frunze pe țambal
grădini de vară cu miros de fleică.*

Migrație

*Îmi culc pe-o parte scrisul lat
de sus lumina e de lapte
și mâna-mi caută pe cer
un șalter ca să facă noapte.*

*Urc scări de apă, de lumină
în spațiile ce mă cheamă
și-ajung astfel în palma lunii
proptit în amfore de-alamă.*

*Coloane trec, se sparg culori
din tub turtit pe-autostradă
și ploi cu sete s-or închide
în sticle dulci de limonadă.*

Ticuri

*Primăvara mă rătăcesc în speranțe,
vitrinele-s vopsite cu fructe
și am altă presiune în conducte.
îmi arunc armura de iarnă
și fug să-mi prind oamenii pe drum
că dragostea-i un cântec postum.
Se coc parfumuri sonore
și se vor bate fetele la hore
iar vântul se resfiră prin coafuri.
Sunt zvonuri de multe nimicuri
dar și zâmbetele mele sunt ticuri.*

Versailles

*În parcul lung de-o zi cu bicicleta
tuns zero ca răcanii-n regiment
statuile de ipsos își fac toaleta
și pajii sorb lichior de piperment*

*Se dă în vânt fântâna țâșnitoare
cu jeturi de sifon sub presiune
și din oglindă în oglindă trec la soare
marchizele și ducii să se-mpreune.*

*Trec peste drum la ghilotină pompadurii
în largi furgoane pentru morți și vii
și cad statui la marginea pădurii.
Alon zănfan de la patrii.*

Meridian biblioteconomic

European Bureau
of Library,
Information and
Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Politici ale tehnologiilor informaționale

Managementul drepturilor digitale în Polonia este subiectul asupra căruia meditează Barbara Szecepanka, Expert EBLIDA în Grupul pentru Informație Juridică, în numărul 1/2008 al „EBLIDA News”.

Baza de date a standardelor tehnologice este în prezent una dintre cele mai semnificative în materie de proprietate intelectuală. Faptul că proprietarii de copyright au obținut atâtea drepturi a determinat creșterea monopolului autorilor pe seama excepțiilor și restricțiilor existente în convențiile internaționale, precum și în legislația europeană și națională.

În 2004, aderarea Poloniei la Uniunea Europeană a produs o reformă a Legii Copyright-ului și Drepturilor Asociate. Implementarea reformei a fost o consecință a directivei în acest domeniu. Printre alte modificări, legea introduce conceptul de standarde tehnologice, precum și managementul drepturilor digitale, dând dreptul deținătorului de copyright să-și pretindă drepturile împotriva oricărei persoane implicate în eludarea ilegală și intențională sau în sustragerea de la standardele protecției tehnologice. Ea nu menționează situația bibliotecilor, a școlilor și a instituțiilor de cercetare. Singurul armistițiu cu referire la un caz particular al acestor instituții se regăsește în declarația care afirmă că revendicările civile pot fi îndreptate împotriva persoanelor în cauză ca acțiune cu premeditare de a folosi lucrarea în mod ilegal. Legea prevede penalități pentru producerea, deținerea și depozitarea dispozitivelor sau componentelor folosite în operațiunile de sustragere de la protecția tehnologică efectivă. Prin urmare, ridicarea protecției tehnologice este acceptată (deși acest lucru nu reiese clar din lege), dar deținerea de echipamente necesare derulării acestor activități este interzisă.

În ianuarie 2006, Ministerul Culturii din Polonia a anunțat pe site-ul propriu un proiect de reformă a Legii Copyright-ului care includea și modificarea Art.79. Reforma introduce nevoia de a obține permisiunea de ridicare a protecției tehnologice la fiecare folosire a lucrării. Proiectul include o listare a instituțiilor (printre altele, centre educaționale și de cercetare, biblioteci, centre de informare și comunitatea invalidă) cărora li se permite să-și formeze mijloacele necesare pentru a folosi lucrarea protejată. Dacă producătorul nu ridică protecția, este posibil ca problema să ajungă în sala de jude-

cată. Tribunalul are trei zile la dispoziție pentru a considera petiția pentru acces la mijloacele tehnologice necesare care va face posibilă folosirea lucrării.

Ca răspuns la reformele planificate, comunitatea bibliotecilor a realizat petiții în vederea includerii în lege a unor soluții, deoarece necesitatea de a obține acordul de a ridica protecția la fiecare utilizare a lucrării constituie un inconvenient major pentru biblioteci. Din acest motiv, bibliotecarii cer ca drepturile unei persoane care folosește lucrările să fie reprezentate la tribunal prin procese de mijlocire de către o instituție desemnată de stat. Comunitatea bibliotecarilor a propus ca responsabilitatea asigurării accesului la conținutul neprotejat să fie transferată deținătorilor de copyright. După un an de discuții în privința acționarilor și a unor propuneri de schimbare, în iulie 2007, planul reformei legale a fost aprobat de Parlamentul polonez. În orice caz, după o nouă dezbatere publică asupra propunerii cu participarea acționarilor, oficialilor și cetățenilor, Parlamentul a decis să ceară Ministerului Culturii să pregătească o nouă versiune completă a propunerii. Este greu de decis care va fi versiunea finală a Legii Copyright-ului și Drepturilor Asociate. Comunitatea bibliotecilor trebuie să fie conștientă de pericolul ce poate rezulta din aprobarea acestui sistem, care poate restricționa chiar funcționarea bibliotecilor.

Avocați internaționali
în domeniul copyright-ului

Andy Bridges informează în legătură cu necesitatea unor avocați internaționali pe probleme de copyright pentru a realiza un echilibru în comunitatea internațională.

Biroul din Washington al Asociației Americane a Bibliotecilor, specializat în politici ale informației tehnologice (OITP), a organizat o întâlnire cu trei bibliotecari desemnați să devină primii avocați internaționali pe probleme de copyright și să reprezinte drepturile bibliotecilor pe scena internațională a copyright-ului. Inițiativa a apărut anul acesta cu scopul unei mai bune reprezentări a bibliotecilor la întâlnirile internaționale pe această temă. Carrie Russell, specialist pe probleme de copyright din cadrul OITP, afirmă faptul că forumurile internaționale, cum ar fi WIPO (World Intellectual

Property Organization), sunt dominate de interese comerciale, iar din punct de vedere istoric se concentrează pe dezvoltarea de acorduri care întăresc legea copyright-ului în interesul deținătorilor de copyright. Interesele comerciale domină interesul public deoarece astfel de forumuri sunt capabile, din punct de vedere financiar, să își trimită reprezentanți la întâlnirile internaționale.

Lori Driscoll, Jonathan A. Franklin și Janice T. Pilch sunt avocații internaționali desemnați pentru profesionalismul lor în arena copyright-ului, așa cum subliniază Dr. Alan Inouye, director OITP. Ei urmează să-i însoțească pe negociații trimiși de biblioteci la întâlnirile internaționale de profil ale WIPO și OECD. Pentru doi ani, ei vor deveni, astfel, reprezentanți experimentați și capabili ai comunității bibliotecilor și vor crește capacitatea Asociației Americane a Bibliotecilor de a se manifesta în arena internațională a copyright-ului.

Micșorarea taxelor TVA pentru încurajarea societății informaționale europene

Grupul din Frankfurt – o platformă unică pentru discuții între reprezentanții organizațiilor implicate în publicarea și distribuirea informației academice și de cercetare în Europa – a înaintat o scrisoare domnului Lászlo Kovács. Acest grup este reprezentat de autori, editori, librari, centre de cercetare și informare, biblioteci și intermediari. Una dintre problemele de mare interes este efectul negativ pe care stabilirea TVA îl are asupra cumpărării și distribuirii informației electronice. În cadrul UE, în privința taxelor, publicațiile tipărite și cele electronice sunt diferite. În timp ce publicațiile tipărite sunt subiectul unui nivel redus al TVA, publicațiile electronice cunosc cele mai mari taxe în majoritatea țărilor. Articolul 98(2) al Directivei TVA 2006/112/EC trebuie schimbat în sen-

sul în care Europa are nevoie de un sistem uniform de percepere a taxelor. Chiar și existențele directive privind taxele sunt contradictorii. În timp ce Articolul 98(2) exclude publicațiile electronice de la un nivel redus al TVA, aceeași taxă redusă pentru publicații este încurajată la categoria 6 din Anexa 6 a Directivei TVA. A face diferența între publicații pe baza formatului, fie el tipărit sau electronic, pare a fi illogic. Politica UE este de a încuraja educația, cercetarea științifică și cetățenia corectă. Înlăturarea unui acord administrativ care obstrucționează această politică ar fi o realizare binevenită.

Raportul Grupului de la Frankfurt, realizat în urma unui studiu asupra impactului TVA în biblioteci și pe piața publicațiilor științifice, condus de Soziologisches Forschungsinstitut Göttingen, arată că TVA împiedică trecerea la formatul electronic al publicațiilor în majoritatea bibliotecilor europene din țările care nu practică scutiri de TVA.

Aceasta este direcția contrară scopurilor Comisiei Europene și ale majorității guvernelor naționale. Faptul afectează, de asemenea, dezvoltarea științei în UE, în comparație, de pildă, cu SUA, unde o rată zero favorizează cumpărarea resurselor electronice, ajungându-se astfel la avantaje competitive pentru educație și cercetare.

Membrii Grupului de la Frankfurt se arată încântați să discute problemele importante și să contribuie la soluționarea impedimentelor, în scopul unei diseminări complete a informației electronice și al creării cadrului corect al unei competiții științifice internaționale.

Traducere de Gabriela TOMA

(Din buletinul „EBLIDA News“,
Nr. 1/ ianuarie 2008)

La odihnă

Recomandările Comisiei Europene din 24 august 2006 privind digitizarea, accesul online la materiale culturale și conservarea digitală (2006-585-EC)

Intr-un ritm constant și accelerat, conștientă de noile provocări și de nevoia de informație specializată pentru diversele sale categorii de public, Biblioteca Metropolitană București are, încă din anii trecuți, pe agenda sa de lucru digitizarea și conservarea patrimoniului scris național. Astfel, obiectivul principal al unei instituții strategice de cultură și cercetare este afișarea electronică a patrimoniului național, o bogăție de materiale full text, audio, video, multimedia, în portalul său dedicat, în curs de actualizare la adresa www.dacoromanica.ro. Acesta va funcționa ca o vitrină a parteneriatelor pe care Biblioteca Metropolitană București le derulează la nivel european și ca un for cultural pentru românii de pretutindeni, care vor putea accesa gratuit informație diversă, specializată, de calitate.

Baza teoretică esențială pentru munca de digitizare, scanare și corectare de text o oferă acest document oficial al Comisiei Europene, cu recomandări în privința digitizării.

Comisia Comunităților Europene

Luând în considerare Tratatul de stabilire a Comunității Europene și, în particular, Articolul 211, pentru aceasta;

Ținând seama de:

(1) Pe 1 iunie 2005, Comisia a prezentat inițiativa *i2010*, care urmărește să optimizeze beneficiile noilor tehnologii ale informației, în vederea aportului adus la creșterea economică, crearea de noi locuri de muncă, îmbunătățirea calității vieții cetățenilor Europei. Comisia a făcut din proiectul *Bibliotecii Digitale* un aspect-cheie al inițiativei *2010*. În comunicarea *i2010: Bibliotecii digitale* din 30 septembrie 2005 (1) se stabilesc strategiile pentru digitizare, accesibilitatea online și conservarea digitală a memoriei colective a Europei. Această *memorie colectivă* include tipărituri (cărți, jurnale, reviste, cotidiene), fotografii, expozate muzeale, documente de arhivă, materiale audio-vizuale.

(2) Măsurătorile aplicate acestei strategii, cu o perspectivă de optimizare a lor prin mijloacele electronice, se leagă de potențialul economic și cultural al patrimoniului Europei, care va fi recomandat de statele membre.

(3) În acest context, creșterea materialului digitizat din partea bibliotecilor, arhivelor și muzeelor trebuie să fie încurajată. Accesibilitatea online pentru a consulta acest material trebuie să fie posibilă pentru orice cetățean european care vrea să aibă acces la informație pentru divertisment, informare și cercetare. Digitizarea va oferi astfel diversității europene multilingvistice un patrimoniu clar și vizibil pe Internet. Mai mult, materialul digitizat poate fi reutilizat în industrii, precum cea turistică, dar și în educație, ca un efort creativ, în vederea informării.

(4) În plus, concluziile Consiliului din zilele de 15 – 16 noiembrie 2004, referitoare la planul de lucru 2005 – 2006 în domeniul culturii, subliniază contribuțiile creativității și industriilor creative în vederea creșterii economice a Europei și nevoia unui efort coordonat în vederea digitizării.

(5) În data de 16 noiembrie 2005, Parlamentul European și Consiliul Consultativ au recomandat, pentru patrimoniul filmografic și pentru competitivitatea în domeniul industriale conexe (2), statelor membre să adopte măsuri destinate să crească nivelul utilizării materialelor digitale și a noilor tehnologii în vederea îmbunătățirii colecțiilor, catalogărilor, conservării și restaurării materialului cinematografic. Atâta timp cât operele cinematografice sunt concentrate pe prezentele Recomandări ale Parlamentului și Consiliului se vor avea în vedere aspecte legate de patrimoniul filmografic.

(6) Digitizarea este un important mijloc de a asigura acces mai larg la materialul cultural. În anumite cazuri, este unica

măsură de a face acest material accesibil pentru generațiile viitoare. De aceea, multe inițiative în domeniul digitizării sunt în mod curent în desfășurare în statele membre, dar eforturile sunt fragmentate. Acțiunile concentrate ale statelor membre în vederea digitizării patrimoniului cultural ar duce la o mai mare coerență în selecția materialelor și ar evita întreruperile în procesul de digitizare. De asemenea, ar conduce către un climat mai sigur pentru companiile ce investesc în tehnologia specifică digitizării. O viziune de ansamblu asupra activității de digitizare actuale și a celei planificate, precum și a țintelor cuantificabile va contribui la atingerea acestor obiective.

(7) Sponsorizările digitizării de către sectorul privat și parteneriatele dintre sectorul public – privat pot implica entități terțe în eforturile de digitizare și ar trebui încurajate în continuare.

(8) Investițiile în noile tehnologii și digitizarea la scară largă pot reduce costurile digitizării în timp ce mențin și îmbunătățesc calitatea, de aceea sunt recomandate.

(9) Un punct de acces comun multilingvistic ar face posibilă o accesare a *Europei diversificate* – reprezentată de diferite organizații, în diferite locuri și moduri – ca patrimoniu cultural online. Un astfel de punct de acces va duce la creșterea vizibilității și a trăsăturilor comune. Punctul de acces ar trebui să fie construit pe inițiative deja existente, cum este cazul Bibliotecii Europene, în cadrul căreia bibliotecile Europei deja cooperează. Unde este posibil, ar trebui create legături între cei care dețin drepturi de autor și cei care sunt interesați în promovarea operelor culturale. O implicare puternică a statelor membre și a instituțiilor culturale în acest demers ar trebui încurajată.

(10) Doar o parte a materialului deținut de către biblioteci, arhive și muzee face parte din domeniul public, în sensul că nu mai este sub incidența drepturilor de autor. Din moment ce legislația în domeniul drepturilor de autor este un instrument-cheie în stimularea creativității, materialul cultural al Europei ar trebui să fie digitizat, pus la dispoziția publicului, dar în același timp păstrat în concordanță cu drepturile de autor și republicare. Cu o relevanță deosebită în acest context există *Articolele 5(2), 5(3)n, 5(5)* ca și *alinatul 40* al Directivei 2001/29/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001, referitor la armonizarea anumitor aspecte ale Legii drepturilor de autor în Societatea Informațională. Mecanismele de acordare a licenței în cazul lucrărilor cu autor anonim, cu autor dificil sau imposibil de contactat, al lucrărilor care sunt epuizate ca tiraj sau a căror distribuție se bazează pe audio-vizual necesită aprobare specială și clarificare pentru difuzare. În consecință, sunt necesare eforturi susținute conștient pentru a le face accesibile online. Asemenea

mecanisme trebuie încurajate prin cooperare strânsă între deținătorii de drepturi de autor și cei care vor să promoveze aceste opere.

(11) Prevederile din legislațiile naționale pot conține bariere în folosirea operelor care sunt în patrimonial public. De exemplu, cererea unui act administrativ pentru fiecare reproducere a unei lucrări. Aceste bariere ar trebui identificate și făcute demersuri pentru îndepărtarea lor.

(12) Rezoluția Consiliului C/162/02 din 25 iunie 2002 în legătură cu conservarea patrimoniului pentru generațiile viitoare – conservarea materialului digital pentru generațiile viitoare (2) obiective propuse și măsuri indicate pentru conservarea materialului digital necesar generațiilor viitoare. În prezent, nu există o politică coerentă pentru conservarea materialului digital între statele membre. Absența unor asemenea politici reprezintă o amenințare globală pentru supraviețuirea materialului digital și poate duce la pierderea de material realizat în format digital. Dezvoltarea unor mijloace eficiente pentru conservarea patrimoniului digital are implicații majore nu doar în conservarea materialului din instituțiile publice, dar și pentru organizațiile care sunt obligate sau doresc să conserve material digital.

(13) Câteva state membre au introdus, iar altele iau în calcul obligațiile legale ce se referă la produsele pe suport digital, în funcție de numărul de copii ce urmează a fi stocate într-un depozit legal. O colaborare eficientă între statele membre e necesară pentru a evita multitudinea de legi contradictorii cu privire la depozitele de material digital.

(14) Explorarea tehnicilor web este o nouă metodă de colectare de informații utile de pe Internet, în scopul conservării acestora. Ea cere instituțiilor abilitate să colecționeze material, în loc să aștepte crearea de depozite digitale. Pentru a minimaliza sarcinile administrative și birocrăția referitoare la materialul digital, legislațiile naționale trebuie să aibă prevederi/amendamente în acest scop.

Recomandă statelor membre următoarele:

Digitizarea și accesibilitatea online

1. Colectarea de informații despre digitizarea curentă și cea planificată a cărților, jurnalelor, revistelor, cotidianelor, fotografiilor, obiectelor muzeale, documentelor de arhivă, materialelor audio-vizuale și realizarea de imagini generale și proiecte de digitizare în vederea prevenirii unui efort dublu, precum și promovarea colaborării la nivel european.

2. Dezvoltarea țințelor cantitative pentru digitizarea materialelor similare în arhive, biblioteci și muzee, indicând creșterea așteptată în volumul materialului digital, care poate fi parte a Bibliotecii Digitale Europene și a bugetelor alocate de autoritățile publice.

3. Încurajarea parteneriatelor între instituțiile culturale și sectorul privat în scopul dezvoltării unor modalități noi de a găsi finanțare pentru digitizarea materialului cultural.

4. Crearea și susținerea mijloacelor de digitizare la scară largă – componentă a colaborării strânse cu organisme competente de digitizare din Europa.

5. Promovarea Bibliotecii Digitale Europene în forma unui punct de acces multilingvistic pentru a face posibilă o accesare a *Europei diversificate* reprezentată de diferite organizații, în diferite locuri și moduri, de către diferite organizații – conținut digital oferit pentru:

a. încurajarea instituțiilor culturale și a editurilor, precum și a altor deținători de drepturi de autor să facă materialul lor digitizat accesibil prin intermediul Bibliotecii Digitale Europene;

b. asigurarea că instituțiile de cultură și companiile private relevante în domeniu aplică aceleași standarde de digitizare pentru atingerea interoperabilității materialului digital la nivel european și înlesnirea căutării informației în mai multe limbi.

6. Îmbunătățirea condițiilor tehnice pentru digitizarea și accesul online la materialul cultural prin:

a. crearea de mecanisme care să ușureze folosirea operelor fără autor, în urma consultării dintre părțile interesate;

b. stabilirea unor mecanisme de promovare, pe bază de voluntariat, pentru a facilita folosirea lucrărilor din edițiile epuizate din stoc sau care nu mai sunt accesibile pe piață, în urma consultării dintre părțile interesate;

c. promovarea disponibilității și a înregistrării lucrărilor celebre, cu autor anonim, precum și a lucrărilor care fac parte din patrimonial public;

d. identificarea barierelor în legislația accesului online și folosirii viitoare a materialului cultural care face parte din patrimoniul public, și a pașilor necesari înlăturării acestor bariere.

Conservarea materialului digital

7. Stabilirea de strategii naționale pe termen lung ce vizează conservarea și accesul la material digital, în deplină respectare a drepturilor de autor, care:

a. descrie abordarea organizațională, indicarea rolurilor și responsabilităților părților implicate în procesul de digitizare și a resurselor alocate;

b. conține planuri de acțiune specifice care marchează obiectivele și orarul pentru țințele propuse;

8. Schimbul de informații între părțile implicate referitor la strategii și planuri de acțiune.

9. Crearea de amendamente în legislație, pentru a permite copierea multiplă și migrarea materialului digital între instituțiile publice în scopuri de conservare, în deplin consens cu legea comunitară și internațională.

10. Când se stabilesc politici și proceduri ce vizează depozitul de materiale originale, create în format digital, trebuie luat în calcul nivelul de dezvoltare din țările membre, pentru a preveni divergențele la nivel național în crearea depozitelor.

11. Realizarea de amendamente legislative în vederea conservării conținutului web de către instituții mandatate ce folosesc tehnici de colectare a materialului disponibil pe Internet, cum ar fi explorarea informației de pe web, în deplină concordanță cu legislația drepturilor de autor locală și internațională.

Ca urmare a acestor recomandări:

12. Informarea Comisiei la 18 luni de la publicarea acestui set de recomandări în Buletinul Oficial al Uniunii Europene, și la fiecare doi ani după aceea, a acțiunilor întreprinse în urma acestor recomandări.

Întocmit la Bruxelles, pe 24 august 2006,
de către Viviane REDING,
Membru al Comisiei

Traducere de Irina STOLTZ
(Buletinul Oficial al Uniunii Europene,
31 august 2006)

Ar putea aduce ziua de mâine sfârșitul catalogării?

Alan DANSKIN

Manager de Control al Calității și Autorității Datelor, British Library
Membru în numeroase grupuri de lucru IFLA,
inclusiv în secțiunea Bibliografică și în Comitetul Permanent UNIMARC

Această lucrare trece în revistă pericolele pe care le implică viitorul în problema catalogării (clasice), datorate creșterii în volum a publicațiilor pe diferite suporturi de stocare, în asociere cu o bază de resurse aflată în declin. Argumentele vor sublinia ideea potrivit căreia catalogarea devine mai puțin importantă într-un astfel de context. Vom puncta și anumite considerente pe baza cărora viitorul catalogării va fi altul, ca o consecință firească de a supraviețui.

Concepte-cheie pentru discurs: *catalogare, dezvoltări viitoare.*

Scopul acestei lucrări este de a lua în calcul schimbările cu care se confruntă personalul bibliotecar din sfera catalogare, așa cum o știm noi, și de a sublinia cum considerăm că aceste schimbări pot fi gestionate sau/și cum pot fi ele surmontate. Există nevoia de a accentua ideea de catalogare, nu de catalog, deși este destul de greu să fie separate.

În primul rând, ce înseamnă „catalogarea”? Pentru a atinge scopul acestei lucrări s-a luat în calcul o definiție cuprinzătoare care să înglobeze următoarele activități:

- Descrierea resurselor suficiente și necesare în vederea identificării și diferențierii lor de alte resurse similare;
- Identificarea și controlul punctelor de acces;
- Identificarea și controlul relaționării cu alte resurse;
- Analiza resurselor;
- Alocarea termenilor de indexare;
- Alocarea numerelor de clasificare.

Provocările în domeniul catalogării sunt bine cunoscute. Fără a urmări o anume ordine, provocările majore de care vorbeam sunt:

- Creșterea intrărilor;
- Noile tipuri de resurse informaționale;
- Competiția pentru cucerirea de noi servicii mediate de bibliotecă;
- Percepția conform căreia catalogarea este o operațiune costisitoare și care oferă, în schimb, prea puțin ca investiție;
- Costrângerile fiscale;
- Declinul din forța de muncă.

Aceasta e o listă care naște îndoieli. Avem o opțiune, am putea, ca să-l parafrzez pe John Lennon, care spunea într-un cântec: „să ne închidem mințile, să ne relaxăm și să ne lăsăm în voia curentului”, până când ne retragem, să avem o disponibilitate voluntară, sau să ne retragem devenind consultanți de marketing. Dimpotrivă, putem alege să înfruntăm toate aceste provocări și să luăm în considerare ce înseamnă ele cu adevărat pentru catalogare.

S-a estimat că în anul 2004 doar în Marea Britanie au fost publicate 160.000 de noi monografii sau ediții. Nu există cifre pentru 2003, dar acestea reprezintă o creștere de aproximativ 17.000 de publicații, ceea ce înseamnă 18 procente pe

an. Luând în calcul partea plină a paharului, nu există nici o evidență care să indice faptul că vom rămâne în curând fără material de catalogat. Cu toate acestea, agențiile specializate în bibliografie sunt în pericol de a fi înghițite de valul mereu crescând de publicații. În aceeași perioadă, sprijinul financiar al guvernului pentru Biblioteca Națională, care reprezintă 75% din bugetul operațional, a crescut cu aproximativ 0,75%. Prin creșterea puterii de consum cu aproape 17% pe an, sunt necesare câștiguri substanțiale doar cât să se asigure activitățile de procesare. În plus, monografiile publicate justifică doar o mică parte din întregul tablou de activități.

Internetul a schimbat fundamental domeniul editării. Din punct de vedere istoric, costurile și complexitatea tipăriturilor, marketingul și distribuția au restrâns activitatea de publicare doar la câteva persoane, creând dificultăți în apariția noilor publicații. Acest aspect a fost virtual eliminat, și oricine care are acces la un PC conectat la Internet și la o imprimantă poate deveni propriul său editor. Bibliotecile au responsabilitatea arhivării, depozitării și asigurării accesului la aceste noi publicații, inclusiv la pretipărituri, pagini web și blog-uri, care ori nu mai există, ori nu aparțin domeniului public. Migrarea simultană a serialelor către spațiul web a creat un nou set de cerințe pentru a asigura accesul la informația conținută de articolele aflate în periodice. Volumul total al acestor resurse web depășește procesele tradiționale de catalogare. Domeniul de Internet „.uk” comprimă la ora actuală peste patru milioane de site-uri.

Noile mijloace și servicii web facilitează accesul mediat la informație. Mediarea între căutătorii de informație și conținutul informațional a fost rolul tradițional al catalogării și al serviciului clasic de bibliotecă. Catalogarea este acum percepută a fi în contradicție cu alte mijloace. Acest aspect este evident în înfruntarea dintre Google și alte motoare și servicii de căutare a informației. Marile magazine online, cum este „Amazon”, oferă interfațe intuitive, prietenoase, ușor de folosit pentru utilizatorii care caută informație diversă, precum și descrieri ale publicațiilor. Prin contrast, catalogarea este caracterizată drept o operație dificil de accesat și de utilizat, plictisitoare ca aspect și restânsă la conținut. Există opinii potrivit cărora utilizarea OPAC este în declin, balanța înclinându-se mult în favoarea web-ului. Nivelul redus al utilizării bazelor va face procesul de catalogare și mai greu de justificat.

Catalogarea este costisitoare. Calhoun (colegiu din Alabama, SUA, n.t.) a raportat că bibliotecile de cercetare din America au cheltuit în 2004 aproape 239 milioane USD pe servicii de personal. Această sumă reprezintă o treime din costul total al îmbogățirii colecțiilor în mediile tradiționale. Marcum (în lucrarea *Viitorul catalogării* prezentată la Seminarul EBSCO pe tema „Leadership”-ului) a subliniat că Biblioteca

Congresului a cheltuit în fiecare an impresionanta sumă de 44 milioane USD pe catalogare. Biblioteca Britanică a cheltuit aproximativ 5,8 milioane de lire sterline pe activități de catalogare numai în luna iunie 2005, reprezentând 5% din bugetul total al bibliotecii. Pornind chiar de la presupunerea că am fi în stare să plătim servicii de catalogare, acest gen de muncă este considerat de profesioniști că ar avea nevoie de „o infuzie de sânge proaspăt”. În SUA s-a preconizat că 33% din materialele catalogate vor fi retrase până în anul 2010. Valul recent de renunțări la catalogare, demarat de Biblioteca Congresului, poate fi considerat un precedent a ceea ce urmează să se întâmple. Un studiu recent realizat de Leysen și Boydston aduce prea puțin optimism în domeniul catalogării. În Marea Britanie și în SUA, componenta catalogării în biblioteci este redusă în favoarea componente educaționale, iar aptitudinile pentru catalogare se deteriorează odată cu vârsta.

„Ce putem face?” este o întrebare firească pusă de autorul acestui articol.

Din analiza acestor noi provocări, apar alte două întrebări-cheie:

1. Mai este catalogarea relevantă în mediul web și va rămâne ea relevantă pe termen mediu spre lung?

2. Dacă este încă relevantă, ce schimbări trebuie să aibă loc pentru a face față acestor provocări?

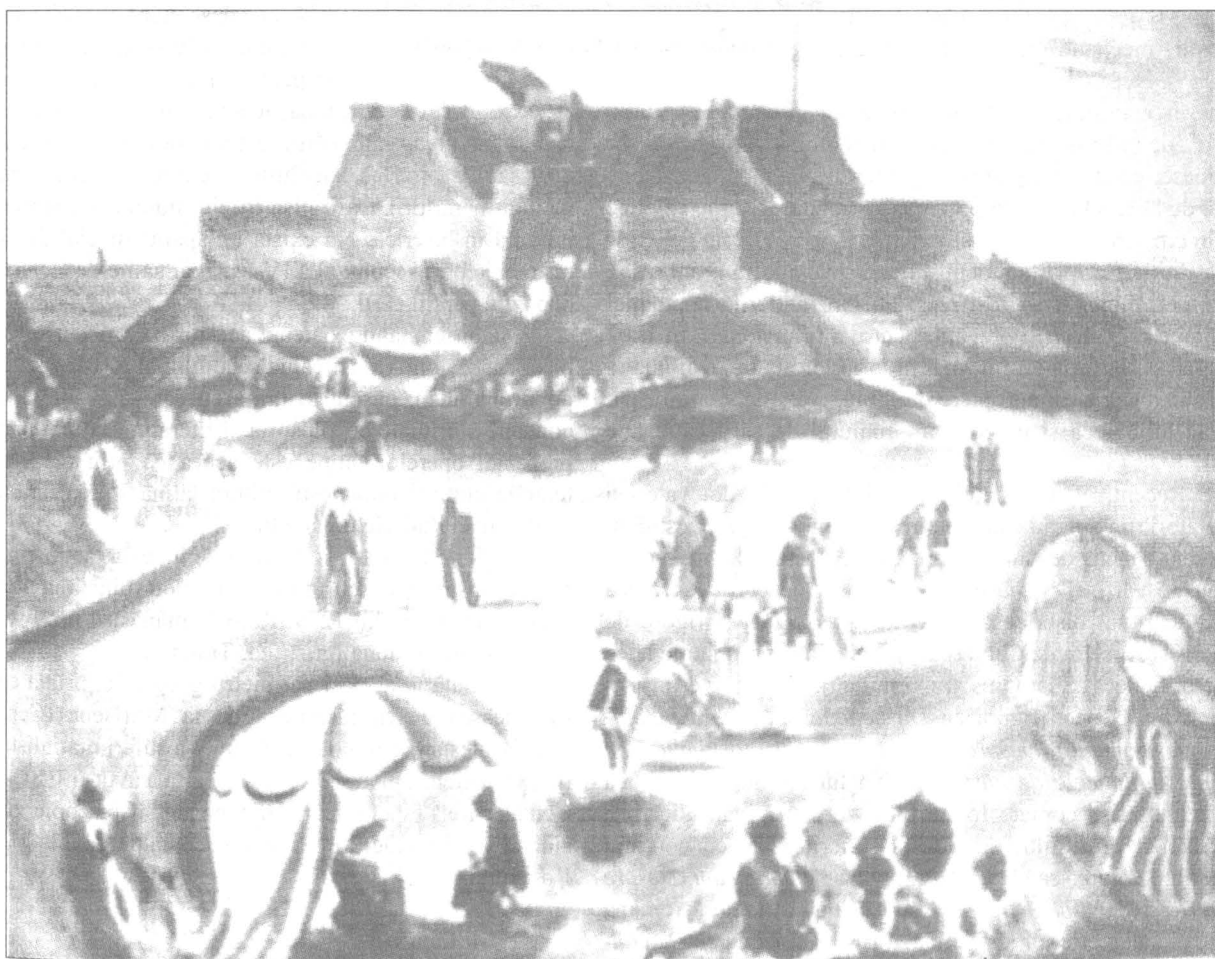
Catalogarea este mai mult decât o resursă bibliografică

descriptivă. Rolul ei este și acela de a stabili un context pentru fiecare resursă în parte. Prin catalogare se stabilește un set de relații care conectează resursa descrisă la alte resurse, la entitățile implicate în creare și producție, precum și la conceptelor conținute. Se spune că, din moment ce este imposibil să catalogezi web-ul, nu va mai fi necesar să cataloghezi resurse. Internetul, prin vastitatea resurselor, nu poate și nu are nevoie să fie supus catalogării. Istoric vorbind, bibliotecile au fost întotdeauna selective în colectarea și catalogarea informațiilor. Există o provocare și în ceea ce privește dezvoltarea colecțiilor.

Între aceste extreme pe care le ridică la ora actuală catalogarea, rămâne o speranță pentru această activitate de tradiție. De altfel, una dintre cele mai importante și mai populare resurse online, Internet Movies Database, are un puternic suport bibliografic. Așadar, considerăm această problemă a fi una deschisă, sau, cum ar suna un vers din celebra piesă a formației The Beatles, *Tomorrow Never Knows* (Despre ziua de mâine nu se știe) – *It is not dying, it is not dying*.

Traducere de Irina STOLTZ

(Din „IFLA Journal”, Volumul 33/2007, Nr. 3)

Plaja de la Saint Malo

Biblioteca de la Igrîș

Laura CAPLEA

bibliotecar Relații cu Publicul

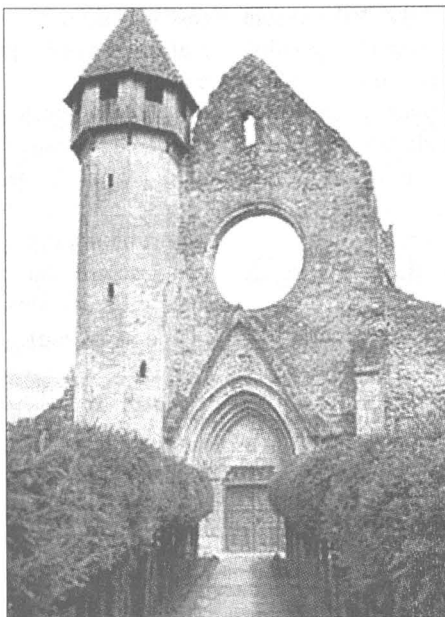
Biblioteca Județeană „Panait Istrati“, Brăila

Igrîș este o localitate aflată pe malul stâng al Mureșului, la răsărit de Arad. Aici s-a înființat pe la 1179 o mănăstire ce a aparținut călugărilor din ordinul cistercienilor. Abația de la Igrîș aparținea mănăstirii Pontigny (Franța), ctitorită fiind de soția regelui Béla al III-lea al Ungariei și a fost înzestrată cu numeroase cărți de cult și laice, punând bazele unei mici biblioteci. Biblioteca monastică de la Igrîș este prima bibliotecă atestată documentar pe teritoriul actual al României. Evident că această atestare se situează la periferia acelei memorii colective orale, a ceea ce se poate numi bibliotecă folclorică, existentă până la acea dată. Cea mai veche perioadă a istoriei bibliotecilor românești e so-cotită în genere aceea a colecțiilor de manuscrise păstrate în mănăstiri începând cu secolul al XII-lea.

În condițiile create în întreaga Europă, de înflorire culturală produsă de fortificarea ordinelor religioase, când, spre exemplu, numărul abațiilor cisterciene crește de la 338 la 530, importanța bibliotecilor latine catolice este în creștere.

Inițial, la Igrîș au locuit călugării veniți din Franța, dar, cu timpul, monahii au fost recrutați din rândurile populației autohtone românești și pregătiți pentru a fi misionari. În 1202 călugării de la Igrîș au înființat propria lor abație, o filială la mănăstirea Cârța, în apropiere de Sibiu. Aceasta și-a înfiripat propria bibliotecă și practica împrumutul de cărți către alte abații.

Recent, N. Constantinescu și E. Lazea, doi valoroși cercetători români, au elaborat, în urma unor lungi investigații prin cataloagele de cărți vechi ale mănăstirii Pontigny, un tablou de cărți al mănăstirii Igrîș. Lista de cărți cuprindea opere de ritual bisericesc, de cultură teologică (Grigore de Nazians și Anselm de Canterbury), precum și cărți latine laice (Cicero, Seneca, Suetonius și Quintilian). În ce privește scriitorii latini, Seneca figura cu *De beneficiis* (*Despre binefaceri*), *De clementia* (*Despre iertare*), *De mediis fortunatorum* (*Despre mijloacele de câștig*), opera lui circulând în epocă prin manuscrise copiate foarte bine după original. Cicero a impresionat prin stilul oratoric și scrierile sale cu conținut filosofic. Lucrarea sa *De finibus bonorum et malorum* (*Despre scopurile bunurilor și relelor*) scrisă într-o manieră romană era pe placul clericilor. Quintilian apare în colecție cu *De causis corruptae sermonis* (*Despre cauzele unei cuvântări rele*), iar opera lui Suetonius, *De vita Caesarum duodecem* (*Despre viața celor doisprezece Cezari*) a fost folosită în scop educativ multe secole la rând.

Mănăstirea cisterciană de la Cârța

Din perspectiva călugărilor, literatura antică făcea parte din literatura păgână, cu toate acestea vor face apel la ea doar din punctul de vedere al criticii creștine. Evul Mediu Timpuriu va fi mai puțin creator și original, dar va asigura permanența culturii prin acțiunile de copiere a unor prețioase manuscrise. Copierea codicelor reprezenta un capitol din regulamentul *officium divinum* prin care călugării îndeplineau următoarele porunci: *legite* (citiți), *scribite* (scrieți), *orata* (rugați-vă), *canite* (cântați). Caracterul predominant religios al literaturii, dobândit inevitabil și de biblioteci, se va schimba odată cu afirmarea Umanismului și Renașterii.

Bazându-se pe listele de cărți ale mănăstirii Pontigny, cei doi cercetători români au descoperit că multe din cărțile ce au ajuns la Igrîș figurau ca împrumuturi pentru Transilvania. Conform ritului monastic apusean și în condițiile în care nu existau prea multe cărți, lectura era comună și se făcea cu voce tare în biserică sau chilii. Locul de păstrare a cărților în incinta mănăstirii era o nișă în zid, numită *armarium*, lângă intrarea în biserică. Nu exista un spațiu special destinat lecturii, abia prin secolul al XIV-lea apar sălile de lectură și mici depozite pentru cărți.

Consemnând existența acestor lucrări într-o bibliotecă bisericească din Transilvania secolului al XII-lea, se atestă că poporul român, născut în urmă cu câteva secole, avea dese contacte spirituale cu filosofia și literatura latină. Importanța prezenței operelor latine este aceea că prin ele s-a pus la temelia culturii românești cultura latină – una din cele mai strălucite culturi ale umanității.

Mănăstirea a fost distrusă de invazia tătară din 1241, a fost reconstruită la scurt timp și din nou ruinată în timpul răscoalei cumanilor din 1279. Ruinele mănăstirii pot fi văzute în apropiere de comuna Igrîș, jud. Timiș.

Aflată în același perimetru geografic, prima episcopie românească de rit răsăritean de la Morisena (Cenadul de astăzi), atestată acum o mie de ani, va suferi mari distrugerii în timpul aceleiași invazii. Aceeași soartă a avut-o și Școala de la Cenad, care a funcționat la 1030 pe lângă episcopie, fiind considerată de istoriografi cea dintâi școală de pe întreg teritoriul României.

Bibliografie

Bărsănescu, Șt., *Pagini nescrise din istoria culturii românești*, Ed. Academiei RSR, Buc., 1971.

Constantinescu, N. și Lazea, E., „O bibliotecă bisericească din Transilvania pe la anul 1200“, în „Studii. Revistă de istorie“, 1969, nr. 6.

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Basarabia în timpul regimului comunist

Dr. Ion CONSTANTIN

Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, Biblioteca Metropolitană București – Sediul Central „Mihail Sadoveanu”, Filialele „Pan Halippa” și „Alec Russo”, în colaborare cu Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina, Uniunea Națională a Tinerilor Basarabeni și Asociația Culturală „Visarion Puiu”, au organizat, în ziua de 26 martie 2008, la sediul central al BMB o conferință pe tema *Basarabia în timpul regimului comunist*. La manifestare au participat istorici, cadre didactice, cercetători, studenți și elevi, membri ai Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, ca și ai celorlalte asociații co-organizatoare.

În cuvântul de deschidere, doamna Rodica Cosmăciuc, director adjunct al Bibliotecii Metropolitane, a prezentat importanța aniversării a 90 ani de la hotărârea Sfatului Țării, de unire a Basarabiei cu patria mamă, în ziua de 27 martie 1918, moment care a marcat prima etapă a procesului de desăvârșire a statului național unitar român. Încununând aspirațiile de veacuri ale românilor, Marea Unire din 1918 a fost expresia voinței populare și rodul luptei tuturor forțelor și categoriilor sociale, politice interne. La edificarea ei a contribuit o generație importantă de politicieni și oameni de cultură, precum Regele Ferdinand I, Ion I.C. Brătianu, Iuliu Maniu, Ion Nistor, Take Ionescu, Ion Inculeț, Pantelimon Halippa, Nicolae Iorga, Onisifor Ghibu ș.a. După o succintă prezentare a invitaților la manifestare și a expoziției de carte organizate de BMB cu această ocazie, au urmat comunicările propriu-zise și discuțiile.

Din partea Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, sub genericul „Gulagul Slujitorilor Sfântului Altar”, prof. dr. Gelcu Maksutovici a evocat personalitatea *Preotului prof. Vasile Țepordei*, care s-a identificat cu istoria și soarta Basarabiei, i-a cunoscut oamenii și locurile, a luptat cu arma condeiului pentru afirmarea, impunerea și apărarea românității ei etnice, istorice și geografice, a culturii, limbii și religiei ei românești. Părintele Vasile Țepordei a suferit ani de detenție grea pentru Basarabia, începând din 1948, când a fost deportat în URSS, judecat și condamnat la 25 ani de detenție. După ce a stat închis în mai multe lagăre siberiene, timp de opt ani, s-a întors în țară în 1956, în împrejurările „dezghețului”

intervenit după moartea lui Stalin. Și în lagăre, Vasile Țepordei s-a comportat patriotic și demn, după cum atestă cei care au fost împreună cu el și l-au cunoscut. El și-a câștigat, astfel, o aureolă meritată de publicist tribun al Basarabiei.

Reprezentând, de asemenea, Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina, sub același generic, prof. Iulia Scutaru a vorbit despre *Preotul prof. Sergiu Roșca*, un neînficat apărător al românismului în Basarabia și al credinței strămoșești, care a fost arestat la 5 decembrie 1948, fiind întemnițat la Văcărești și Jilava, unde a cunoscut regimul diabolic al închisorilor comuniste. Alături de țărani și muncitori, de preoți, învățători, dar și de mari personalități politice și culturale aflate în detenție, Preotul prof. Sergiu Roșca a știut să nu se lase înfrânt, prin forța credinței și a culturii, ca suport al libertății interioare și al invulnerabilității în fața unor grele încercări. A fost eliberat la 21 ianuarie 1953, dar i s-au mai dat aproape încă doi ani de domiciliu obligatoriu. Timp de peste patru decenii, el nu a mai scris, întrucât adaptarea oportunistă la canoanele presei comuniste nu-i stătea în fire. Și-a reluat activitatea publicistică după decembrie 1989, când a putut să se exprime liber. Cel evocat a fost membru fondator și, ulterior, membru de onoare al Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, înființată la București, în ianuarie 1990, pe care a sprijinit-o în toate acțiunile ei.

DI. col. (r.) prof. Dumitru Stavarache (Asociația Culturală „Visarion Puiu”) a prezentat comunicarea *Visarion Puiu și Basarabia*. Autor a șase lucrări despre viața și activitatea Mi-

tropolitanului Visarion Puiu (1905 – 1957), vorbitorul a înfățișat, pe baza documentelor studiate în arhivele românești și străine, complexa personalitate a acestui mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, care a cunoscut cu prisosință prigoana declanșată de regimul comunist asupra Bisericii noastre strămoșești. Considerat drept un „înverșunat dușman al poporului” de către autoritățile comuniste, el a fost condamnat la moarte, în contumacie. Prin întreaga activitate pe care a desfășurat-o în exil, Mitropolitul Visarion Puiu s-a dovedit un om profund ancorat și implicat în tumultul vremurilor cu care a fost contemporan, a militat cu toată forța pentru eliberarea țării de sub ocupația sovietică și a regimului comunist impus, pentru binele Bisericii noastre și al comunităților românești de peste hotare. De asemenea, a desfășurat o intensă activitate ecumenică, în principal vizând apropierea dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-Catolică. Comunicarea propriu-zisă a fost însoțită de o serie de documente interesante din arhive străine, precum cele de la Sfântul Munte Atos, pe care autorul a avut posibilitatea să le consulte recent.

Un interes aparte a suscitat comunicarea prezentată de vicepreședintele Uniunii Naționale a Tinerilor Basarabeni, prof. Ion Slubschi, care a făcut o succintă și documentată expunere a situației actuale din Republica Moldova, sub genericul *Calvarul continuă*. Vorbitorul a descris elementele care definesc tabloul scenei politice din Republica Moldova, subliniind anacronismul politicii antidemocratice și antieuropene a conducerii comuniste de la Chișinău, dar conturând, totodată, perspectivele dezvoltării unor forțe politice alternative la actualul regim, care să poată readuce această țară la o

evoluție normală, pe calea democrației și a integrării europene. În mod deosebit s-a desprins ideea rolului pe care tineretul basarabean îl are pentru reluarea și impulsionearea proceselor democratice din Republica Moldova, preluând astfel ștafeta marilor înaintași ai luptei de emancipare, libertate și unitate națională. Sprijinul pe care România trebuie să-l acorde tinerilor români din partea stângă a Prutului trebuie să-l constituie nu numai acordarea de burse de studii, ci și asigurarea unor facilități speciale privind obținerea calității de cetățean român.

Din partea Bibliotecii Metropolitane București, am prezentat comunicarea cu tema *Fruntași basarabeni în perioada regimului comunist. Cazul Pantelimon Halippa* (text publicat în revista „Biblioteca Bucureștilor”, nr. 2 și 3/2008).

Discuțiile s-au desfășurat într-o atmosferă vie, emulativă, luând cuvântul, între alții: publicistul Mihai Prepeliță, col. (r) Gheorghe Galan, membru fondator al Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, prof. Gabriela Iov-Jelenicz, președinta în funcție a Asociației, dr. ing. ec. Mircea Duzineanu, președinte fondator al Asociației Victimelor Represiunilor Staliniste din Basarabia și Bucovina, I. Bordeianu, fost reprezentant al Agerpress în R.S.S. Moldovenească în anii '50, doamna Vasilica Bercoci ș.a.

Atât comunicările cât și discuțiile au relevat interesul deosebit al participanților pentru tematica pusă în dezbatere, rezultând pe ansamblu atât o notă de optimism în ceea ce privește posibilitatea normalizării relațiilor dintre România și Republica Moldova, cât și perspectiva refacerii unității naționale, în cadrul Europei Unite.

Tărăncă

Gala Galaction

O nouă imagine

Regândirea în spirit contemporan a furnizorului public de informație și lectură pentru toți membrii comunității, de vreo două mii șapte sute de ani numit *biblioteca publică*, a condus la reconfigurarea spațiului, adaptat acum multiplelor funcții impuse de cerințele tot mai complexe ale celor pe care îi servim. Fecunda reorganizare a fost însoțită de o dotare tehnică pe măsură, patru stații de lucru pentru utilizatori conectate la Internet, aparatură tip videoconferință care se adaugă patrimoniului info-documentar existent atât pe suport hârtie cât și pe noile tipuri de suport: CD, DVD, casete audio-video etc. Reamintim, toate serviciile Bibliotecii Metropolitane București, specifice bibliotecii publice, sunt gratuite.

Momentul inaugural, 31 martie 2008, a început cu binecuvântarea preotului Vasile Bria, printre cei prezenți fiind dr. Florin Rotaru, directorul general

al Bibliotecii Metropolitane București, primarul Sectorului 6, Cristian Poteraș, numeroase personalități din zona de acoperire a Filialei *NICHITA STĂNESCU*. Evenimentul redeschiderii a prilejuit și perfectarea parteneriatului între Primăria Sectorului 6 și Biblioteca Metropolitană București. Cu acest prilej, primarul Sectorului 6 s-a înscris ca utilizator al serviciilor oferite de biblioteca publică a Bucureștilor prin această filială din Crângași.

Evenimentul redeschiderii, care a coincis cu aniversarea a 75 de ani de la nașterea patronului spiritual, a fost marcat prin cuvinte elogioase de către invitații speciali menționați deja. Alți invitați au punctat evenimentul, precum prof. univ. Gelcu Makutovici, George Radu, Ilie Tănăsache, scriitori; prof. Mircea Petrescu, fratele primei soții a lui Nichita Stănescu; Mihail Pîrlog, sociolog. O surpriză plăcută a fost oferită de micuții școlari care au anticipat și Sărbătorile Pascale prin cântecele și poezioare inedite. Finalul a aparținut grupului *The Black Shadows* al liceului omonim, îndrumat de prof. Cătălina Gheorghe. O frumoasă expoziție de icoane a completat evenimentul. Nu putem încheia fără a aminti activitatea voluntară a unor utilizatori în reorganizarea filialei, dintre ei remarcându-se pensionarul Cornel Vasilescu. Asta demonstrează capacitatea echipei filialei (Liliana Radu, Liliana Moraru, Rodica Roșioru) de a mobiliza forțe din rândul membrilor comunității, fapt întâlnit și la alte filiale, voluntariatul începând să fie un lucru obișnuit.

Pe bună dreptate se afirmă că *biblioteca publică* reflectă, într-o societate civilizată, gradul de cultură și bunul-simț al aleșilor unei comunități. Împreună cu celelalte instituții civilizatoare contribuie la evoluția unei națiuni, prin educarea și formarea membrilor comunităților locale și promovarea elitelor intelectuale.

Numărul mare al participanților la redeschiderea oficială a Filialei *NICHITA STĂNESCU*, care se adaugă la redeschiderea recentă a altor două filiale modernizate din Sectorul 6, Filialele *NICOLAE LABIȘ* și *MIHAI EMINESCU*, arată interesul față de serviciile pe care le oferă o bibliotecă publică membrilor comunității.

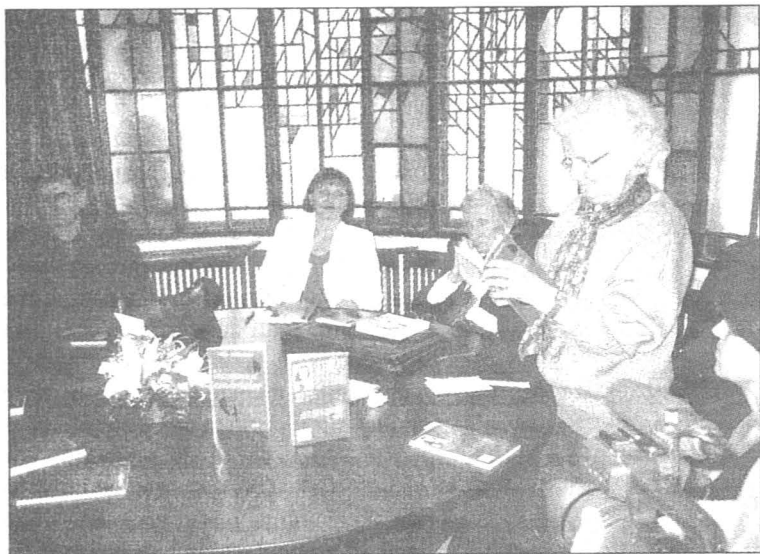
Prin buna finanțare a programului de modernizare a filialelor de către Consiliul General al Municipiului București, Biblioteca Metropolitană își îmbunătățește vizibil calitatea serviciilor de informare, cercetare, documentare și lectură publică la nivelul capitalei, aceasta fiind cel de-al 22-lea proiect derulat, de modernizare a infrastructurii instituției.

Mai vine lumea la biblioteca publică!? – ne întreba, cu uimire, o tânără jurnalistă. Cu siguranță, vine. Statistica o demonstrează.

Condiția minimală este să existe acea bibliotecă publică românească dezvoltată la standardele legislației românești sau, deși pare un vis, la standardele europene. Totul depinde de aleșii noștri în structurile administrației centrale și locale. De la inteligența și capacitatea lor intelectuală pornește totul.

Liliana RADU
Sergiu GĂBUREAC

Nesomnul cuvintelor

Manifestarea a marcat și împlinirea a treizeci de ani de muncă neîntreruptă a doamnei Lelia Rădulescu în cadrul Bibliotecii Metropolitane București.

Sâmbătă, 12 aprilie 2008, la ora 11.00, la Sediul Central „Mihail Sadoveanu” al Bibliotecii Metropolitane București, a avut loc lansarea cărții *Nesomnul cuvintelor* de Lelia Rădulescu, apărut la Editura Semne. Volumul de debut al autoarei înmănunchează poezii publicate de-a lungul timpului în diverse antologii și reviste literare. Ilustrațiile care însoțesc textul poeziilor sunt semnate tot de poetă.

Prefațatorul cărții, prof. Tudor Oprea, remarcă, printre altele, că unele dintre poeziile volumului „ar putea fi blazonul moral și artistic al poeziei de excepție” a Leliei Rădulescu, o poezie care invită „la vis și inefabile melancolii, vorbindu-ne în somn despre destinul unei femei liniștite în neliniștile ei”.

Despre versurile de „o suavă înfiorare și resemnată filosofie” au vorbit d-na Viorica Matei, redactor la Editura Semne, și Daniela Șontica, poetă și jurnalistă, care semnează și postfața volumului.

Evenimente pentru tineri

Incepând cu ziua de 17 martie 2008, Centrul de Tineret al Bibliotecii Metropolitane București a programat o serie de evenimente care au drept scop atragerea tinerilor spre cultură:

- Inaugurarea Studioului de creație cinematografică pentru tineret CINETIN (întâlnirile vor avea loc bilunar la Sediul Central „Mihail Sadoveanu” al Bibliotecii Metropolitane București). Proiectul este realizat în colaborare cu www.cinemagia.ro și Arhiva Națională de Filme.

- *Caravana cinematografică în licee*, proiect realizat în colaborare cu Inspectoratul Școlar al Municipiului București.

- Festivalul Filmelor Digitale Francofone, 21 – 22 martie, eveniment dedicat Zilei Francofoniei și sprijinit de Ministerul Afacerilor Externe.

- *Festivalul european al filmelor de animație și micro-movie*, 9 – 12 mai, eveniment realizat cu ocazia Zilei Europei, în parteneriat cu Ministerul Culturii și Cultelor.

De asemenea, Centrul de Tineret, coordonat de Horia Frunză, va organiza în luna mai trei megaevenimente în cadrul campaniei KARTIER, în colaborare cu Primăria Capitalei, Prefectura Municipiului București, Autoritatea Națională pentru Tineret, Inspectoratul Școlar al Municipiului București, Direcția Generală a Jandarmeriei București și Autoritatea Națională Antidrog.

Fiind un proiect comunitar, campania KARTIER va promova și două inițiative social-educative ale unor instituții de stat: programul de combatere a consumului de droguri al

Agenției Naționale Antidrog și proiectul *Offside la violență*, lansat în 2008 de Jandarmeria Română (proiect care urmărește combaterea violenței în rândul tinerilor). Cu acest prilej, vor fi invitate pe scenele festivalului vedete ale sportului românesc, care vor pleda pentru o atitudine non-violentă în relațiile dintre tineri.

Campania de anul acesta se va numi **KARTIER – Trei Festivaluri în Trei Cartiere** și va avea următorul program:

- 2 mai, orele 12.00 – 22.00, Parcul Tineretului – Marcarea Zilei Internaționale a Tineretului.
- 11 mai, orele 12.00 – 22.00, Parcul TRIFOIUL (zona Unirii) – Marcarea Zilei Uniunii Europene.
- 18 mai, orele 12.00 – 22.00, Parcul Morarilor (zona Pantelimon).

În cadrul acestui program vor avea loc și momente artistice:

- Concerte hip hop, folk, pop-dance.
- Demonstrații de break-dance și street dance.
- Expoziții de fotografii, postere, graffiti și benzi desenate.
- Prezentarea unor reviste adresate tinerilor.
- Concursuri de cunoștințe generale despre București.

Se vor organiza tabere de creație, la care vor participa studenți de la facultățile de artă, precum și seri cu cinema în aer liber, unde vor fi prezentate scurt metraje realizate de tineri.

Pentru alte informații accesați site-ul: www.kartier.ro (Festivalul dintre blocuri)

Orizonturi

Constantin C. Giurescu la Istanbul: înainte și după 23 august 1944 Correspondență inedită cu Victor Papacostea

Valeriu RÂPEANU

Motto: „*Presa anglo-americană
văd că are un ton destul de ferm,
în orice caz nu vom mai putea face abstracție
de vecinătatea rusă care va continua
să-și exercite influența*”.

C.C. Giurescu, 3 septembrie 1945

Datorită doamnei Cornelia Papacostea-Danielopolu, doctor în istorie, fiica devotată a lui Victor Papacostea, unul din istoricii reprezentativi, profesor strălucit al Universității din București, animator al vieții științifice românești pe tărâmul cunoașterii vieții balcanice, sunt în măsură să public câteva scrisori inedite trimise de Constantin C. Giurescu prietenului, confratelui său de metodă istoriografică și până la un anume moment și de idealuri politice. Nu vom putea face aici o prezentare a personalității celor doi istorici care aparțineau aceleiași generații nu numai prin proximitatea datelor nașterii (Constantin C. Giurescu la 26 octombrie 1901, Victor Papacostea la 21 ianuarie 1900). Formați în epoca dominației lui N. Iorga, amândoi vor face parte din ceea ce în istoria gândirii românești s-a numit „Noua școală de istorie”, a cărei tribună științifică a fost din 1931 „Revista Istorică Română”, un evident gest de delimitare față de „Revista Istorică” a lui N. Iorga.

Au fost amândoi ca și ceilalți intelectuali alături de Gheorghe I. Brătianu când acesta formează – în 1930 – noul Partid Național Liberal numit georgist, și această opțiune politică îi va duce pe amândoi de timpuriu pe banca parlamentară. Mai târziu – după 1938 – Constantin C. Giurescu îl va părăsi pe Gheorghe I. Brătianu, fiind unul din demnitarii regimului Carol II, iar Victor Papacostea va urma Partidul Național Liberal reîntregit la începutul anului 1938 sub conducerea lui C.I.C. (Dinu) Brătianu. Amândoi vor avea aceeași soartă, eliminați din învățământ în 1947 de sinistra trinitate antiromâncască Iosif Chișinevski, Mihai Roller, Leonte Răutu, ca și din toate funcțiile publice, interzicându-li-se să mai publice. În 1950 vor lua drumul Golgotei la Sighetul Marmăției, într-o îngrozitoare de cinci ani detenție pe care C.C. Giurescu a evocat-o în zguduitoră cronică apărută nu de mult. În numeroasele convorbiri pe care le-am avut după 1959 cu profesorul Constantin C. Giurescu, acesta considera, cu spiritul său metodic și riguros, istoria României dintre 1948 și până în anii 1962 ca pe o perioadă în care s-au urmărit sistematic prin toate metodele: arestări, epurări, interdicții din ordinul Moscovei de către elemente străine poporului nostru, deca-pitarea intelectualității românești pentru a se distruge orice legătură cu tradiția, cu valorile naționale. Eliberați amândoi în 1955, Victor Papacostea mai suferă în 1958 o detenție de o jumătate de an care îi va grăbi sfârșitul: încetează din viață în 1962. Avea șazecei și doi de ani și jumătate. Constantin C. Giurescu, o fire mai robustă, deși suferințele fizice nu

l-au ocolit, așa cum se vede și din aceste scrisori, a murit la 13 noiembrie 1977. Trecuse de șaptezeci și șase de ani.

Să revenim la aceste scrisori care privesc climatul politic românesc dinainte și imediat după actul de la 23 august 1944.

Membru marcant al Partidului Național Liberal, Victor Papacostea a fost ministru subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale din partea acestui partid în guvernul de coaliție format de generalul Constantin Sănătescu la 4 noiembrie 1944 și din cel condus de generalul Nicolae Rădescu de la 6 decembrie 1944 până la demisia acestuia, fapt pentru care este felicitat în cea de-a doua scrisoare de C.C. Giurescu.

Constantin C. Giurescu împreună cu familia va pleca în Turcia înainte de actul de la 23 august 1944. Cu privire la aceasta, în volumul *23 august 1944. Documente. 1944*, vol. II, București, 1984 (colectiv de coordonare Ion Ardeleanu, Vasile Arimia, Mircea Mușat) p. 406 – 409 în „instrucțiunile subsecretarului de stat al S.U.A. Edward R. Stettinius, către ambasadorul american la Moscova Averell Harriman” datată la 10 august 1944, se spune: „Consulul general american de la Istanbul a raportat că profesorul Giurescu și colonelul Teodorescu, care au sosit în Turcia, venind din România în urmă cu o săptămână, i-au informat pe reprezentanții agențiilor americane din acel oraș că sunt autorizați de mareșalul Antonescu și de Mihai Antonescu să comunice dorința guvernului românesc de a trimite un alt emisar la Cairo. S-a afirmat că: „opinia publică românească se pronunță acum pentru capitularea României mai mult decât oricând înainte, în București este o suspiciune foarte puternică precum că Știrbei și Vișoianu au eșuat în misiunea lor; dacă va fi acceptat un nou emisar, el va fi trimis cu autorizație de a face orice concesie guvernelor britanic și american în ce domenii vor dori acestea – petrol, minereuri, cherestea și alte industrii din România – în schimbul preluării de către autoritățile anglo-americane a despăgubirilor de război cerute de Uniunea Sovietică; și dacă ajutorul aliat sub formă de avioane și trupe aerportate sau forțe navale și maritime va veni prin Marea Neagră, România este gata să opună rezistență forțelor germane existente în țară”. De prisos să spunem că **nici una** din aceste cerințe nu au fost satisfăcute de viitorii noștri aliați anglo-americani în care ne pusesem atâtea speranțe. Ce s-au dovedit pur și simplu himere.

În aceeași culegere, p. 546, există și o telegramă a lui Harriman, ambasadorul S.U.A. la Moscova, către Cordell Hull, trimisă din Moscova la **26 august 1944**, în care acesta relatează convorbirea pe care el și ambasadorul Angliei au avut-o cu Molotov, legată de clauzele și tratativele de armistițiu cu România.

După ce se spune: „Potrivit opiniei guvernului sovietic, aceste negocieri trebuie să aibă loc la Moscova” (nu putem să nu observăm că dorințele Moscovei erau îndeplinite strict de aliații anglo-americani!) și după ce se arată că „Moscova a fost de acord cu propunerea britanicilor ca ambasadorul bri-

Constantin C. Giurescu

soane să vină imediat la Moscova. El îi informează pe ambasadorii sovietici de la Ankara și Cairo în legătură cu aceasta“. Că profesorul Constantin C. Giurescu **n-a fost** la Moscova e sigur. Dar faptul că încă din prima scrisoare datată **25 august 1944 Istanbul** arată că **nu se va întoarce imediat în țară** cu toate că salută entuziast actul Regelui de la 23 august 1944 și arată că fusese acolo, în legătură cu **negocierea armistițiului** (sublinierea lui C.C. Giurescu) ne dovedește fie că aștepta o nouă misiune în sensul celei spuse de Molotov lui Harriman, fie că adopta o stare de expectativă față de desfășurarea evenimentelor la noi. Despre misiunea lui C.C. Giurescu în Turcia aflăm date și în cunoscutul raport către Hitler al profesorului de limbă română Ernst Gamillschegg, directorul Institutului German pentru Știință din București în timpul celui de-al doilea război mondial (cf. Gl. F. Anghelescu, „Din arhiva istorică a României“ – IV – în *România în Istoria Universală* – III, coordonatori I. Agrigoroaiei, Gh. Buzatu, V. Cristian, Iași, 1988, p. 823). Referindu-se la acțiunile întreprinse de Mihai Antonescu pentru ieșirea României din război, Ernst Gamillschegg spune: „Că l-a trimis pe fostul ministru de propagandă, istoricul și profesorul Giurescu, la Ankara, o știu chiar de la acesta. Profesorul Giurescu mi-a arătat copia unei scrisori adresate la sfârșitul misiunii sale lui Mihai Antonescu, în care își exprimă convingerea că nu există posibilitatea pentru România decât să lupte împreună cu Germania până la capăt. Mihai Antonescu a fost de altă părere“.

C.C. Giurescu nu putea să-i arate raportul deoarece până la plecarea profesorului german din țară, Constantin C. Giurescu nu se întorsese în București! Mai degrabă C.C. Giurescu l-a pus la curent pe profesorul german cu caracterul misiunii sale în Turcia, ținând să-i spună și părerea lui, care era contrarie misiunii încredințate de Mihai Antonescu.

Această ambiguitate poate explica, până la proba contrarie, de ce la două zile numai după 23 august 1944 C. C. Giurescu fixează lui Victor Papacostea data întoarcerii ale în țară **10 octombrie**, urmând ca dacă nici la această dată nu a sosit la București prietenul său să depună cererea de concediu. Amânările se succed mai întâi din pricina unei boli (scrisoarea nedată, dar în care el felicita pe Victor Papacostea pentru pentru numirea sa ca ministru subsecretar de stat, deci în

tanic și cu mine să participăm la toate negocierile cu delegații români“, aflăm următoarea frază pe care alcătuitoarei ediției o pun cu probabilitate în legătură cu misiunea profesorului Constantin C. Giurescu și colonelului Traian Teodorescu. Deci Molotov i-a spus lui Harriman: „El a explicat că fusese informat că doi demnitari români au fost trimiși la Istanbul pentru a lua legătura cu reprezentanții Alianților și Molotov a propus ca aceste per-

soane să vină imediat la Moscova. El îi informează pe ambasadorii sovietici de la Ankara și Cairo în legătură cu aceasta“. Că profesorul Constantin C. Giurescu **n-a fost** la Moscova e sigur. Dar faptul că încă din prima scrisoare datată **25 august 1944 Istanbul** arată că **nu se va întoarce imediat în țară** cu toate că salută entuziast actul Regelui de la 23 august 1944 și arată că fusese acolo, în legătură cu **negocierea armistițiului** (sublinierea lui C.C. Giurescu) ne dovedește fie că aștepta o nouă misiune în sensul celei spuse de Molotov lui Harriman, fie că adopta o stare de expectativă față de desfășurarea evenimentelor la noi. Despre misiunea lui C.C. Giurescu în Turcia aflăm date și în cunoscutul raport către Hitler al profesorului de limbă română Ernst Gamillschegg, directorul Institutului German pentru Știință din București în timpul celui de-al doilea război mondial (cf. Gl. F. Anghelescu, „Din arhiva istorică a României“ – IV – în *România în Istoria Universală* – III, coordonatori I. Agrigoroaiei, Gh. Buzatu, V. Cristian, Iași, 1988, p. 823). Referindu-se la acțiunile întreprinse de Mihai Antonescu pentru ieșirea României din război, Ernst Gamillschegg spune: „Că l-a trimis pe fostul ministru de propagandă, istoricul și profesorul Giurescu, la Ankara, o știu chiar de la acesta. Profesorul Giurescu mi-a arătat copia unei scrisori adresate la sfârșitul misiunii sale lui Mihai Antonescu, în care își exprimă convingerea că nu există posibilitatea pentru România decât să lupte împreună cu Germania până la capăt. Mihai Antonescu a fost de altă părere“.

Câteva întrebări rămân: C.C. Giurescu spune încă din prima scrisoare că va aduce în țară „toate dovezile și mărturiile engleze și americane, scrise și de altă natură“. Unde se află? Au fost ele publicate vreodată? *Amintirile* lui Constantin C. Giurescu apărute în anul 1976 la Editura Sport-Turism se opresc la perioada 1938. Există un manuscris al următorului volum care să elucideze această perioadă a vieții sale? Ceea ce știm sigur e faptul relatat de Dinu C. Giurescu, și anume că după arestarea tatălui său, în 1950: „Mii de fișe, acte originale, corespondență, totul a fost adunat și ars mai târziu în fața casei“. Aceeași scenă Constantin C. Giurescu avea să o povestească lui Mircea Eliade când acesta îl primește la Chicago, după un refuz cu doi ani înainte, la 6 mai 1972: „C. C. G. îmi spune cum îndată ce a fost arestat, Securitatea i-a scos biblioteca în curte (nu numai cărțile ci și manuscrisele, fișele etc.) și i-a dat foc (Mircea Eliade, *Jurnal*, II, ediția Mircea Handoca, p. 61). Vor fi fost și acele documente despre care îi vorbește lui Victor Papacostea printre cele arse în 1950?

Aceste scrisori vor contribui la cunoașterea biografiei profesorului Constantin C. Giurescu.

Dar în același timp, scrisorile sunt interesante și pentru că ne dau imaginea cercului de prieteni ai celor doi istorici. Ei sunt numiți chiar din această a doua scrisoare și reprezintă nume de notorietate ale științei românești, în domenii bine cunoscute publicului nostru: lingvistul Al. Rosetti, istoricul literar și esteticianul Basil Munteanu, istoricul de artă I.D. Ștefănescu, istoricul și omul politic Ion Hudiță, al cărui excepțional *Jurnal* a început să apară din anul 1996 sub îngrijirea acad. Dan Berindei. Doctorul Palade, despre care se vorbește în prima scrisoare din acest număr, să fie viitorul laureat al Premiului Nobel? Numai istoricul Dinu C. Giurescu

Victor Papacostea

ne-ar putea da un răspuns.

Mai sunt apoi considerațiile privitoare la evoluția țării noastre, cum este fraza pe care am desprins-o ca motto al articolului nostru și care arată iluziile pe care ni le făceam în tonul „destul de ferm” al presei anglo-americane și luciditatea privind „vecinătatea rusă” și exercitarea influenței ei. Cum s-a exercitat aveam să vedem din plin! Din păcate în Bulgaria începuseră „cele mai severe epurări” (D.T. Analis, *Les Balkans 1945 - 1960*, P.U.F. p. 63 și urm.). Aceeași carte ne arată (cronologie p. 227) că începând din 2 februarie 1945 în Bulgaria se trece la „lichidarea masivă a foștilor politicieni bulgari (progermani și ostili sovieticilor). Cei trei foști regenți (printre care prințul Chiril), 22 miniștri, 68 parlamentari și 8 consilieri ai regelui sunt executați”. În urma protestului anglo-american, vestita „comisie Ethridge”, alegerile care trebuiau să aibă loc în ziua de 26 august 1946 au fost amânate „chiar în acea zi” pentru 18 noiembrie 1945. La acest fapt se referea C.C. Giurescu.

Dar mai este și un alt aspect care ne-a determinat să publicăm aceste scrisori: portretul lui Victor Papacostea așa cum rezultă din ceea ce spune C.C. Giurescu, confirmând ceea ce știam până acum. Victor Papacostea se dovedește și de această dată un om cu alese însușiri morale, un om care a avut un adevărat cult al prieteniei, fiind pentru toți cei ce l-au cunoscut – de la colegii săi de generație până la studenții ce i-au purtat o recunoștință neștearsă peste decenii – cel care nu precupețea nimic ca să ajute, să-i îndrume, să descopere o vocație, să pună în valoare o însușire, să călăuzească un drum. Așa cum bănuia prietenul său aflat la Istanbul, Victor Papacostea a depus în cele patru luni, cât a fost subsecretar de stat, o activitate ieșită din comun pentru a nu se face „nedreptăți”, păstrând demnitatea învățământului românesc într-un moment în care acesta începuse să fie atacat de furia forțelor demolatoare împotriva cadrelor didactice de valoare acuzate de colaboraționism. E o dimensiune a personalității lui Victor Papacostea care va trebui și ea pusă în lumină alături de cea a operei sale științifice care – din păcate – nu se bucură încă de circulația meritată.

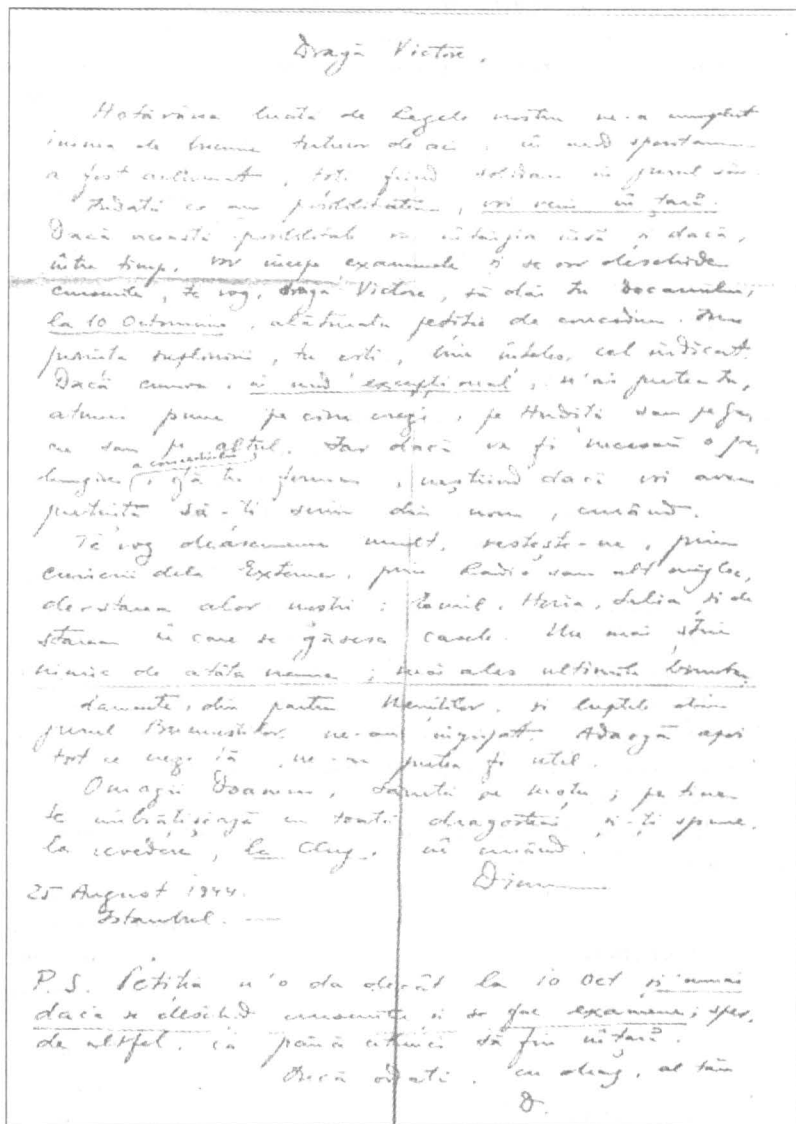
Când în anul 1984 am publicat în colecția „Biblioteca de filosofie a culturii românești”, ce a apărut la Editura Eminescu, volumul *Civilizație românească, civilizație balcanică*, însoțit de un profund studiu introductiv semnat de istoricul Nicolae Șerban Tanașoca, reunind prima dată câteva din studiile și cursurile profesorului Victor Papacostea, am înregistrat un adevărat eveniment al vieții noastre editoriale. Cronicile publicate de istorici, critici literari, scriitori au fost unanime în sublinierea valorii operei acestui istoric. Ca să nu mai vorbim de manifestările spontane ale foștilor săi studenți. Rar mi-a fost dat să văd într-o țară a tuturor nerecunoștințelor un sentiment de simpatie pe care încercările deceniilor nu-l veștejiseră.

Din păcate, mai târziu s-a petrecut și un fapt incredibil: o nouă antologie din opera lui Victor Papacostea întregită cu

pagini inedite față de cea din 1984, și ajunsă în bun de tipar, a fost topită de noua conducere a Editurii Eminescu în 1992! Un act anticultural și antiromânesc, incalificabil.

În scrisori revine diminutivul Moțu. Este diminutivul fiicei lui Victor Papacostea, Cornelia Papacostea-Danielopolu care, însușindu-și îndemnul tatălui său, a continuat studiile privitoare la aria sud-est europeană, tărâm pe care a publicat prețioase volume, studii în reviste de specialitate din țară și străinătate și care, prin toate încercările pe care le-a trecut familia sa, a reușit să păstreze arhiva tatălui său, îngrijindu-se de publicarea operei lui, încredințându-ne și aceste scrisori, pentru care îi mulțumim.

Iată acum scrisorile lui C.C. Giurescu către Victor Papacostea reproduse în ordine cronologică:

Dragă Victore,

Îți scriu din pat unde o inflamație a vezicii biliare mă țintuiește de o săptămână, cu temperatură ridicată. Am avut noroc că n-am ajuns la operație, m-a îngrijit foarte bine doctorul Palade care venise aici să-și vadă familia; el îți va da toate detaliile.

Actuala boală a fost precedată de două crize de ficat, fiecare de o săptămână; după cum vezi, sănătatea nu mai e grozavă.

Hotărâsem să mă întorc Duminica viitoare (19 Noemvrie), împreună cu toți ai mei, cu vagonul care adusesese aci pe diplomații francezi și spanioli din țară; făcusem toate preparativele – vize, bagaje – când această pustie de boală mi-a stricat întregul plan. Sper însă să mă pot întoarce în 3-4 săptămâni, în orice caz până în Crăciun, cu vreun nou vagon.

M-a bucurat nespun numirea ta; ți-am dat imediat o telegramă, ai primit-o? Prezența ta la minister e o garanție că nu se vor face nedreptăți cum era să se întâmple sub legionari.

Îți doresc, dragul meu, tot succesul și să ai și noroc – căci fără un dram de noroc nu se poate realiza nimic.

Dacă se deschide Facultatea înainte de Crăciun, am cerut un concediu de o lună pentru boală; petiția o dă dr. Palade, decanului.

Îmbrățișează prietenii în numele meu, pe Rosetti, Munteanu, Ștefănescu și Hudiță; să mă ierte că nu le scriu și lor dar realmente nu pot. Dealtfel și rândurile de față sunt transcrise de Gongu.

Omagii soției tale, iar pe tine te îmbrățișează cu drag,

Dinu

Dragă Victore,

Credeam că în locul acestor rânduri să vin eu însumi să te văd; se ține însă boala de capul meu: acum o săptămână am făcut a treia criză de ficat și îndată după ea, a doua criză de veziculă biliară. Am impresia că nu voi scăpa fără operație și acesta era un motiv mai mult să grăbesc întoarcerea. Sper ca până în Crăciun să fiu complet restabilit, așa ca să mă pot întoarce îndată după sărbători.

Mulțumesc din toată inima pentru concediu; s-a deschis Facultatea și de când? Sunt cu gândul mereu acolo și la toată munca noastră, acum întreruptă. Aducă și boala și dă-ți seama de starea sufletească în care mă găsesc.

M-am bucurat din toată inima aflând veștile care te privesc. Îți doresc încă odată reușită deplină și noroc. Fă tot binele pe care-l poți face, e singura mulțumire și recompensă la care să te aștepti.

Sper ca îndată după sărbători să ne vedem. Până atunci, te îmbrățișează, cu vechea afecțiune

11.XII.1944

Dinu

Dragul meu,

Ași fi vrut ca în loc de scrisoare, să viu eu în persoană; am însă, se vede, dela o vreme, ghinion: după ce boala m-a ținut trei luni, din Septembrie până în Decembrie, acum mă ține lipsa vizei de tranzit, prin Bulgaria (se dă de Comisia Interlaliată!).

Am cerut această viză, oficial, prin Consulat, la 5 Ianuarie; am reînviat cererea la 20 Ianuarie; am telefonat în mai multe rânduri, atât eu cât și cei de la Consulat, la Sofia, totuși fără rezultat: până azi 10 Februarie nu s-a primit încă răspunsul – nici pozitiv, nici negativ.

Trebuie deci să aștept: sper însă că până în zece zile,

două săptămâni, să-mi sosească viza. Alții au așteptat și două luni.

Wanda, care a primit-o, se întoarce cu vagonul delegației economice; prin ea îți trimit aceste rânduri.

Mulțumesc din toată inima pentru grija ta frățască; inima mi-a spus de mult că mă pot bizui pe ea; fă tot ce crezi că trebuie făcut. Te-am rugat printr-o telegramă trimisă în ziua de 5 Febr. să dispui prelungirea concediului, dată fiind imposibilitatea materială, prin lipsa vizei, de a mă întoarce. Alături acum și o petiție în acest sens, însoțită de un act oficial al Consulatului. Te rog pune-i rezoluția și fă să se înregistreze.

În privința manualelor, am rugat, prin fratele meu, pe Grecescu, să facă el eventualele modificări. În privința Institutului, mi-a scris Bodin și am văzut și acolo grija ta afectuoasă.

Prietenilor noștri, lui Sandu, lui Basil, lui I.D. Ștefănescu, spune-le că mă gândesc cu dor la ei și îmbrățișează-i din partea mea.

Încă odată, dragul meu, mulțumesc din toată inima; îți spun la revedere pe curând și te sărut, cu veche afecțiune; omagii soției tale

Dinu

10 Febr. 1945

Dragă Victore,

Îți mulțumesc din inimă pentru tot ceea ce ai făcut și faci. M-a informat doctorul de ceea ce ați discutat, împreună cu Horia, și așa cum ți-am trimis vorbă prin Wanda, sunt cu totul de acord. Mi-a spus și de ceea ce s-a întâmplat în chestia Revistei și de hotărârea Consiliului Facultății. E pentru mine un mare reconfort să știu că veghiază de departe, în toate împrejurările, prietenul cu inimă caldă și minte rece care ești tu. Să te bizui, la rândul-ți, în viitor, în orice împrejurare, așa cum a fost și în trecut, pe mine.

Sănătatea s-a îndreptat, fără să atingă însă nivelul anterior. Esențialul e însă că n-am mai avut nici o criză din Mai; duc un regim destul de strict.

Am făcut în ziua de 10 August o nouă cerere de viză pentru intrarea în țară și pentru tranzitul prin Bulgaria, cererea pe care am înaintat-o telegrafic, sub nr. 652, Ministerului de Afaceri Străine. Am rugat pe Emil să stăruie pentru rezolvarea rapidă a ei; te rog și pe tine să pui un cuvânt, dacă poți, la Minister (secr. gen. Stoica!) sau pe altă cale. Pe șef l-am prevenit tot prin Emil; dacă-l vezi – și cred că e bine să păstrezi legături strânse cu el – reamintește-i și tu. Mulțumesc încă odată, din toată inima.

Ce fac ai tăi? Moșu trebuie să fie, cu soția ta, pe Valea Prahovei; Wanda e la Sinaia, cu copiii, am primit alaltăieri câteva rânduri dela ei.

Ai mei sunt bine; băeții au trecut prima parte a bacalaureatului francez, în condiții optime; Mențiunea „très bien” nu s-a mai dat aici de 54 de ani. Sunt așa de încântați de felul cum se face carte la Franțuzi încât au hotărât, după întoarcerea în țară, să-și dea și partea a doua, ca să aibă diploma de stat franceză cerând apoi echivalarea.

Odată cu capitularea japoneză, cred și va veni, în sfârșit, și pacea. Bomba atomică a stârnit aici un extraordinar

interes, prin multiplele ei consecințe...

Te îmbrățișez, dragă Victore, cu toată dragostea, și să dea Dumnezeu, pe curând, pe cât mai curând.

12 august 1945

* * *

Dragă Victore,

Ți-am trimis pe la jumătatea lui August o scrisoare; nu știu dacă ai primit-o; în cazul că nu ți-a ajuns, repet pe scurt cuprinsul ei: Am făcut la 10 Aug. o cerere de viză (întrarea în țară!) care a fost trimisă Ministerului de Externe român de Consulatul de aici, sub nr. 652: Viza trebuie acordată de Comisia Inter aliată de Control din Buc. (recte cea rusă!); abia după ce primesc ac. viză, pot să fac cerere la Sofia pentru viza de tranzit. Vezi dar ce complicații și cât durează o chestie altădată atât de simplă!

Rugămintea ce-ți fac, cu toată căldura, este să vezi ce a devenit cererea trimisă de aci (nr. 652) și să **urgentezi rezultatul**. Tu ai legături pe care nu le are nici Emil, nici Horia pe care i-am rugat deasemeni. Adaog că am dat o telegramă, în sensul acesta, și direct Ministrului de Externe.

Dinu

Ași vrea mult să nu mai fiu obligat să prelungesc din nou concediul.

În eventualitatea totuși nenorocită că viza n-ar sosi la timp, te rog aranjează tu la decanat (Rosetti e decan sau altcineva?) să-mi mai dea o lună. Santem toți bine; copiii au crescut de n-ai să-i mai recunoști, când îi vei vedea.

Tragem nădejde ca în septembrie, spre sfârșit, să se precizeze și situația noastră, la Londra. Presa anglo-americană văd că are un ton destul de ferm; în orice caz însă, noi nu vom mai putea face abstracții de vecinătatea rusă care va continua să-și exercite influența. Felul cum se vor desfășura lucrurile în Bulgaria va influența și pe acelea ale noastre.

Te rog transmite salutări tuturor prietenilor – în primul rând lui Sandu, Basil și I.D. – și tuturor băieților dela Institut. N-am nici un fel de veste dela ei, din iarnă.

Îți mulțumesc, dragă Victor, din toată inima; sărut mâna doamnei iar pe tine te îmbrățișez, cu toată afecțiunea.

Dinu

3 sept. 1945

(Articolul a apărut în prealabil în două numere ale revistei „Curierul Național Magazin“)

Autoportret

„... Nu frumusețea de linii și de proporții, nu idealizarea aspectelor realității, ci adevărul în rezonanțele lui profund umane este țelul artei lui Iser.

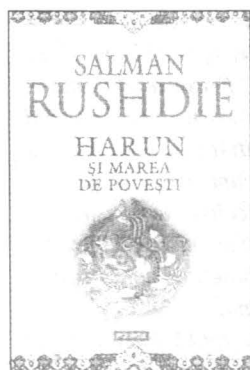
El a pus la noi accentul principal pe expresivitate, pe redarea trăsăturilor caracteristice, care definesc un om și o situație, renunțând la vraja frumosului idilic în favoarea adevărului semnificativ. Iar acest adevăr, în toată cruzimea lui, Iser l-a căutat în societatea vremii sale, în suferințele și strădaniile oamenilor, în lupta lor împotriva mizeriei, a exploatării și a nedreptății. De aceea, el s-a afirmat, prin opera sa, ca un artist cetățean, vîguros și combativ, care a sprijinit ideile cele mai înaintate ale epocii sale, ducînd astfel mai departe tradiția realistă și progresistă a picturii românești...”

Ionel JIANU

Sursele ilustrațiilor: p. 4: Ovidiu Țrimba, *Ovidiu: Marele exilat de la Tomis*, Editura Saeculum I.O., Buc., 2001; pp. 6, 10, 12, 17, 21, 25, 28, 35: Ionel Jianu, *Iser*, ESPLA, Buc., 1957; p. 16: George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, vol. I, Editura Științifică, Buc., 1969; pp. 26, 32: Wikipedia; coperta II: „România literară” nr. 14/11 aprilie 2008, p. 21; coperta III: www.bettedavis.com; coperta IV: Uniunea Scriitorilor din România.

Sursele citatelor: p. 35: Ionel Jianu, *Iser*; coperta II: Romulus Vulpescu, *Versuri 1948 – 1993*, Editura Eminescu, Buc., 1995; coperta III: Revista „Cinema” nr. 5/ mai 1967; coperta IV: Teodor Vârgolici, „Centenarul Societății Scriitorilor Români”, în „România literară” nr. 15/18 aprilie 2008, p. 3.

Catalog

Salman RUSHDIE, *Harun și Marea de Povești*

Ediția a II-a, traducere din limba engleză de Dana Crăciun, Editura Polirom, Iași, 2007, 263 p.

Un roman care îi va încânta deopotrivă pe copii și pe adulți, pentru că oferă mai multe paliere de lectură: se poate citi ca o parabolă, ca un joc al închipuirii, ca o carte de aventuri, ca o alegorie și, în cazul celor obsedați de actualitate, ca o apărare lirică a crezului artistic al lui Rushdie. („India Today“)

Harun și Marea de Povești va deveni o carte clasică; păstrați-o cu grijă, spre a o lăsa moștenire nepoților voștri. Veți afla în ea nu doar mirajul celor O mie și una de nopți, ci și ecouri din Alice în Țara Minunilor, Vrăjitorul din Oz ori Cărțile Junglei. („The Times“)

Jeffrey ARCHER, *Evanghelia după Iuda de Benjamin Iscarioteanu*

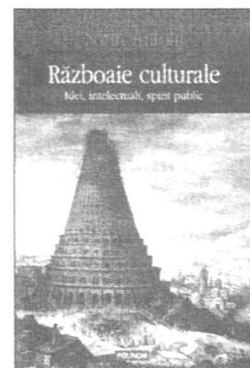
Repovestită de Jeffrey Archer și Francis J. Moloney, Editura Vivaldi, București, 2007, 102 p.

1. Evanghelia aceasta este scrisă astfel încât toți să cunoască adevărul despre Iuda Iscarioteanu și despre rolul jucat de el în viața și moartea tragică a lui Isus din Nazareth.

2. Mulți alții au spus povestea lui Isus, relatând tot ce a făcut și ce a spus el în timpul scurtei lui vremi pe pământ...

5. Unul dintre cei care au fost martori la aceste evenimente a fost tatăl meu, Iuda Iscarioteanu.

6. Eu, Benjamin, fiul lui Iuda Iscarioteanu, primul lui născut, am ascultat relatarea tatălui meu despre ceea ce s-a petrecut atunci și am consemnat cu grijă tot ce a văzut și a auzit el, la început în aramaică – limba pe care o vorbea Isus – și apoi în greacă, limbă învățată la o vârstă foarte fragedă de la tatăl meu...(Iată Mielul Domnului)

Sorin ANTOHI, *Războaie culturale: idei, intelectuali, spirit public*

Editura Polirom, Iași, 2007, 375 p.

Sorin Antohi abordează polemic șase teme: „Școala“ de la Păltiniș, istoria intelectuală recentă a liberalismului, raporturile dintre istorie, memorie, ficțiune și ideologie, comunitarismul ca utopie, atracția intelectualilor față de tiranie și criza spiritului american. Pornind de la cărțile și ideile altora, autorul le analizează în detaliu substanța, contextele de emergență și receptare, oferind cititorului o perspectivă critică proprie asupra unor „războaie culturale“ din România și din lumea de astăzi.

(Polirom)

Ronald GASPARIC, *Rămân pământ de soare*

Ediție îngrijită de Vasile Andru, prefete de Cezar Ivănescu și Vasile Andru, Editura Paralela 45, Pitești, 2007, 288 p.

... Pasionat de literatură, muzică și filozofie și deopotrivă de miracolele științelor pozitive, Ronald Gasparic era, la cei 21 de ani ai săi, o personalitate armonioasă, complexă, o adevărată ființă spiritualizată, evoluând în registrul intelectual ca și în cel sensibil spre acel model de umanitate ideală, l'uomo universale, realizat de Renaștere și visat din nou de epoca modernă. Poemele sale, scrise între 10 și 21 de ani, sunt tulburătoare întrucât transcriu cu fidelitate cele mai imperceptibile mișcări interioare ale unui suflet grav, uimit de misterul și unicitatea existenței... (Cezar Ivănescu)

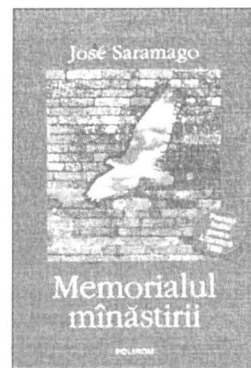
José SARAMAGO, *Memorialul mînăstirii*

Traducere din limba portugheză, postfață și note de Mioara Caragea, Editura Polirom, Iași, 2007, 472 p.

Saramago ne-a oferit o carte care, deși profund înrădăcinată în istoria țării sale, atinge dimensiuni mistice. Este un roman de dragoste și aventură, o meditație amară despre rolul monarhiei și al bisericii în Portugalia secolului XVIII și un comentariu ironic asupra măștilor puterii.

(„The New York Times“)

Tonul detașat și ironic al romanului lui Saramago ar putea servi drept ilustrație a celebrei afirmații a lui Horace Walpole: „lumea este o comedie pentru cei care gîndesc și o tragedie pentru cei care simt”. („Library Journal“)

Ion CRISTOIU, *În vestă, printre fracuri: note de călătorie satirice din străinătate*

Editura Historia, București, 2007, 444 p.

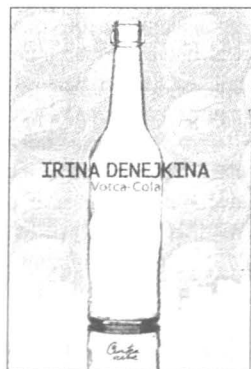
La Moscova, la Moscova!; Un moment crucial la UE: darea pungilor; Cum am fost eu în Biroul Oval; La reeducare de către NATO; M-am răzbunat pe Palatul Elysée!; Dejun cu Vladimir Putin; O instituție cheie a ONU: Restaurantul de la parter; Fără talpă, la Consiliul Europei; Prim-miniștri la grămadă; Marile mele deziluzii la Blair House; Cum l-am întrecut eu în viteză pe însuși Vlad Țepeș; Prin Irakul lui Saddam Hussein; Pentagonul, clădirea aia de lângă Mall.

Irina DENEJKINA, *Votca-Cola*

Traducere din limba rusă de Denisa Fejes, Editura Curtea Veche, București, 2007, 208 p.

În iunie 2002, la nici douăzeci de ani, Irina Denejkina devenea peste noapte o celebritate în momentul când manuscrisul său era „pescuit” de pe internet și nominalizat la prestigiosul Premiu Național Bestseller al Rusiei. Tradusă la scurt timp în douăsprezece limbi și publicată de case editoriale de renume, autoarea a cucerit rapid presa internațională, care a descoperit în anonima studentă la jurnalism din Ekaterinburg un fel de wunderkind al generației post-perestroika și o voce definitorie a literaturii pop în Rusia post-sovietică. (Curtea Veche)

Claudia VOICULESCU, *Sudul târziu*

Prefață de Liviu Grăsoiu, Editura Vremea, București, 2008, 135 p.

Sudul târziu s-a născut dintr-o fărâ de sfârșit iubire, din nevoia organică de a transmite obsesia purității, a frumuseții spiritului. Nimic vulgar, nimic agresiv în jocul metaforelor și al cuvintelor strunite cu inspirație și silite (contrar modei actuale) de a intra în veștmintele înnoite ale sonetului ori rondelului...

Cu noua sa carte de poeme, doamna Claudia Voiculescu dislocă Nordul din sufletul cititorului, impunând un Sud târziu, dar cu atât mai luminos și cald... (Liviu Grăsoiu)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Repere

Refuzul NATO riscă să îndepărteze Macedonia și de obiectivul integrării europene

Decizia NATO de săptămâna trecută de a nu invita Macedonia să i se alăture a dat naștere la temeri că fosta republică iugoslavă ar risca să fie destabilizată și că sentimente naționaliste și antioccidentale ar putea deturna țara de la obiectivele sale declarate de până acum de integrare euro-atlantică.

Până în ultima clipă Macedonia a sperat să fie invitată și ea, alături de Albania și Croația, să adere la clubul celor 26 de state membre ale Alianței Nord-Atlantice. Acest lucru nu s-a întâmplat însă, datorită amenințării Greciei de a face uz de dreptul său de veto. Motivul nu le este necunoscut macedonenilor – numele țării. Desprinsă din Iugoslavia în 1991, Macedonia folosește în relațiile bilaterale același nume ca și cea mai nordică provincie a Greciei, de unde provenea Alexandru Macedon. Oficial, Consiliul de Securitate al ONU a recunoscut țara sub denumirea de „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (FYROM)”.

Partea macedoneană a propus denumirea de „Republica Macedonia (Skopje)”, însă partea greacă a respins propunerea, spunând că acesta nu este un nume de țară, și a sugerat utilizarea unui nume compus de genul „Noua Macedonia” sau „Macedonia Superioară”. În dezbateră internă din Macedonia privind numele țării au mai existat alte două propuneri, care s-au pierdut însă pe parcurs: Republica Independentă a Macedoniei și Republica Democrată a Macedoniei. „Nu știu cum s-au pierdut aceste două propuneri, însă ce știu sigur este următorul lucru: în spatele întregii chestiuni a numelui, Grecia țintește altceva: identitatea macedoneană, ca etnicitate și limbă. Politicienii greci încearcă să termine acum ce consideră ei că a rămas nerezolvat după Războaiele Balcanice: formarea unui singur stat națiune, fără nicio minoritate (fie ea macedoneană sau turcă)” consideră directorul Fundației pentru o Societate Deschisă din Skopje, Vladimir Milcin.

Săptămâna trecută, chiar în cursul summit-ului NATO de la București, ministrul macedonean de Externe, Antonio Milososki, a declarat că țara sa ar putea să se retragă din discuțiile cu Atena mediate de ONU pe tema denumirii statului macedonean.

Nu puțini sunt cei care se tem acum că Grecia s-ar putea opune și ambițiilor de integrare în Uniunea Europeană ale Macedoniei. „Primirea lor în NATO a fost o mutare cu o enormă semnificație simbolică pentru toate statele foste comuniste membre acum ale UE. Macedonia s-a văzut însă acum lăsată pe dinafara a ceea ce ea consideră a fi lumea civilizată”, a declarat un analist occidental.

Opunându-se aderării Macedoniei la NATO, Grecia încearcă să destabilizeze fosta republică iugoslavă și încalcă acordul bilateral existent între cele două state vecine, mai consideră analistul macedonean Vladimir Milcin. „La începutul anilor 1990, Konstantinos Mitzotakis (fost premier grec, n.r.) și Slobodan Milošević discutau despre divizarea Macedoniei. Acum, actualul premier grec Costas Karamanlis împinge Macedonia spre destabilizare, în speranța că țara nu va supraviețui”, susține el. Veto-ul *de facto* al Greciei față de aderarea Macedoniei la NATO – explică analistul macedonean – reprezintă o încălcare a Articolului 11 al Acordului Interimar (semnat de ministrii de Externe ai Greciei și Macedoniei), în care se stipulează că Grecia nu va ridica obiecții la depunerea candidaturii sau la apartenența Macedoniei la organisme și instituții internaționale din care și Grecia face parte. Totuși, Grecia își rezervă dreptul de a se opune, dacă respectivele instituții și organisme ar fi făcut referire la Macedonia sub alt nume decât cel

recunoscut de Consiliul de Securitate al ONU – Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (FYROM). Milcin subliniază însă că Macedonia nu ar fi avut nicio problemă dacă ar fi fost invitată să adere la NATO sub numele de „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (FYROM)”.

În opinia analiștilor occidentali, singurul câștigător din Macedonia de pe urma refuzului NATO de a primi țara printre membrii săi este premierul Nikola Gruevski, a cărui politică a fost bazată, din 2006, când a câștigat alegerile, pe populism: el s-a opus oricărui compromis privind numele și chiar a declanșat o „vânătoare de vrăjitoare” împotriva celor care susțineau ajungerea la un compromis cu Grecia în privința numelui.

Între timp, în țară opiniile sunt împărțite: unii lideri politici – inclusiv parteneri de guvernare ai lui Gruevski – susțin că Macedonia trebuie să-și continue cooperarea cu NATO și să găsească o soluție cu Grecia; alții au susținut că Macedonia trebuie să se retragă din procesul de negociere privind numele țării datorită încălcării de către Grecia a Acordului Interimar.

Cât privește populația, aceasta se simte dezamăgită de decizia NATO de a nu ține cont de reformele realizate și de participarea soldaților macedoneni la misiunile NATO și nici de îngrijorarea cetățenilor pentru viitorul, stabilitatea și integritatea țării lor. „Oamenii cred că țara a fost de mai multe ori victima colaterale a deciziilor luate de NATO și UE”, a mai estimat Milcin, adăugând că sprijinul populației față de aderarea țării la structurile euro-atlantice va scădea considerabil ca urmare a deciziei de neinvitare să adere la NATO. Potrivit sondajelor de opinie dinaintea summit-ului NATO de la București, macedonenii susțineau în proporție de aproximativ 90% intrarea țării lor în Alianța Nord-Atlantice.

Fostul ministru de Externe al Macedoniei, Slobodan Casule, a apreciat că refuzul din partea NATO ar putea cauza chiar „tensiuni etnice și crize interne”. „Acest refuz înseamnă o înfrângere clară a forțelor pro-NATO și pro-UE din Macedonia, Serbia, Bosnia sau alte locuri din Balcani și va bloca reformele și va amâna la infinit negocierile privind aderarea Macedoniei la UE”.

Conștienți de acest risc, oficialii de la Bruxelles au făcut apel la Macedonia să nu renunțe la strategia sa de apropiere de Occident. „Președinția UE îndeamnă Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei să nu piardă din vedere obiectivul strategic național de integrare euro-atlantică, care este esențială pentru viitorul țării precum și pentru întreaga regiune; iar decizia de la summit-ul de la București nu ar trebui să pună sub semnul întrebării acest viitor”, se afirmă într-un comunicat al președinției slovene a UE.

Text reprodus din „Integrare Europeană”,
Buletin săptămânal editat de ROMPRES,
Nr. 14 (362)/ 9 aprilie 2009

Calendar

aprilie 2008

- ◆ 1 aprilie 1868. 140 de ani de la nașterea lui **Edmond Rostand**, dramaturg francez (1 apr. 1868 – 2 dec. 1918)
- ◆ 1 aprilie 1873. 135 de ani de la nașterea lui **Serghei Vasilievici Rahmaninov**, compozitor, pianist și dirijor rus (1 apr. 1873 – 28 mart. 1943)
- ◆ 1 aprilie 1888. 120 de ani de la nașterea filosofului **Mircea Florian** (1 apr. 1888 – 31 oct. 1960)
- ◆ 2 aprilie. **Ziua Internațională a Cărții pentru Copii**
- ◆ 2 aprilie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Lucian Dumitrescu**, poet și prozator (2 apr. 1923 – 1992)
- ◆ 3 aprilie 1893. 115 de ani de la nașterea lui **Damian Stănoiu**, prozator (3 apr. 1893 – 8 iul. 1956)
- ◆ 3 aprilie 1898. 110 ani de la nașterea lui **Michael de Ghelderode**, dramaturg belgian (3 apr. 1898 – 1 apr. 1962)
- ◆ 4 aprilie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Remy de Gourmont**, scriitor francez (4 apr. 1858 – 27 sept. 1915)
- ◆ 4 aprilie 1873. 135 de ani de la nașterea lui **Elie Faure**, eseist și critic de artă francez (4 apr. 1873 – 29 oct. 1937)
- ◆ 4 aprilie 1933. 75 de ani de la nașterea actorului **Ștefan Tapalagă** (4 apr. 1933 – 22 mai 1994)
- ◆ 5 aprilie 1588. 420 de ani de la nașterea lui **Thomas Hobbes**, filosof britanic (5 apr. 1588 – 4 dec. 1679)
- ◆ 5 aprilie 1908. 100 de ani de la nașterea dirijorului austriac **Herbert Von Karajan** (5 apr. 1908 – 16 iul. 1989)
- ◆ 5 aprilie 1908. 100 de ani de la nașterea actriței americane **Bette Davis** (5 apr. 1908 – 6 oct. 1989)
- ◆ 5 aprilie 1933. 75 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și traducătorului **Romulus Vulpescu**
- ◆ 5 aprilie 1943. 65 de ani de la moartea actorului **Tony Bulandra** (13 mart. 1881 – 5 apr. 1943)
- ◆ 6 aprilie 1483. 525 de ani de la nașterea pictorului italian renașcentist **Rafael** (6 apr. 1483 – 6 apr. 1520)
- ◆ 6 aprilie 1528. 480 de ani de la moartea pictorului german **Albrecht Dürer** (21 mai 1471 – 6 apr. 1528)
- ◆ 6 aprilie 1908. 100 de ani de la nașterea **Emiliei Șt. Milicescu**, scriitoare și istoric literar (6 apr. 1908 – 1990)
- ◆ 6 aprilie 1933. 75 de ani de la nașterea scriitoarei **Maria Toth**
- ◆ 7 aprilie 1938. 70 de ani de la nașterea pictorului **Gheorghe I. Anghel**
- ◆ 8 aprilie 1828. 180 de ani de la nașterea lui **Carol Davila**, medic și farmacist (8 apr. 1828 – 26 aug. 1884)
- ◆ 8 aprilie 1848. 160 de ani de la moartea compozitorului italian **Gaetano Donizetti** (29 nov. 1797 – 8 apr. 1848)
- ◆ 8 aprilie 1898. 110 ani de la nașterea lui **Alexandru Claudian**, poet și sociolog (8 apr. 1898 – 16 oct. 1962)
- ◆ 8 aprilie 1973. 35 de ani de la moartea lui **Pablo Picasso** (25 oct. 1881 – 8 apr. 1973)
- ◆ 9 aprilie 1553. 455 de ani de la moartea lui **François Rabelais** (1494 – 9 apr. 1553)
- ◆ 9 aprilie 1893. 115 ani de la nașterea actriței americane **Mary Pickford** (9 apr. 1893 – 29 mai 1979)
- ◆ 10 aprilie 1928. 80 de ani de la nașterea lui **Vasile Istrate**, pictor și grafician
- ◆ 11 aprilie 1898. 110 ani de la nașterea dramaturgului **Mircea Ștefănescu** (11 apr. 1898 – 23 oct. 1982)
- ◆ 11 aprilie 1923. 85 de ani de la nașterea pictorului **Gheorghe Spiridon**
- ◆ 12 aprilie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Barbu Ștefănescu Delavrancea** (12 apr. 1858 – 29 apr. 1918)
- ◆ 12 aprilie 1933. 75 de ani de la nașterea sopranei spaniole **Montserrat Caballé**
- ◆ 12 aprilie 1938. 70 de ani de la moartea lui **Feodor Ivanovici Șalîpin**, bas-bariton rus (13 feb. 1873 – 12 apr. 1938)
- ◆ 13 aprilie 1938. 70 de ani de la nașterea regizoarei **Cătălina Buzoianu**
- ◆ 14 aprilie 1943. 65 de ani de la nașterea actriței **Rodica Mandache**
- ◆ 15 apr. 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Émile Durkheim**, sociolog și antropolog francez (15 apr. 1858 – 15 nov. 1917)

- ◆ 15 aprilie 1873. 135 de ani de la nașterea scriitorului american **Henry James** (15 apr. 1873 – 8 feb. 1916)
- ◆ 16 aprilie 1788. 220 de ani de la moartea lui **Georges Louis Leclerc de Buffon**, naturalist și scriitor francez (7 sept. 1707 – 16 apr. 1788)
- ◆ 16 aprilie 1923. 85 de ani de la moartea lui **Constantin Dimitrescu-Iași**, estetician, filosof (25 feb. 1849 – 16 apr. 1923)
- ◆ 18 aprilie. **Ziua Internațională pentru Conservarea Monumentelor**
- ◆ 18 aprilie 1848. 160 de ani de la desfășurarea, la Blaj, a **primei adunări a românilor din Transilvania**
- ◆ 18 aprilie 1928. 80 de ani de la nașterea lui **Dumitru Popescu**, poet, prozator și publicist
- ◆ 19 aprilie 1768. 240 de ani de la moartea lui **Antonio Canaletto**, pictor și gravor italian (28 oct. 1697 – 19 apr. 1768)
- ◆ 19 aprilie 1848. 160 de ani de la nașterea scriitorului **Calistrat Hogaș** (19 apr. 1848 – 28 aug. 1917)
- ◆ 20 aprilie 1968. 40 de ani de la moartea poetului **Adrian Maniu** (7 feb. 1891 – 20 apr. 1968)
- ◆ 21 aprilie 1828. 180 de ani de la nașterea lui **Hippolyte Taine**, filosof, istoric, critic literar și de artă francez (21 apr. 1828 – 5 mart. 1893)
- ◆ 21 aprilie 1863. 145 de ani de la nașterea lui **Max Wolf**, astrofizician german (21 apr. 1863 – 3 oct. 1932)
- ◆ 21 aprilie 1923. 85 de ani de la nașterea poetului **Mircea Popovici**
- ◆ 22 aprilie 1768. 240 de ani de la nașterea eseistei și romancierei franceze **Madame de Staël** (22 apr. 1768 – 13 iul. 1817)
- ◆ 23 aprilie. **Ziua Mondială a Cărții și Drepturilor de Autor**
- ◆ 23 aprilie. **Ziua Bibliotecarului Român**
- ◆ 23 aprilie. **Ziua Presei Militare Române**
- ◆ 23 aprilie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Max Planck**, fizician german, laureat al Premiului Nobel, 1918 (23 apr. 1858 – 4 oct. 1947)
- ◆ 24 aprilie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Ștefan Bezdechi**, filolog, traducător (24 apr. 1888 – 25 mart. 1958)
- ◆ 25 aprilie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Barbu Cămpina**, istoric (25 apr. 1923 – 18 sept. 1959)
- ◆ 25 aprilie 1958. 50 de ani de la moartea pictorului **Iosif Iser** (21 mai 1881 – 25 apr. 1958)
- ◆ 25 aprilie 1993. 15 ani de la moartea lui **Valentin Deșliu**, poet și traducător (9 oct. 1927 – 25 apr. 1993)
- ◆ 26 aprilie. **Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale**
- ◆ 26 aprilie 1798. 210 ani de la nașterea pictorului francez **Eugène Delacroix** (26 apr. 1798 – 13 aug. 1863)
- ◆ 26 aprilie 1898. 110 ani de la moartea lui **Vicente Aleixandre**, poet spaniol, laureat al Premiului Nobel, 1977 (26 apr. 1898 – 14 dec. 1984)
- ◆ 26 aprilie 1963. 45 de ani de la moartea scriitorului **Vasile Voiculescu** (27 nov. 1884 – 26 apr. 1963)
- ◆ 27 aprilie 1908. 100 de ani de la nașterea actorului **Toma Dimitriu** (27 apr. 1908 – 1979)
- ◆ 27 aprilie 1938. 70 de ani de la moartea lui **Edmund Husserl**, filosof german (8 apr. 1859 – 27 apr. 1938)
- ◆ 28 aprilie 1893. 115 ani de la moartea lui **Emmanuel Protopopescu-Pache**, avocat, om politic conservator, primar al Bucureștiului, prefect al Poliției București (12 ian. 1845 – 28 apr. 1893)
- ◆ 28 aprilie 1908. 100 de ani de la înființarea **Societății Scriitorilor Români**
- ◆ 30 aprilie 1828. 180 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Cioflec**, folclorist (30 apr. 1828 – 31 dec. 1891)
- ◆ 30 aprilie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Mina Minovici**, medic legist și farmacist (30 apr. 1858 – 25 apr. 1933)
- ◆ 30 aprilie 1883. 125 de ani de la moartea pictorului francez **Édouard Manet** (23 ian. 1832 – 30 apr. 1883)
- ◆ 30 aprilie 1883. 125 de ani de la nașterea scriitorului ceh **Jaroslav Hašek** (30 apr. 1883 – 3 ian. 1923)
- ◆ 30 aprilie 1933. 75 de ani de la moartea **Annei de Noailles**, scriitoare franceză de origine română (15 nov. 1876 – 30 apr. 1933)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

<i>N. IORGA</i> – Book of Wisdom	2
<i>Ovidiu DRIMBA</i> – Ovid at Tomis (I)	3
<i>R. G. WALDECK</i> – Athénée Palace	7
<i>Georgeta FILITTI</i> – Bucharest Archives – Costacopol	11
The Building of the Justice Palace in Bucharest	13
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony	14
<i>Gabriela TOMA</i> – Essay on <i>The Teachings of Neagoe Basarab to His Son Theodosie</i>	15
Contemporary Autographs – <i>Mircea POPOVICI</i>	18
EBLIDA News – Information Technologies Policies	20
The 24 August 2006 European Commission Recommendation on the Digitisation and Online Accessibility of Cultural Material and Digital Preservation	22
<i>Alan DASKIN</i> – “Tomorrow Never Knows”: the End of Cataloguing?	24
<i>Laura CAPLEA</i> – The Library of Igriș	26
<i>Ion CONSTANTIN</i> – Bessarabia During the Communist Regime	27
<i>Liliana RADU, Sergiu GÂBUREAC</i> – A New Image of the Nichita Stănescu Library Branch	29
News on Bucharest Metropolitan Library’s Branches	30
<i>Valeriu RÂPEANU</i> – Constantin C. Giurescu at Istanbul: Before and After 23 August 1944. Unpublished Correspondence with Victor Papacostea	31
Catalogue	36
Macedonia between NATO and European Union	38
Calendar – April 2008	39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
 ABIDOR: Tel./Fax: 316.36.25. BMB: Tel./Fax: 316.83.00
 Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
 E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro
 ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI
 Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR

Numele
 Prenumele
 Adresa
 Cod..... Telefon.....

Solicite abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR** pe o perioadă de luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.

Anexez chitanța de plată a sumei de RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR** respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

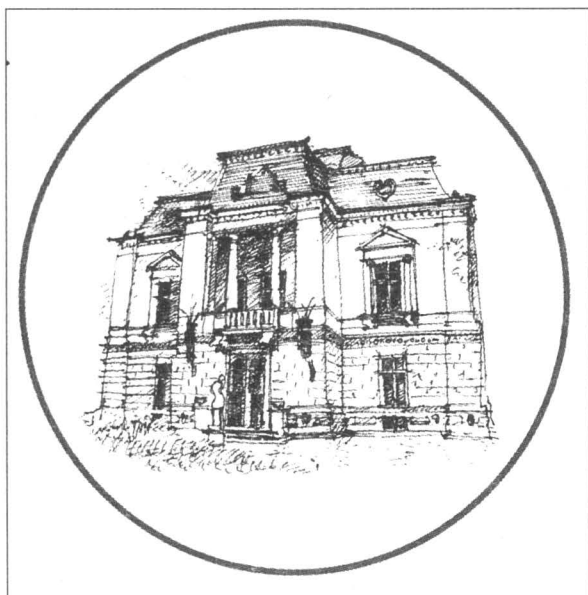
BETTE DAVIS

1908 – 1989

100 de ani de la naștere

„... Într-o lume în care «glamour» – strălucitor era sinonim cu frumusețe, adevăr artistic și succes, Bette Davis aducea mentalitatea actriței, de data asta a actriței scrisă cu litere mari. «Mă veți accepta pentru ceea ce știu să fac, nu pentru cum arăt. Pentru că vreau să dau viață la tot felul de personaje, și bătrîne și tinere, și urâte și rele, și plăcute și neplăcute»... Și talentul Actriței s-a dovedit mai durabil decât frumusețea și tinerețea Vedetelor, de două ori perisabile în fața vârstei și a modei. De acum înainte titlul de star va fi disputat în egală măsură de către Actriță și Vedetă“.

Adina Darian

„Soarta literaturii moderne este cea mai de plâns din câte există în țara noastră. Tipul acesta de proletar intelectual este nespus de trist, și problemele existenței lui cu atât mai dureroase, cu cât el ține mai mult la ideile lui sau are veleități de independență. În zilele noastre de specializare, trebuie să te devotezi unui lucru căruia să-i dai toată energia ta, toată inima și tot sufletul tău. Greșesc amar aceia – și sunt cei mai mulți – cari socotesc literatura ca un lux și ca o ocupație de diletanți. În realitate, nici o carieră nu cere o mai îndelungată pregătire și o mai intensă stăruință și continuitate, devotament mai mult și mai mari sacrificii, pentru a crea ceva durabil. De aceea, poate, scriitorii – mai cu seamă la noi – fac impresia unor oameni dezorbitați. Va trece multă vreme, probabil, până când organismul nostru social îi va recunoaște ca pe niște elemente utile și hotărâtoare pentru propășirea adevărată a unui neam. Până atunci însă, o, tovarăși cari suferim de aceleași răni înveterate, cum nu mai avem nimic de așteptat, nu credeți că ar fi timpul să uităm tot ce ne dezbină, toate nemulțumirile trecătoare și pornirile vrăjmașe dintre noi și să ne apropiem și să ne sfătuim într-un congres, doar am realiza odată o adevărată Societate a oamenilor de litere din țara românească?!“

St. O. Iosif, Dimitrie Anghel

*„Un Congres al scriitorilor“,
Ziarul „Minerva“, 12 iulie 1909*

ISSN 1454-0487

9 771454 048009